

Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheten under 2014

Sammanfattning

Nordiska rådets svenska delegation får härmed överlämna bifogade berättelse om sin verksamhet under 2014. Berättelsen innehåller en redogörelse för rådets temasession den 8 april och rådets 66:e session den 28–30 oktober. Vidare innehåller berättelsen en översikt över verksamheten i den parlamentariska Östersjökonferensen, den arktiska parlamentarikerkonferensen och den parlamentariska Barentskonferensen.

Stockholm den 17 mars 2015

Hans Wallmark

Eva Hjelm

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
1 Inledning	3
2 Sveriges delegation	5
3 Huvuddragen i Nordiska rådets verksamhet 2014	9
3.1 Sveriges presidentskap	9
3.2 Utvecklingen i närområdet	12
3.3 Reformarbetet.....	14
4 Nordiska rådets temasession i Akureyri den 8 april.....	17
5 Nordiska rådets 66:e session i Stockholm den 27–30 oktober	21
6 Presidiet	42
7 Utskotten och kontrollkommittén	49
8 Den parlamentariska Östersjökonferensen.....	78
9 Den arktiska parlamentarikerkonferensen.....	81
10 Den parlamentariska Barentskonferensen.....	84
<i>Bilaga 1</i> Nordiska rådets svenska delegation 2014.....	85
<i>Bilaga 2</i> Framställningar, rekommendationer och interna beslut 2014.....	89
<i>Bilaga 3</i> Resolution antagen vid den 23:a parlamentariska Östersjökonferensen, Olsztyn den 24–26 augusti 2014.....	106
<i>Bilaga 4</i> Resolution antagen vid den elfte arktiska parlamentarikerkonferensen, Whitehorse den 9–11 september 2014	110
<i>Bilaga 5</i> Nordiska rådets ramprogram	115
<i>Bilaga 6</i> Program för Sveriges presidentskap i Nordiska rådet 2014.....	119

1 Inledning

Inom ramen för Nordiska rådet samarbetar de nordiska ländernas samt de självstyrande områdena Färöarnas, Grönlands och Ålands parlament och regeringar. Samarbetet grundas på Helsingforsavtalet som undertecknades 1962 och har reviderats flera gånger sedan dess. Helsingforsavtalet anger att samarbetet omfattar sociala och rättsliga frågor, kultur, ekonomi och näringsliv, kommunikationer, miljö och säkerhet. Helsingforsavtalet utesluter inte samarbete även på andra områden. Nordiska rådet har under de senaste åren aktivt utvecklat formerna för att ge en parlamentarisk dimension till samarbetet mellan regeringarna på det utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska området.

Nordiska rådets roll är att ta initiativ där man ser problem som kan lösas på nordisk nivå eller där nya möjligheter kan tas till vara genom nordiskt samarbete. Vidare är Nordiska rådet rådgivande i frågor som rör två eller flera nordiska länder. Begreppet ”nordisk nytta” är grundläggande, vilket innebär att de nordiska länderna samarbetar om sådant de kan göra bättre tillsammans än om de agerar var för sig. Det handlar om att underlätta medborgarnas vardag, erfarenhetsutbyte inför reformer på olika samhällsområden och att få genomslag för gemensamma nordiska värderingar i internationella sammanhang.

Nordiska rådet består av 87 valda medlemmar från de nordiska länderna samt Färöarna, Grönland och Åland. Verksamheten bedrivs inom ramen för presidiet och de fem utskotten samt kontrollkommittén. Sessionen är rådets högsta beslutande organ, och den äger rum varje höst. Sedan 2012 arrangeras en temasession varje år. Nordiska rådets slutsatser får oftast formen av en rekommendation som riktas till Nordiska ministerrådet eller en eller flera nordiska regeringar. Nordiska rådet följer upp och kontrollerar att rekommendationerna genomförs på bästa möjliga sätt. Den svenska delegationen bidrar till detta inom ramen för arbetet i Nordiska rådet men också genom förankring i riksdagen och genom kontakter med regeringsnivån samt med organisationer och enskilda medborgare.

Sverige hade under 2014 presidentskapet för Nordiska rådet. Rubriken för det svenska presidentprogrammet var Norden i Europa – Europa i Norden och var fokuserat på tre huvudområden:

- den nordiska arbetsmarknaden
- hållbar utvinning av naturresurser
- 200 år av fred mellan de nordiska länderna.

Med anledning av det svenska presidentskapet arrangerades Nordiska rådets session i Stockholm den 28–30 oktober. Sessionen samlade ca 800 deltagare.

Nordiska rådet har under en relativt lång tid utvecklat formerna för att samarbeta med de ryska parlamenten, såväl den regionala samsamarbetsorganisationen Nordvästra Rysslands parlamentariska församling (Parliamentary

Association of North-West Russia, PANWR) som statsduman och federationsrådet. Utvecklingen i Ukraina under 2014 har aktualiserat frågan om Nordiska rådets fortsatta samarbete med ryska parlamentariker och formerna för detta. Det svenska presidentskapet har haft en central roll i att leda och representera Nordiska rådet i denna nya situation som delvis krävt ett nytt arbetssätt.

En fråga som under lång tid stått högt på både Nordiska rådets och de nationella delegationernas agenda är förankringen av rekommendationerna i de nationella parlamenten. Detta, tillsammans med en stark önskan från parlamentarikerhåll att öka aktualiteten i Nordiska rådets arbete, är en av de frågor som lett fram till den reformprocess som inleddes i början av 2014. Reformarbetet fokuserar i huvudsak på ökad politisering av Nordiska rådets arbete, förbättrad nationell förankring och snabbare processer.

Nordiska rådets svenska delegation har i uppdrag att utse riksdagens representanter i de permanenta kommittéerna för den parlamentariska Östersjökonferensen (Baltic Sea Parliamentary Conference, BSPC) och den arktiska parlamentarikerkonferensen (Conference of Parliamentarians, of the Arctic Region CPAR). Den parlamentariska Östersjökonferensen hålls varje år, och den arktiska parlamentarikerkonferensen hålls vartannat år. Vidare ansvarar delegationen för riksdagens deltagande i det parlamentariska Barentssamarbetet och genom deltagande i dessa samarbeten i parlamentarikermöten om EU:s nordliga dimension. Därmed uppnås en samordningseffekt i fråga om verksamheten i dessa delvis överlappande samarbetsstrukturer i norra Europa och riksdagens engagemang i dem.

2 Sveriges delegation

I enlighet med Helsingforsavtalet består Nordiska rådets svenska delegation av 20 medlemmar och 20 suppleanter som riksdagen årligen väljer bland sina ledamöter. Delegationens sammansättning framgår av bilaga 1.

Fram till att den nyvalda riksdagen samlades den 29 september 2014 var Karin Åström (S) delegationens ordförande. Fram till valet av ny delegation och dess konstituerande möte den 8 oktober var Hans Wallmark (M) delegationens vice ordförande. I delegationens arbetsutskott ingick utöver delegationens ordförande och vice ordförande Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Billy Gustafsson (S), Ann-Kristine Johansson (S) och Anita Brodén (FP). Suppleanter i arbetsutskottet var Åsa Torstensson (C), Anders Andersson (KD), Jan Lindholm (MP), Marianne Berg (V) och Markus Wiechel (SD).

Den 7 oktober 2014 valdes en ny delegation, och vid det konstituerande mötet den 8 oktober 2014 valdes Hans Wallmark (M) till delegationens ordförande och Phia Andersson (S) till delegationens vice ordförande. Till medlemmar av delegationens arbetsutskott valdes förutom ordförande och vice ordförande Pyry Niemi (S), Annicka Engblom (M), Eva Sonidsson (S) och Richard Jomshof (SD). Till suppleanter i arbetsutskottet valdes Lars-Arne Staxäng (M), Ola Johansson (C), Jan Lindholm (MP), Lars Tysklind (FP) och Håkan Svenneling (V).

Delegationen har under året hållit sju möten, och arbetsutskottet har hållit fyra möten. Delegationens ordförande och vice ordförande har deltagit i möten mellan talmannen, utrikesutskottets presidium och delegationspresidierna.

Mot bakgrund av det starka önskemålet från Nordiska rådets presidium att fortsätta med en direktsänd prisutdelningsgala har ordförandeskapet fört en inledande dialog med Sveriges Television (SVT) om formerna för att uppmärksamma Nordiska rådets priser.

Sveriges presidentskap i Nordiska rådet 2014

Sverige hade under 2014 presidentskapet i Nordiska rådet. Vid Nordiska rådets 65:e session i Oslo valdes Karin Åström (S) till Nordiska rådets president och Hans Wallmark (M) till Nordiska rådets vicepresident. Efter val av en ny delegation utsåg Nordiska rådets presidium Hans Wallmark (M) till Nordiska rådets president och Phia Andersson (S) till Nordiska rådets vicepresident för resten av året.

Prioriteringarna för det svenska presidentskapsprogrammet Norden i Europa – Europa i Norden har fokuserat på tre huvudområden: Den nordiska arbetsmarknaden, Hållbar utvinning av naturresurser samt 200 år av fred mellan Nordens länder. Det svenska presidentskapet skildras i avsnitt 3.

Uppföljning och förankring av Nordiska rådets rekommendationer

Medlemmarna av Nordiska rådets svenska delegation har under året fortsatt arbetet med att följa upp Nordiska rådets rekommendationer och aktivt arbetat med att förankra dem och de nordiska frågorna i riksdagen. Delegationen har översänt de antagna rekommendationerna till relevanta utskott och utsett särskilt ansvariga bland delegationens medlemmar för att följa behandlingen av rekommendationerna. Vidare har delegationens medlemmar genom motioner, frågor och interpellationer aktualiserat rekommendationerna och andra frågor av nordiskt intresse i riksdagen. Medlemmar har också utnyttjat den möjlighet som Helsingforsavtalet ger att ställa frågor till andra nordiska länders regeringar.

Som ett led i utvecklingen av formerna för uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer har svenska delegationen arrangerat två seminarier i riksdagen under 2014.

Seminarium om utbildning och arbetsmarknad för unga

Ett av de områden som delegationen särskilt valt att följa upp var de rekommendationer som tagits på utbildnings- och arbetsmarknadsområdet.

Delegationen arrangerade den 27 februari 2014 ett seminarium om utbildning och arbetsmarknad för unga ur ett nordiskt perspektiv. De frågor som diskuterades vid seminariet var hur man kan underlätta ungas etablering på arbetsmarknaden, vad de nordiska länderna kan lära av varandra när det gäller övergången från skola till arbete och hur det nordiska samarbetet kan bidra till att vidga arbetsmarknaden för unga. Frågeställningarna belystes av tre inledare. Departementssekreterare Mattias Nilsson från Arbetsmarknadsdepartementet redovisade Nordiska ministerrådets arbete om ungdomsarbetslöshet under det svenska ordförandeskapet för Nordiska ministerrådet 2013, Terje Olsen, projektledare vid Nordens Välfärdscenter, redogjorde för arbetet med att skapa en nordisk kunskapsbank om att förebygga skolavhopp och Lidija Kolouh-Söderlund, projektledare vid Nordens Välfärdscenter, redogjorde för projektet Unga i Norden och temagrupperna Unga i arbetslivet.

I den efterföljande paneldebatten medverkade José Perez Johansson, projektledare för Jobbresan, Viktor Nord, vd för Sverige-Norge.se, Beatrice Clarke, ledare för Fryshusets projekt Unga utanför arbetsmarknaden samt Maria Karlman Noleryd, utredare vid Nordens fackliga samorganisation. Möjligheterna för unga att söka arbete i Norge och åtgärder för att underlätta detta lyftes fram samtidigt som det konstaterades att jobb i Norge inte löser den svenska ungdomsarbetslösheten och att detta inte är något alternativ för unga i utanförskap utan att de kräver helt andra åtgärder.

Seminariet, som samlade ett hundratal deltagare, ägde rum i Förstakammaralen och arrangerades i samarbete med Norden i Fokus, Hallå Norden och Föreningen Norden.

Seminarium om energieffektiva transporter

Det andra området som delegationen valde att särskilt fokusera på var uppföljningen av de rekommendationer som tagits på energi och transportområdet.

Delegationen arrangerade den 28 maj ett frukostseminarium om energieffektiva transporter och nordiska samarbetsmöjligheter vid omställning till en fossilbränsleoberoende transportsektor. Från delegationens sida påpekades att transportområdet är ett av de tydligaste exemplen på behovet av gränsöverskridande internationellt samarbete, att de nordiska länderna är aktiva i utvecklingen av elfordonsmarknaden samt de ambitiösa och långsiktiga mål som samtliga nordiska länder har för att minska koldioxidutsläppen. En av frågeställningarna var hur de framtida samarbetsformerna mellan de nordiska länderna ser ut för att gynna utvecklingen av elektrifiering och förnybara drivmedel i transportsektorn.

Inledare vid seminariet var politiskt sakkunniga Hannes Carl Borg från Näringsdepartementet, professor Thomas B. Johansson från Internationella miljöinstitutet i Lund samt Mattias Goldmann från 2030-sekretariatet. Temat för inledningarna var regeringens prioritering av en fossiloberoende fordonsflotta.

Seminariet ägde rum i Templum och samlade ett tjugotal deltagare.

Dialog med den nordiska samarbetsministern

Delegationen har under året fortsatt dialogen med den tidigare nordiska samarbetsministern Ewa Björling (M) och den nuvarande samarbetsministern Kristina Persson (S) om aktuella nordiska samarbetsfrågor. Huvudfrågorna har varit Nordiska ministerrådets nya budgetstruktur och arbetet med att avlägsna gränshinder. Delegationen har också fört en dialog med samarbetsministern om genomförandet av Nordiska rådets 66:e session i Stockholm den 28–30 oktober.

Delegationens informationsverksamhet

Nordiska rådet delar årligen ut ett journaliststipendium i syfte att ge journalister möjlighet att undersöka och rapportera om förhållandena i de nordiska länderna och om det nordiska samarbetet. Stipendiesumman för 2014 var oförändrad, för Sveriges del 90 000 danska kronor, och fyra svenska journalister beviljades stipendium. Stipendiaterna återrapporterar till delegationen om genomförandet av projekten.

Den svenska delegationen har under året fortsatt det nära samarbetet med Föreningen Norden, Norden i Fokus, det nordiska informationskontoret i Stockholm samt informationstjänsten Hallå Norden. Delegationens medlemmar och suppleanter har även medverkat vid arrangemang som genomförts i dessas regi. Föreningen Norden intar en särställning vad gäller frivilligorganisationernas nordiska kontakter, och den svenska delegationen samverkar därför genom ett särskilt samarbetsavtal med föreningen.

Övrigt

Sedan 2009 arrangeras Forum för unga politiker i nordvästra Ryssland och Norden i syfte att öka kontakterna mellan unga politiskt aktiva och diskutera frågor av vikt för länderna och det framtida samarbetet. Det första forumet ägde rum i Murmansk 2009, följt av Kirkenes 2010, Archangelsk 2011, Stockholm 2012 och Petrozavodsk 2013. Forumet avslutas vanligen med att en resolution antas.

Forum för unga politiker 2014 ägde rum den 23–25 april 2014 i Uleåborg, Finland. Ingen svensk ledamot hade möjlighet att delta i forumet.

3 Huvuddragen i Nordiska rådets verksamhet 2014

Nordiska rådets verksamhet bedrivs inom ramen för presidiet, de fem utskotten och kontrollkommittén. Verksamheten inom dessa skildras i avsnitt 6 och 7. Nedan skildras de frågor som under året haft störst inverkan på rådets övergripande verksamhet.

3.1 Sveriges presidentskap

Sverige hade 2014 presidentskapet för Nordiska rådet. Vid rådets 65:e session i Oslo 2013 valdes Karin Åström (S) till Nordiska rådets president och Hans Wallmark (M) till vicepresident. Efter val av ny delegation utsåg Nordiska rådets presidium Hans Wallmark till Nordiska rådets president och Phia Andersson (S) till vicepresident för resten av 2014. I samband med att Sverige övertog presidentskapet pekade Karin Åström och Hans Wallmark på ett antal områden som de ville fokusera på. Det rörde sig bl.a. om arbetet med att skapa klara och tydliga regler för att underlätta för de nordiska medborgarna att flytta till och arbeta i ett annat nordiskt land och behovet av ett utökat samarbete om Nordens naturresurser. Andra frågor som lyftes fram var miljöområdet, ett främjande av det nordiska kulturutbytet samt avskaffandet och förebyggandet av gränshinder för både personer och företag i Norden.

Programmet för Sveriges presidentskap

Det svenska presidentskapsprogrammet Norden i Europa – Europa i Norden som arbetades fram i den svenska delegationen under 2013 fokuserade på tre områden: Den nordiska arbetsmarknaden, Hållbar utvinning av naturresurser samt 200 år av fred mellan de nordiska länderna. Programmet anknöt till och byggde vidare på det arbete som utförts i Nordiska rådet under det tidigare norska presidentskapet och det svenska ordförandeskapsprogrammet för Nordiska ministerrådet 2013. I programmet uttrycktes bl.a. en vilja att verka för ett effektivt nordiskt samarbete gentemot EU och andra europeiska arbetsorganisationer för att därigenom skapa ett större inflytande och utrymme för nordiska ståndpunkter.

Programmet uppmärksammade att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden 2014 firade 60-årsjubileum och att den sedan starten varit framgångsrik, stärkt det nordiska näringslivet och inneburit en ökad frihet för de nordiska medborgarna. Det konstaterades dock att mycket återstår att göra när det gäller rörligheten mellan de nordiska länderna. Med anledning av den höga ungdomsarbetslösheten i stora delar av Norden ville presidentskapet skapa ett forum för erfarenhetsutbyte där de nordiska länderna kunde få möjlighet att ta del av framgångsrika metoder för att bekämpa ungdomsarbetslöshet.

I takt med att efterfrågan på naturresurserna i Norden ökar krävs ett utökat samarbete mellan de nordiska länderna. Mot den bakgrunden framhölls i programmet att det svenska presidentskapet ville verka för att de nordiska länderna utvecklar gemensamma satsningar på och strategier kring utnyttjandet av naturresurserna, där såväl miljökrav som sociala och kulturella aspekter tillgodoses. Det betonades att naturtillgångarna måste komma även det lokala samhället och regionen till godo.

Det tredje fokusområdet i programmet lyfte fram den 200 år långa perioden av nordisk fred som medfört att en genuin nordisk gemenskap har utvecklats genom åren. Den långa fredsperioden har även inneburit att omvärlden vänt blickarna mot Norden, inte minst i syfte att ta del av de nordiska ländernas erfarenheter av samarbete och fredlig konfliktlösning. Presidentskapet ville också följa upp initiativet från 2013 med rundabordssamtal om det nordiska samarbetet på det försvars- och säkerhetspolitiska området och även inleda en diskussion om det utrikespolitiska samarbetet. (Presidentskapsprogrammet i sin helhet finns i bilaga 6.)

Utvecklingen i närområdet

Den dramatiska utvecklingen i Ukraina och Rysslands inblandning i Krimkonflikten fick under året konkreta följder när det gällde Nordiska rådets samarbete med nordvästra Ryssland. Händelserna innebar även att kontakterna med de baltiska länderna och Polen intensifierades. Nordiska rådets president Karin Åström och vicepresident Hans Wallmark beslutade i mars, mot bakgrund av den spända situationen, att ställa in ett planerat studiebesök i Murmansk. Av samma anledning beslutades att ett planerat rundabordssamtal mellan Nordiska rådet och ryska parlamentariker skulle skjutas på framtiden.

Karin Åström och Hans Wallmark instämde också i det gemensamma uttalandet från de nordiska och baltiska utrikesministrarna i vilket de fördömde den oprovocerade kränkningen av Ukrainas suveränitet och territoriella integritet och uppmanade den ryska federationen att omedelbart dra tillbaka sina styrkor till områden där de är permanent stationerade, i enlighet med gällande avtal. De uppmanade också den ryska federationen att snabbt vidta åtgärder för att lugna ned den spända situationen som i värsta fall skulle kunna leda till ett nytt kallt krig i Europa.

Presidentskapet besökte under våren parlamenten i de baltiska länderna och Polen, detta dels för att visa länderna sitt stöd med anledning av situationen i Ukraina, dels för att diskutera hur man på bästa sätt kunde främja en demokratisk utveckling i landet. President Karin Åström konstaterade efter rundresan att det var tydligt hur mycket de baltiska länderna och Polen värdesatte samarbetet med Norden och att samarbetet kunde ske både genom politiska organ och inom olika icke-statliga organisationer (NGO:er) Vicepresident Hans Wallmark underströk att det nordisk-baltiska samarbetet i den uppkomna situationen skulle fokusera på Ukraina och på hur man kunde hjälpa parlamentet i Kiev att fungera på ett demokratiskt sätt.

Som en uppföljning av Nordiska rådets besök i det polska parlamentet i september 2013 bjöd det svenska presidentskapet in representanter från parlamenten i de fyra länderna i Visegradgruppen (Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern) och Baltiska församlingen till ett möte i Stockholm i juni 2014. Från Nordiska rådet deltog, förutom presidenten och vicepresidenten, delar av rådets presidium. Temat för mötet var Demokrati, säkerhet och stabilitet i Europa – aktuella utmaningar. Diskussionerna kretsade kring de nya säkerhetspolitiska utmaningarna, den pågående krisen i Ukraina och parlamentariskernas möjligheter att i praktiken stödja Ukrainas demokratiseringsprocess. Deltagarna var eniga i vikten av en fortsatt dialog för att utbyta information om aktuella gemensamma frågor.

Den parlamentariska Östersjökonferensen (BSPC) hölls i augusti 2014 i Polen. Utvecklingen i Ukraina överskuggade övriga frågor på agendan. Vid mötet deltog Nordiska rådets president Karin Åström som i sitt anförande underströk vikten av dialog och att det gemensamma målet måste vara att undvika ett nytt kallt krig. Hon betonade också att Nordens historia med 200 år av fred var en bra påminnelse om betydelsen av gemenskap och samarbete över gränserna. Det framkom under mötet ett flertal positiva synpunkter på de nordiska ländernas historiska förmåga att lösa konflikter fredligt och att det i hög grad berodde på en stor tillit mellan folken. (Ukrainakrisen debatterades även på Nordiska rådets temasession, se avsnitt 4.)

Övriga möten och seminarier

Ett av de prioriterade områdena i presidentskapsprogrammet var den gemensamma nordiska arbetsmarknaden som 2014 firade 60-årsjubileum. Med anledning av detta arrangerade den svenska delegationen under våren ett seminarium i riksdagen på temat Utbildning och arbetsmarknad för unga – ett nordiskt perspektiv. Karin Åström, rådets president och tillika ordförande för den svenska delegationen, öppnade seminariet som samlade ett hundratal deltagare och där representanter från bl.a. Nordens Välfärdscenter, Arbetsmarknadsdepartementet, Nordens Fackliga Samorganisation (NFS) och Fryshuset deltog. Frågor som diskuterades under seminariet var bl.a. hur man kan underlätta ungas etablering på arbetsmarknaden, vad de nordiska länderna kan lära av varandra när det gäller övergången från skola till arbete och hur det nordiska samarbetet kan bidra till att vidga arbetsmarknaden för unga.

Presidentskapsprogrammet uppmärksammade som ett fokusområde att Nordens länder 2014 kunde se tillbaka på 200 år av fredliga relationer. Detta firades under fem dagar i juni i Kungälv genom arrangemanget Mötesplats Norden – en framåtblickande plattform för gränsöverskridande samhällsdiskussion, och ett stort antal möten, kulturevenemang, föreläsningar och debatter. Nordiska rådets presidium förlade med anledning av detta sitt sommarmöte till Kungälv för att ge parlamentariskerna möjlighet att delta i diskussioner och debatter om det nordiska samarbetet. Bland annat deltog rådets vicepresident Hans Wallmark i en debatt om mediernas bild av det nordiska

samarbetet och hur man gör spännande och intressant journalistik av nordisk konsensus.

Mosskonventionen slöts den 14 augusti 1814. Konventionen innebar vapenvila och fred mellan Norge och Sverige, och Moss kommun ville därför 200 år senare markera detta med ett grundlagsjubileum där ledorden för aktiviteterna var fred, frihet och demokrati. Från Nordiska rådet deltog bl.a. det svenska presidentskapet, och Karin Åström höll ett anförande på detta tema.

3.2 Utvecklingen i närområdet

Nordiska rådet har under en längre tid lagt stor vikt vid kontakter och samarbete med parlamentariker i Ryssland, särskilt i de regioner i nordvästra Ryssland som ligger nära Norden. Samarbetet har vilat på följande fyra hörnstenar:

- Samarbete med de regionala ryska parlament som ingår i Nordvästra Rysslands parlamentariska församling (Parliamentary Association of North-West Russia, PANWR) för att diskutera frågor av gemensamt intresse, bl.a. genom representation vid varandras sessioner.
- Studiebesök av ryska parlamentariker till Norden och av parlamentariker från Nordiska rådet till Ryssland inom ramen för den parlamentariska stipendieordningen som finansieras genom Nordiska ministerrådet.
- Rundabordsamtal om aktuella teman i syfte att stärka kontakter och nätverk mellan Nordiska rådet och de ryska parlamenten. Rundabordsamtalen hålls vartannat år i Norden, vartannat år i Ryssland. Deltagarkretsen omfattar utöver PANWR också representanter för statsduman och federationsrådet.
- Forum för unga politiker i nordvästra Ryssland och Norden. Ett samarbete som initierats av bl.a. Nordiska rådets svenska delegation i syfte att öka kontakterna mellan unga politiskt aktiva under 35 år.

Vid sessionen i november 2011 antogs presidiets förslag till riktlinjer för Nordiska rådets samarbete under perioden 2012–2015 med statsduman och federationsrådet i Ryssland, samt med de regionala parlamenten i nordvästra Ryssland (internt beslut 2/2011). Vid sessionen 2013 diskuterades planerna för samarbetet under 2014 med de närvarande gästerna från ryska parlament.

Första halvåret 2014

Rysslands agerande gentemot Ukraina under vintern och våren 2014, och inte minst den olagliga annekteringen av Krim som uppenbart stod i strid med folkrätten, gjorde att riktlinjerna och planerna för samarbetet med ryska parlamentariker måste övervägas på nytt. Karin Åström och Hans Wallmark hade i egenskap av president och vicepresident för rådet under denna period en central roll i att leda och representera Nordiska rådet i en ny situation, som delvis krävde ett nytt arbetssätt för det nordiska samarbetet för att kunna agera i det aktuella läget.

Ett studiebesök för nordiska parlamentariker var planerat i regionen Murmansk i mars. Tidpunkten innebar att den nordiska delegationen skulle inleda besöket i Ryssland dagen efter den ”folkombudsval” som hölls i Krim, och som väntades leda till en rysk annektering av Krim några få dagar senare, dvs. medan Nordiska rådets delegation fortfarande skulle vara på besök i Ryssland. Efter diskussioner mellan rådets president och vicepresident och med de delegationer till Nordiska rådet som anmält deltagare i studiebesöket beslutades att med kort varsel meddela de ryska värdarna att besöket måste senareläggas. Ett uttalande med det beskedet och dess motivering antogs den 12 mars. Av uttalandet framgick att Nordiska rådet avsåg att också diskutera situationen med sina partner i Baltiska församlingen och i Visegradgruppen.

Som en följd av detta arrangerades snabbt besök i Polen och de baltiska staterna. Rådets president Karin Åström och vicepresident Hans Wallmark besökte den 20, 21 och 24 mars parlamenten i Vilnius, Warszawa, Riga och Tallinn för att markera samhörigheten mellan staterna i Östersjöområdet och utbyta åsikter om det nya säkerhetspolitiska läge som skapats genom Rysslands agerande.

Trots det korta varslet togs Nordiska rådets delegation överallt emot av utrikesutskottens ordförande och andra parlamentariker på hög nivå. Särskilt intressant var överläggningen med den polska senatens talman Bogdan Borusewicz, som dagen innan återvänt från ett besök i Ukraina. Allmänt rådde stor samstämmighet mellan Nordiska rådets representanter och företrädarna för övriga parlament om att Rysslands annektering av Krim var ett klart brott mot folkrätten, och att även andra ryska åtgärder under mars månad måste ifrågasättas ur den aspekten. Det rådde också enighet om att Rysslands agerande skapat en ny och farlig säkerhetspolitisk situation i hela Europa, och att det var viktigt att inte trappa upp motsättningarna ytterligare. Vidare diskuterades vad som kunde göras, bl.a. på parlamentarisk nivå, för att ge Ukraina stöd i den demokratiseringsprocess som påbörjats.

Det planerade studiebesöket av en delegation från PANWR i Danmark i slutet av mars genomfördes sedan man kunnat konstatera att de deltagande ryska parlamentarikerna var från regionala parlament. Att ta emot en delegation i Norden var ur flera aspekter, bl.a. den minskade risken att bli utnyttjad i propagandasyfte, enklare än att besöka Ryssland. Det var också ett sätt att fortsätta dialogen, om än med ett mer kritiskt tonläge än vanligt.

Forum för unga politiker genomfördes som planerat i Uleåborg, Finland, i slutet av april 2014; ingen svensk politiker hade möjlighet att delta.

I samband med rundabordssamtalet 2013 som hölls i den ryska delrepubliken Komi bjöd den svenska delegationens ordförande Karin Åström in till följande års rundabordssamtal i Sverige. Rundabordssamtalet skulle enligt arbetsplanerna hållas i Stockholm i maj, men detta senarelades i detta skede på obestämd tid.

Vid temasessionen i Akureyri den 8 april arrangerades för första gången en aktuell debatt. Ryssland/Ukraina var tema för denna, och ett uttalande antogs. Debatten och uttalandet skildras i avsnitt 4.

Den 16–17 juni arrangerades i Stockholm för första gången ett möte med representanter för Nordiska rådet, Baltiska församlingen och för parlamenten i de fyra länderna i Visegradgruppen (Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern). Krisen i Ukraina, de nya säkerhetspolitiska utmaningarna samt möjligheterna att stödja Ukrainas demokratiska institutioner var centrala teman för mötet.

Hösten 2014

Vid mötet med Nordiska rådets presidium i Tammerfors den 23 september fördes en lång diskussion om det fortsatta samarbetet med ryska parlamentarikerna. Vid diskussionen framkom det tydligt att skiljelinjerna snarare är geografiska än partipolitiska när det gäller frågan om samarbete med ryska parlamentarikerna. De svenska parlamentarikerna intog, tillsammans med de isländska, en mer restriktiv hållning medan de finländska och norska parlamentarikerna förespråkade vikten av en fortsatt dialog på de områden där detta är möjligt.

Presidiets ledamöter betonade vikten av en tydlig markering mot Rysslands agerande i Ukraina och kränkningar av andra länders territoriella gränser men ansåg att en fortsatt parlamentarisk dialog är den bästa vägen framåt i relationerna med Ryssland. Diskussionen utmynnade i beslutet att i likhet med tidigare år bjuda in ryska parlamentarikerna från statsduman, federationsrådet och PANWR till Nordiska rådets 66:e session och genomföra det årliga mötet i form av ett temamöte om den ekonomiska utvecklingen i Norden och Ryssland och med deltagande av Nordiska Investeringsbanken (NIB), men att inte arrangera något rundabordssamtal. Vid mötet i anslutning till sessionen framkom det att bäge parterna nu var inställda på att genomföra de senarelagda aktiviteterna under 2015.

3.3 Reformarbetet

Nordiska rådet diskuterar kontinuerligt synligheten för resultaten av det politiska arbetet. Vid Nordiska rådets session i Reykjavik 2010 uttalades från politiskt håll ett klart behov av att politisera och modernisera Nordiska rådet och det nordiska samarbetet. Detta resulterade i att presidiet tillsatte en arbetsgrupp på tjänstemannanivå med uppdrag att göra en översyn av Nordiska rådets arbetsordning och arbetsformer. Mot bakgrund av arbetsgruppens rapport antogs ett antal förslag vid sessionen i Köpenhamn 2011.

För att uppnå en bredare diskussion i partigrupperna om hur Nordiska rådet kan utvecklas till ett mer aktuellt forum för politisk dialog gav presidiet i januari 2014 den nyutträdde rådsdirektören Britt Bohlin i uppdrag att tillsätta och leda en arbetsgrupp på politisk nivå. Särskilt fokus skulle ligga på effektivitet, synlighet och förankring, och förslagen skulle genomföras löpande om

så var möjligt. Reformarbetet har synkroniserats med reformarbetet i Nordiska ministerrådet.

I arbetsgruppen har två representanter från var och en av de nordiska parti-grupperna ingått. Medlemmarna från norska Fremskrittspartiet och Sverigedemokraterna, som inte ingår i någon nordisk partigrupp, har inte varit representerade i arbetsgruppen. Från svensk sida har Hans Wallmark (M) deltagit som representant för den konservativa partigruppen och Åsa Torstensson (C) som representant för mittengruppen fram tills den nyvalda riksdagen öppnade i september 2014. Vid arbetsgruppens möte i december deltog Penilla Gunther (KD) som mittengruppens representant.

Politisering

Mot bakgrund av utvecklingen i Ukraina och Rysslands olagliga annektering av Krim beslöt presidiet, på det svenska presidentskapets initiativ, att arrangera en aktuell debatt om den politiska situationen i Ukraina/Ryssland i samband med temasessionen i Akureyri i april. Efter debatten formulerade en redaktionskommitté ett uttalande. Utvärderingen av debatten visade att detta var ett arbetssätt som man önskade skulle fortsätta. Vid den 66:e sessionen i Stockholm var ett av de nya inslagen på dagordningen en aktualitetsdebatt med den tidigare norska utrikesministern Thorvald Stoltenberg som inledningstalare.

Det politiska arbetet i Nordiska rådet bygger på samarbetet inom partigrupperna, men traditionellt har Nordiska rådets beslut fattats med konsensus. Reformgruppen har vid sina möten diskuterat olika sätt att öka synligheten för de politiska skiljelinjerna. I programmet för Nordiska rådets 66:e session avspeglade sig denna strävan att vitalisera den politiska debatten genom ett antal nyordningar.

Den normala gången har varit att nya medlemsförslag hänvisats till presidiet eller utskotten för behandling innan de debatterats i plenum. Vid sessionen prövade rådet en nyordning genom att de nya medlemsförslagen debatterades i plenum innan de hänvisades för sakbehandling för att på så sätt lyfta fram de partipolitiska aspekterna. Vidare prövades en ordning med elektronisk votering om alla medlems- och ministerrådsförslag oavsett om det fanns en reservation eller inte. På detta sätt ville rådet lyfta fram de olika ståndpunkterna, synliggöra de politiska skillnaderna och främja transparensen i besluten.

Nationell förankring

Frågan om förankringen av Nordiska rådets rekommendationer i de nationella parlamenten står högt på rådets dagordning. Det finns en önskan om att det nordiska synsättet ska implementeras i parlamenten både före och efter rådets beslut men också en medvetenhet om att parlamenten själva beslutar om sina arbetsformer. Inför uppstarten av reformgruppen konsulterades de nordiska talmännen om sin syn på förankringen av den nordiska politiken i de nationella parlamenten.

Ett antal förslag har diskuterats inom reformgruppen om hur de nationella fackutskottet kan involveras i Nordiska rådets arbete och hur överensstämmelsen mellan medlemmarnas nationella utskottstillhörighet och utskottstillhörigheten i Nordiska rådet kan förbättras.

Snabbare processer

Nordiska rådet har en stark önskan om att få en snabbare process från förslag till beslut och genomförande, vilket också överensstämmer med önskemålen i den reformprocess som Nordiska ministerrådet genomfört. En dialog förs med Nordiska ministerrådet om bl.a. kortare frister för både Nordiska rådet och ministerrådet vid hanteringen av rekommendationer. Ett led i denna strävan kunde vara att avsluta samlade partigrups-, presidie- och utskottsmöten med en kort minisession för att kunna fatta beslut i plenum och därmed snabba på processen.

Samarbetet med Europaparlamentet

Arbetet med att stärka Nordiska rådets arbete med EU-frågor och att öka kontakterna och samarbetet med Europaparlamentet har under året varit en aktuell fråga både inom Nordiska rådet som helhet och inom reformgruppen. Som en förlängning av dessa diskussioner kommer Nordiska rådets temasession 2015 att äga rum i Bryssel med planerad medverkan bl.a. av nordiska kommissionärer och Europaparlamentariker.

Övriga reformområden

Nordiska rådets reformarbete omfattar både det politiska innehållet och de organisatoriska ramarna. Ett stort antal frågor av mer intern karaktär för Nordiska rådet har diskuterats inom ramen för reformgruppens arbete. Ett av förslagen är att några av de samlade partigrups-, presidie- och utskottsmötena både av tids- och kostnadsskäl förläggs till ett fast ställe i Öresundsregionen.

Den fortsatta processen

Reformgruppen lämnade efter sitt möte den 1 december en rapport till presidiet med 23 förslag till hur Nordiska rådet kan vidareutvecklas. Presidiet behandlade rapporten vid sitt möte den 2 december och beslöt att remittera rapporten i sin helhet till partigrupperna innan slutligt ställningstagande. Reformarbetet fortsätter under 2015.

4 Nordiska rådets temasession i Akureyri den 8 april

Nordiska rådet beslutade 2011 att utöver den ordinarie sessionen på hösten hålla en temasession på våren varje år. Utgångspunkten är att temasessionerna äger rum i det land som har ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. Därför arrangerades 2014 års temasession av den isländska delegationen och hölls i Akureyri den 8 april. I samband med temasessionen hölls den 7–8 april möten i Nordiska rådets presidium och utskott.

Enligt beslut av presidiet var ämnet för 2014 års temasession Hållbart utnyttjande av naturens resurser med fokus på långsiktiga och hållbara kriterier för gruvnäringen i Norden och följderna av det internationella avtalet om makrillfisket i Nordatlanten. Emellertid gjorde den kris som utvecklade sig i Ukraina, med bl.a. den olagliga ryska annekteringen av Krim, att presidiet föreslog att utöka dagordningen för sessionen med en aktuell debatt om denna fråga. Under temasessionen antogs ett tiotal rekommendationer av plenarförsamlingen (se bilaga 2).

Sessionen öppnades av Nordiska rådets president Karin Åström (S), Sverige. Hon tog inledningsvis upp sessionstemat men ägnade huvuddelen av sitt inledningsanförande åt den aktuella situationen i Ukraina och åt att redovisa presidiets åtgärder med anledning av den. Inte minst uppehöll hon sig vid de besök i de litauiska, polska, lettiska och estniska parlamenten som hon och vicepresident Hans Wallmark (M) gjorde i slutet av mars. Hon framhöll bl.a. att den aktuella situationen var unik i världen och därmed också unik för Nordiska rådet.

Aktuell debatt

Efter inledningsanförandet gick plenarförsamlingen över till aktualitetsdebatten, som formade sig till ett livligt meningsutbyte med ett tjugotal inlägg om hur Nordiska rådet skulle kunna bidra till demokratiseringsprocessen i Ukraina.

Karin Åström inledde den aktuella debatten med att konstatera att det över 60-åriga nordiska samarbetet står för öppenhet, demokrati och viljan att finna gemensamma lösningar på svåra problem. Hon pekade på att den aktuella situationen mer än någonsin visade på behovet av dialog och parlamentariskt samarbete, men också på att det allvarliga läget i Ukraina samtidigt innebar en stor utmaning för Nordiska rådet. Karin Åström fick stöd av Hans Wallmark som betonade vikten av att frågan debatteras i Nordiska rådet eftersom det inte finns någon manual i det nordiska samarbetet för hur sådana situationer bör hanteras och att något liknande inte har hänt sedan Nordiska rådet tog upp de utrikes- och säkerhetspolitiska frågorna i mitten av 1990-talet. Hans Wallmark

poängterade också att Norden inte är en försvars- eller utrikespolitisk union, men en värdegemenskap som verkar i kraft av tron på folkrättens fundament.

Flera talare lyfte detta historiska perspektiv och menade att något liknande det som nu hänt och höll på att hända i Ukraina inte setts i Europa sedan andra världskriget, och än mindre under de 25 år som gått sedan murens och Sovjetunionens fall. De nordiska länderna var de första att erkänna de fria baltiska staterna, och i den andan menade man att det nordiska samarbetet nu borde agera. Det skulle dessutom vara helt i linje med EU, Nato och de nordiska ländernas respektive ståndpunkter i frågan.

Många av temaseSSIONENS talare hänvisade till de folkrättsliga grunderna för en reaktion på vad som händer i Ukraina. De nordiska länderna har, inte minst i skuggan av andra världskriget och det kalla kriget, alltid lagt stor vikt vid respekt för folkrätten. Det sas också, med hänvisning till konflikten mellan Ryssland och Ukraina, att det nordiska samarbetet har visat att demokrati och fredligt samarbete är det som bäst gagnar människors frihet och länders utveckling. Det nordiska samarbetet har sedan flera år en vital dialog med parlamentariker och andra nätverk i Ryssland. Det är av största vikt att denna dialog försvaras och bevaras så långt det går, menade man. Samtidigt skulle det kunna visa på den öppna dialogen som en fundamental fri- och rättighet i ett demokratiskt samhälle.

Debatten på denna punkt avslutades med att plenarförsamlingen gav i uppdrag åt en redaktionskommitté med en representant för varje partigrupp att, på grundval av debatten, färdigställa ett förslag till uttalande om det aktuella läget i Ukraina. Även detta var ett nytt element i Nordiska rådets arbete. Plenarförsamlingen har endast ett fåtal gånger ställt sig bakom uttalanden som inte grundat sig på medlems- eller utskottsförslag, och brukar inte behandla texter som inte funnits i god tid. Även det kan ses som en illustration av det unika i situationen. I uttalandet från Nordiska rådet underströks att de nordiska ländernas 200 år av fred med varandra bygger på tillit och förtroende över nationsgränserna och ett omfattande samarbete på alla nivåer.

Temadebatt

Den isländska miljö- och naturresursministern Sigurður Ingi Jóhannsson inledde temadebatten med att presentera Nordiska ministerrådets redogörelse om ett hållbart utnyttjande av naturens resurser. Redogörelsen fokuserade på ett bättre och mer ansvarsfullt utnyttjande av Nordens biologiska resurser och att grön ekonomisk tillväxt går hand i hand med en hållbar utveckling. Ministern framhöll att beslutsfattarna i de nordiska länderna har en plikt att säkra att resurserna utnyttjas på ett hållbart sätt och att det är viktigt att koppla målsättningarna till forskning och utbildning. I den efterföljande debatten pekade många talare på vikten av att utvinna fossila och förnybara energikällor på ett ansvarsfullt sätt som inte äventyrar kommande generationers möjlighet att leva ett gott liv. Det påpekades också att de nordiska länderna med fördel skulle kunna sprida sitt kunnande när det gäller vattenrening eftersom rent vatten är

en allt större bristvara i en stor del av världen. Under debatten påmindes även om att naturen inte endast är en resurs utan också en källa till inspiration och glädje för människor, och att det är viktigt att hålla fast vid en generös syn på tillgänglighet till skog och mark. Ministern avslutade debatten med att tacka för många konstruktiva och framåtsyftande inlägg och underströk betydelsen av att lyssna på ursprungsbefolkningarna som har lång erfarenhet av att leva med och av naturen och dess resurser på ett respektfullt och hållbart sätt.

En annan fråga som debatterades var kriterier för en hållbar nordisk gruvnäring. Det konstaterades att gruvnäringen har blivit en brännande fråga i flera av de nordiska länderna, att det finns en ökad efterfrågan på naturresurser i vår omvärld och att det i sin tur skapar konflikter i förhållande till lokalbefolkningen, turistnäringen och ekosystemen. Rådets medlemmar var överens om att det behövs gemensamma hållbarhetskriterier som tar hänsyn till både miljö- och samhällsperspektivet och att de nordiska länderna kan vara en förebild internationellt på detta område. Det betonades att även om gruvnäringen i dag inte är helt oreglerad kan det göras mer genom att fastställa kriterier som företagen kan ansluta sig till. En målsättning med hållbarhetskriterierna var att de ska kunna ligga till grund för kommande regleringar inom EU och på ett internationellt plan.

Islands samarbetsminister Eygló Harðardóttir redogjorde för statusen för Nordiska rådets rekommendation om välfärdspolitiskt arbete i Arktis och upplyste plenarförsamlingen om att ett nytt ministerrådsförslag om hållbar utveckling i Arktis höll på att tas fram. Under den efterföljande debatten underströks vikten av att de 4 miljoner människor som bor i Arktis får ett rättmätigt utbyte av resursutnyttjandet och att de arktiska folken ges rätt till självbestämmande och inflytande. Det påtalades också i debatten att de principer som finns beskrivna i FN:s deklARATIONER, inte minst principen om mänskliga rättigheter, borde skrivas in i alla framtida nordiska texter inom detta område.

En fråga som gav upphov till livliga diskussioner var konflikten om fisket av sill och makrill i Nordostatlanten. Konflikten, som inbegriper EU, Island, Norge, Färöarna och Grönland har funnits på Nordiska rådets dagordning sedan 2011, då en rekommendation om att finna en snar lösning på den pågående konflikten om makrillfisket i Nordostatlanten antogs av rådet, men någon långsiktig lösning när det gäller principerna om ett hållbart utnyttjande av naturresurserna har inte uppnåtts. Debatten inleddes av den isländske miljö- och naturresursministern Sigurður Ingi Jóhannsson som redogjorde för Nordiska ministerrådets arbete för att stärka det vetenskapliga underlaget för beslutsfattande på detta komplexa område. Flera talare uttryckte sin uppskattning för att ministerrådet hade satt igång ett flertal projekt som syftade till att lösa konflikten, men man beklagade samtidigt att det nordiska samarbetet hittills inte hade kunnat lösa detta problem. Det påtalades också i debatten att de avtal som existerar inom fiskeribranschen inte är anpassade till den dynamiska utvecklingen i havet och att det måste till ett bättre ramverk för förvaltningen av fisket i Nordostatlanten.

Inom ramen för temadebatten behandlade rådet även frågor om bruk av bästa tillgängliga teknologi vid rening av kväve och fosfor i anläggningar med utlopp i Östersjön, utvecklingen av smarta elnät till den nordiska elmarknaden, Norden som brobyggare mellan i- och u-länder i de globala klimatförhandlingarna i syfte att förbättra förutsättningarna för ett klimatavtal 2015 samt pilotprojekt med recirkulationsanläggningar för fiskodlingar i Östersjön.

Generella ärenden

Nordiska rådet behandlade under temasessionen ett antal generella ärenden, varav den socialdemokratiska gruppens medlemsförslag om ett ökat fokus på arbetstagarens rättigheter gav upphov till en intensiv debatt med ett flertal engagerade inlägg. Förslagsställarna ville anordna en konferens som kunde belysa problemställningen kring social dumping och arbetet med att utveckla rättvisa konkurrensvillkor för näringslivet, men enighet hade inte uppnåtts vid behandlingen i näringsutskottet. Utskottets talesperson Anders Karlsson (S) gick i debatten till hårt angrepp mot den konservativa gruppen, mittengruppen och Nordisk Frihet som visserligen delade uppfattningen att frågan var viktig att diskutera, men som uttryckte invändningar mot bl.a. premisserna för förslaget och yrkade på avslag. Den påföljande voteringen resulterade i att Nordiska rådet med knapp majoritet beslutade att inte agera ytterligare med anledning av förslaget.

En fråga som diskuterades under den allmänna debatten och som funnits på Nordiska rådets agenda sedan 2012 gällde en översyn av de nordiska skatteavtalen. Bakgrunden till förslaget är att ett antal norska pensionärer som bosatt sig i Sverige anser att de har fått felaktig information från Skatteverket i Sverige och därmed åsamkats ekonomiskt lidande. Medborgar- och konsumentutskottet som arbetat med frågan välkomnade att rekommendationen till ministerrådet om dels en revision och ett klagörande av relevanta myndigheters ansvar, dels en korrigerande av skattekraven för de drabbade pensionärerna antogs av plenarförsamlingen.

Den allmänna debatten avslutades med ett antal frågor om barns och ungas situation i de nordiska länderna. De förslag som debatterades och antogs av Nordiska rådet rörde bl.a. en förstärkning av barnrättsperspektivet i det nordiska samarbetet, en kvalitetsmärkning om likabehandling och jämställdhet i daghem och skolor samt ett förslag om en satsning på friluftsliv och fysisk aktivitet för barn och unga i Norden.

5 Nordiska rådets 66:e session i Stockholm den 27–30 oktober

Nordiska rådets session är årets största nordiska forum för dialog mellan parlamentariker, statsministrar och fackministrar från hela Norden. Den 66:e sessionen ägde rum i riksdagen i enlighet med den rotationsordning som beslutats. Riksdagens talman Urban Ahlin inledde sessionen med att hälsa välkommen till riksdagen och understryka värdet av det nära samarbetet mellan de nordiska länderna på alla nivåer och den fria rörligheten mellan länderna. Hans Wallmark (M) öppnade sessionen i egenskap av Nordiska rådets president och lyfte särskilt fram de nordiska värdena, t.ex. frihet, öppenhet, mångfald, rättsstat och fredlig konfliktlösning. Det övergripande temat för det inledande toppmötet mellan parlamentariker och statsministrar från hela Norden var det nordiska samarbetet i utveckling, med särskilt fokus på hur de nordiska länderna kan dra ökad nytta av samarbete på utbildningens, integrationens och arbetsmarknadens områden. Utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiska frågor hade en framträdande roll vid sessionen, dels vid den traditionella debatten om internationella frågor, dels vid den aktuella debatt som arrangerades som ett nytt inslag med den tidigare norske utrikesministern Thorvald Stoltenberg som gästtalare. Andra nya inslag vid sessionen, som ett led i reformarbetet, var debatten om nya medlemsförslag och att votering genomfördes om samtliga beslutsförslag. Frågestunden genomfördes med deltagande av de nordiska samarbetsministrarna. Det fullständiga protokollet från sessionen finns digitalt på Nordiska rådets hemsida (www.norden.org).

Vid sessionen deltog gäster från bl.a. Baltiska församlingen, de parlamentariska Östersjö- och arktiska konferenserna, Europaparlamentet, ryska statsduman, ryska federationsrådet, nordvästra Rysslands parlamentariska församling och Västnordiska rådet. I samband med sessionen ägde ett stort antal möten rum på både regeringsnivå och parlamentarikernivå. Nordiska rådets presidium mötte de nordiska stats-, utrikes- och samarbetsministrarna för en dialog om aktuella nordiska samarbetsfrågor. Utskotten mötte fackministrar för samrådsmöten om aktuella frågor.

Nordiskt toppmöte

Islands statsminister Davíð Gunnlaugsson inledde med att tala om de nordiska ländernas framtid i en allt mer internationaliserad värld och att samarbetet är viktigare än någonsin. De nordiska länderna bör dra nytta av det nordiska samarbetet i än högre utsträckning för att bättre kunna uppnå gemensamma mål. Vidare underströks att de nordiska länderna bör presentera Norden som en attraktiv marknadsregion och bygga vidare på det positiva intryck som finns internationellt om Norden som varumärke. En ny strategi för ett gemensamt varumärkesbyggande för Norden tas fram och kan utgöra en plattform för att

gemensamt visa upp de nordiska länderna på den internationella arenan och informera om styrkorna i den nordiska modellen. Den isländske statsministern lyfte vidare fram att Thorvald Stoltenbergs förslag om ett utökat samarbete inom utrikes- och säkerhetspolitiken är en viktig del, men att även andra områden bör identifieras – inom exempelvis hälsoområdet och de förslag som lagts fram av Bo Könberg och vad gäller gränshinder.

Från parlamentarikerhåll restes frågan om det isländska erkännandet av Palestina som en självständig stat, och huruvida visionen om ett starkare nordiskt utrikespolitiskt samarbete även bör innefatta att alla de nordiska länderna erkänner Palestina. Islands statsminister svarade att det bör de enskilda länderna besluta om självständigt. Även frågan om hur man kan skapa en ny nordisk politik för hållbar tillväxt och sysselsättning togs upp, och att lösningen är att de nordiska länderna använder varumärket Norden för att främja en positiv utveckling och öka samarbetet för att uppnå större resultat inom olika områden.

Förutom utvecklingen av det nordiska varumärket underströk den danska statsministern Helle Thorning Schmidt vikten av ett ökat fokus på utbildning, då denna ger trygghet och är grunden för välfärden. En välutbildad befolkning är i sig själv en förutsättning för demokratins livskraft och det är inom utbildningsområdet som den nordiska integrationen nått längst i form av utbyten över nationsgränserna. Den danska statsministern aviserade att under Danmarks ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2015 kommer social mobilitet inom utbildningsområdet att vara en prioriterad fråga.

Från parlamentarikerhåll restes frågan om möjligheterna för nordiska medborgare, särskilt äldre, att fritt välja var man önskar uppehålla sig med samma rätt till omsorg och ekonomiskt stöd som landets medborgare. Helle Thorning-Schmidt pekade på att denna möjlighet har man redan som EU-medborgare när det gäller att söka behandling i andra EU-länder men att frågan ska diskuteras vidare inom det nordiska samarbetet. Frågan om medlemskap i Nato togs upp, då man i de nordiska länderna valt olika lösningar på detta. Även frågan om ett erkännande av Palestina ställdes till den danska statsministern, huruvida Sveriges och Islands exempel skulle följas, varpå statsministern svarade att Danmark inte kommer att erkänna en palestinsk stat i nuläget.

Finlands statsminister Alexander Stubb talade om utbildning, integration och arbetsmarknad som hela stommen till det nordiska välfärdssamhället, och om den nordiska välfärdsmodellen – å ena sidan en öppen marknad, å andra sidan ett skydds nätverk. Vikten av det nordiska samhällets öppenhet för nya impulser och sökandet av gemensamma lösningar till gemensamma problem belystes med hänvisning till finanskrisen, som sedan blev en skuld kris och därefter en tillväxt kris. Vikten av att lära av varandra och framtida visioner för att skapa ett nordiskt modernt välfärdssamhälle underströks. Försvaret av öppenheten och sådana värderingar som demokrati, marknadsekonomi, jämställdhet, rättvisa och mänskliga rättigheter betonades. Även den finländske statsministern lyfte frågan om ett gemensamt nordiskt varumärkesbyggande.

Från parlamentarikerhåll ställdes frågan om den finländska inställningen till könsneutrala äktenskap, eftersom det ännu inte finns någon sådan lagstiftning i Finland. Statsministern hänvisade till att frågan nu behandlas i finska riksdagen. Statsministern fick också bl. frågor om Norden som en förbundsstat och om motverkande av gränshinder och vad vi kan göra i Norden för att bättre integrera människor, och särskilt ungdomar, med utländsk härkomst. Statsministern lyfte fram språket som en viktig aspekt och vikten av att på lagstiftningssidan ha mekanismer som underlättar integrationen.

Ålands lantråd Camilla Gunell underströk också vikten av sprida den nordiska modellen till andra länder och ge medborgarna bättre, mer jämställda och friskare liv. Hon pekade på att det fortsatt finns allvarliga brister på den nordiska arbetsmarknaden och framhöll att många arbetstagare utnyttjas av oseriösa arbetsgivare som ställer sig utanför de regler som finns på arbetsmarknaden. Enligt Camilla Gunell behövs det nya grepp och nya strategier för att få in unga på arbetsmarknaden så att också nästa generations arbetstagare blir delaktiga i en arbetsmarknad med rättvisa villkor och löner. Vikten av att unga, invandrare och personer med funktionsnedsättning integreras, så att alla kan vara med och bidra och bygga upp samhället, nämndes också.

Norges statsminister Erna Solberg reste frågan om utvecklingen av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. En stor utmaning som lyftes fram är ökningen av grov ekonomisk kriminalitet och grov arbetslivskriminalitet i Norge – och att det finns ett behov av samarbete med andra länder för att vidta åtgärder och minska utnyttjandet. Utbildning och forskning lyftes fram som ett område där Norden genom ett strategiskt samarbete kan fungera som en regional föregångsmodell i europeiska sammanhang. Ett område där samarbetet kan bli än starkare är den oroande utvecklingen att unga reser till Syrien för att kriga på den radikala islamistiska sidan. Vikten av en bred och tidig insats för att förebygga att personer använder våld för att uppnå politiska mål belystes eftersom radikaliseringsen sker tvärs över landsgränserna och därmed också bör bekämpas genom ett brett samarbete.

Från parlamentarikerhåll restes frågan om vidareutvecklande av den nordiska modellen, bl.a. hur invandrarungdomar utan jobb ska komma in på arbetsmarknaden. Även frågan om de gemensamma infrastrukturproblemen restes, särskilt problemen mellan Norge och Sverige och vikten av detta inte minst för möjligheterna att utvinna naturresurserna. Norges statsminister pekade på det pågående arbetet med en översyn av hamnstrukturen, vilket kan vara intressant som en samaktivitet mellan Norge, Sverige och Finland.

Färöarnas lagman Kaj Leo Johannessen lyfte frågan om mobilitet, och att vissa gränshinder medför att medborgare från Färöarna inte kan utnyttja denna möjligheter. Han pekade på Nordiska rådets moderniseringsprocess och vikten av att rådets arbete och initiativ kommer ut till alla Nordens medborgare. Från Färöarnas sida ser man stora möjligheter inom området forskning och utbildning – kompetensutveckling och livslångt lärande bör vara nyckelorden i det framtida nordiska samarbetet. Nordiska språk och kultur är kärnvärden som vi

bör värna om och utveckla, enligt Kaj Leo Johannessen. Den största utmaningen för Färöarna är utbildning, därför satsas starkt på vidareutveckling inom utbildningsområdet för att få unga att stanna kvar.

Från parlamentarikerhåll restes frågan om kvinnors deltagande i den färöiska politiken och om att i högre grad inkludera jämställdhet i utbildningar. Även frågan om fisket och fiskerikonflikter togs upp. Lagmannen nämnde att det femåriga avtalet om makrill är tillräckligt för att få till en viss ekonomi i omlopp. Han uttalade en förhoppning om att EU inte bojkottar Färöarna ännu en gång.

Sveriges statsminister Stefan Löfven underströk att Norden kan vara en ledande aktör i det globala arbetet som pådrivare, samarbetsivrare och förebild. Visionen för det nordiska samarbetet är rätten att leva i en hållbar värld. Utbildning, integration och arbetsmarknad är i grunden en fråga om ländernas position i en global ekonomi. Behovet av Global Governance och en demokratisk, solidarisk och hållbar styrning av globala händelser är större än någonsin och det nordiska samarbetet är en fundamental del i detta. Statsministern underströk att Sverige investerar i ett stort kunskapslyft för arbetsmarknaden, för att arbetslösa människor ska få den kompetens som arbetsgivare efterfrågar. Människor som är utrikes födda, och som ofta har en hög utbildning, får validering och, om så behövs, också komplettering av sin kompetens och kunskap, ett projekt som syftar till att stärka tillväxten och konkurrenskraften. Ett annat perspektiv som lyftes fram är behovet av en samordnad krisberedskap i Norden, med hänvisning till Ebolakrisen och den stora skogsbrand som drabbade Sverige sommaren 2014. Statsministern underströk att det krävs samverkan för att stärka kommunikationen mellan länderna för att gemensamt kunna möta de utmaningar som samhällena kan tänkas stå inför.

Från parlamentarikerhåll restes bl.a. frågorna om Sveriges beslut att stå utanför Nato, Sveriges erkännande av Palestina och hur Sverige ska komma tillrätta med de klasskillnader som finns i landet. Frågor lyftes även om hur Norden kan agera för att minska gränsöverskridande arbetskriminalitet och hur den svarta ekonomin kan minskas. Med anledning av klimatförändringarna fick statsministern även frågor om de försörjningsproblem som kan hänga samman med vad man brukar kalla för tipping points, dvs. större och snabbare förändringar av försörjningsmöjligheterna av den globala marknaden.

Nordiska ministerrådets program 2015

Ordförandeskapet för de nordiska regeringarnas samarbetsorgan, Nordiska ministerrådet, växlar mellan de fem medlemsstaterna och 2015 tar Danmark över rollen som ordförande. Det danska ordförandeskapsprogrammet för 2015 har utarbetats i nära samarbete med Grönland och Färöarna och presenterades av den danska statsministern Helle Thorning-Schmidt. Tillväxt, välfärd och värderingar samt Arktis är rubrikerna för det danska ordförandeskapet för Nordiska ministerrådet 2015. Tillväxt är avgörande för att bevara och utöka Nordens ställning som föregångsregion, i synnerhet när det gäller gröna lösningar,

energi och klimat. Därför är tillväxt, jobbskapande och ökad konkurrenskraft centralt fastslået. Danmark vill arbeta för utveckling av attraktiva, smarta och hållbara städer, något som Norden är känt för. Under 2015 kommer ordförandeskapet att lansera en stor nordisk projekttävling om nya lösningar för utveckling av attraktiva och hållbara stadsutrymmen. Danmark kommer också att lägga fram en nordisk handlingsplan för en resurseffektiv och hållbar nordisk mode- och textilproduktion. Inom välfärdsområdet vill Danmark stärka samarbetet inom utvalda välfärdsområden och säkerställa att Nordens gemensamma resurser och potential utnyttjas till gagn för de nordiska medborgarna, exempelvis genom bättre kunskapsdelning om åtgärder som kan bidra till att minska olikheter när det gäller hälsa. Värderingsfrågor är ett annat viktigt område. Under 2015 kommer Danmark också att arbeta för en bättre strategisk användning av det nordiska varumärket för att öka kännedomen om Norden och profilera regionen till gagn för både tillväxt och välfärd. Ny Nordisk mat har bidragit till att sätta Norden på världskartan och Danmark vill bygga vidare på detta varumärke och satsa mer på gemensamma nordiska insatser på tillväxtmarknaderna. Arktis intar en allt viktigare placering på den nordiska dagordningen och på ett internationellt plan. Därför vill det danska ordförandeskapet tillsammans med Grönland och Färöarna arbeta för att stärka det gemensamma nordiska samarbetet om arktiska frågor, i synnerhet klimatutmaningarna i Arktis.

Nya medlemsförslag

Ett nytt inslag vid sessionen var debatten om nya medlemsförslag. Bland annat behandlades medlemsförslaget om en nordisk förbundsstat. Nio parlamentarer som representerar den socialdemokratiska gruppen, mittengruppen och den vänstersocialistiska gröna gruppen stod bakom förslaget. De framhöll bl.a. att det på många områden finns ett mervärde i en starkare union i Norden, t.ex. i fråga om en gemensam arbets- och studiemarknad, miljön och klimatet, ekonomiska inbesparingar, näringsliv och forskning, kulturell mångfald och internationellt inflytande. Det efterlystes att ett konkret förslag utarbetas om hur en nordisk förbundsstat – ett statsförbund – samt olika former av fördjupat regionalt samarbete skulle kunna fungera i praktiken.

Den vänstersocialistiska gröna gruppen presenterade ett medlemsförslag om att erkänna Palestina som självständig stat. I förslaget framfördes att alla nordiska länders regeringar och parlament bör följa Islands och Sveriges exempel för att stötta utvecklingen av ett självständigt Palestina som kan verka sida vid sida med Israel. Medlemsförslaget om ett bredare nordiskt erkännande av en palestinsk självständig stat föranledde en tims lång debatt. Förslaget fick hårt mothugg från flera partigrupper, såväl från den konservativa gruppen som från Nordisk frihet. Kritikerna menade bl.a. att Nordiska rådet inte borde behandla utrikespolitiska frågor. Partigruppen Nordisk Frihet underströk vikten

av de enskilda nordiska ländernas rätt att utöva sin egen utrikespolitik. Mitten-gruppen replikerade med att Nordiska rådet både kan och borde manifesteras sin åsikt om missförhållanden i världen.

Den socialdemokratiska gruppen presenterade ett medlemsförslag om nordiska trepartssamtal, att samtalen mellan arbetsgivare, fackföreningar och regeringar på nordiskt plan återupptas. Det framhölls att trepartssamtal är en grund för den nordiska modellen. Nordiska samtal genomfördes under en lång tid mellan Nordiska ministerrådet, näringslivet och fackföreningarna. Den nordiska modellen måste försvaras, menade förslagsställarna. Trots att mycket i dag avgörs på EU-nivå menade gruppen att det finns mycket att vinna på att åter möjliggöra samtal på nordisk nivå, där parterna kan hitta en gemensam praxis för hur det går att få en stark och förutsägbar arbetsmarknad i Norden. Målet är att säkra en stark och stabil arbetsmarknad och skapa en gemensam plattform för de nordiska länderna i EU. I förslaget framförde socialdemokraterna att Nordiska ministerrådet kallar till en årlig trepartskonferens med fokus på aktuella, men också mer långsiktiga frågor. Ärendet behandlas vidare i Nordiska rådets näringsutskott.

Mittengruppen lade fram ett medlemsförslag om att anpassa Nordiska rådets organisation till den förändrade utrikes- och säkerhetspolitiska situationen. Man menade att det finns ett behov av en plattform där utrikes- och försvarsfrågor kan diskuteras, och att Nordiska rådet också bör ha ett utskott med fokus på försvarsfrågor.

Vidare redovisade mittengruppen ett medlemsförslag om att öka det nordiska samarbetet inom utvecklingsbistånd. Det framhölls att alla de nordiska ländernas utvecklingssamarbete bär fram samma värderingar: mänskliga rättigheter, jämställdhet, jämlikhet, god förvaltning och en hållbar utveckling, och att som en del av ett fördjupat säkerhets- och utrikespolitiskt samarbete skulle också ett djupare nordiskt samarbete i biståndspolitiken vara naturligt.

Den vänstersocialistiska gröna gruppen lade fram ett medlemsförslag om att inrätta ett internationellt samiskt filminstitut, som ett led i att stärka den samiska kulturen. Det påpekades att situationen är kritisk för flera av de samiska språkgrupperna och att om språket försvinner så är också kulturen på väg att dö ut. Dock finns möjligheter till en nordisk mobilisering genom att främja samisk film.

Den socialdemokratiska gruppen lade fram ett medlemsförslag om mobilitet och rättvis konkurrens, med utgångspunkt i att mobiliteten de senaste åren skapat nya utmaningar i form av stor ökning av oseriösa aktörer med dåliga löne- och arbetsförhållanden, social dumpning och arbetskriminalitet, vilket undergräver en rättvis konkurrens. Det efterlyses därför ett erfarenhetsutbyte mellan länderna för att undersöka gemensamma åtgärder i frågan, och åtgärder för att utveckla arbetsmarknaden och ekonomin.

Mittengruppen presenterade ett medlemsförslag om regeringarnas uppdrag till sina centrala myndigheter att underlätta den fria rörligheten i Norden. För att underlätta den fria rörligheten i Norden anser mittengruppen att det vore

önskvärt om regeringarna gav sina centrala myndigheter i uppdrag att i samband med sin myndighetsutövning identifiera och inrapportera regelverk-krockar mellan det egna landets regelverk och ett grannlands regelverk. Vidare att de centrala myndigheterna som en del av sin löpande verksamhet bör ändra och förenkla tillämpningen av gällande nationella eller europeiska regler. På så sätt skulle myndigheterna bli aktiva aktörer i arbetet med att underlätta den fria rörligheten inom Norden, påpekades det.

Mittengruppen lade fram ett medlemsförslag om genomförandet av EU-direktiv, med förslaget att det blir en praxis att ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet går igenom kommande EU-direktiv och gör en prioritering mellan dessa och samtidigt utvärderar direktivens betydelse för den fria rörligheten inom Norden.

Den vänstersocialistiska gröna gruppen lade fram ett medlemsförslag om en stark och fri press med hänvisning till att pressen i alla nordiska länderna har upplevt en stor omvälvning såväl tekniskt som ekonomiskt. Speciellt de tryckta medierna har haft svårigheter och flera tidningshus har tvingats skära ned sin verksamhet och säga upp journalister och andra anställda. I medlemsförslaget föreslås att en gemensam konferens ordnas vid vilken den fria pressens framtid ska diskuteras. I medlemsförslaget ingår också ett förslag om gemensamma nordiska webbsidor och nyhetssidor som kunde vara ett tillägg för att utöka allmänhetens kunskaper om gemensamma nordiska frågor.

De nordiska samarbetsministrarnas frågetimme

Under frågetimmen ställdes ett stort antal muntliga frågor till de nordiska samarbetsministrarna, bl.a. om budgetprocessen och dialogen med Nordiska rådet, den vidare hanteringen av Könberg rapporten, barnkonventionen och olika regler för omhändertagande av barn mellan Norge och Sverige samt konsekvenserna av klimatförändringen. Från norskt håll ställdes bl.a. fråga till den svenska samarbetsministern Kristina Persson (S) om den vidare hanteringen av frågan om norska pensionärer i Sverige som anser sig ha fått felaktig information. Andra frågor som riktades till den svenska samarbetsministern rörde stärkande av en nordisk barn- och ungdomsstrategi, vikten av att de mest sårbara barn och unga inkluderas i planer och projekt och på vilket sätt man kan stödja skolorna i jämställdhetsarbetet samt hur den svenska regeringen tillsammans med övriga nordiska regeringar avser att arbeta för att undanröja hinder för att ungdomar i de nordiska länderna ska kunna praktisera i varandras länder.

Generaldebatt, gränshinder och budget

Islands statsminister Sigmundur Davíð Gunnlaugsson (F) inledde generaldebatten med att redogöra för den fortsatta utvecklingen av Nordiska ministerrådets arbete och visionen om ett öppet Norden utan gränser. Ministerrådets prioriteringar för det framtida nordiska samarbetet är att stärka samarbetet på ministernivå och utarbeta en bättre budget, säkerställa ett mer effektivt sekretariat

som initierar och följer upp politiska beslut och säkerställa större nytta av de nordiska projekten och förbättra styrningen av nordiska institutionen genom ett tydligare ägarskap. Han underströk att ministerrådet i reformarbetet tagit hänsyn till samarbetet med Nordiska rådet och att ambitionen är att utveckla och effektivisera detta. Han lyfte också fram det fortsatta arbetet med Könbergrapporten och arbetet med en ny strategi för profilering och positionering av Norden internationellt. Vidare redogjorde han för projektet NordBio som initierats av det isländska ordförandeskapet, det fortsatta arbetet med grön ekonomi och uppmärksammandet av 60 år av en gemensam nordisk arbetsmarknad. Med hänvisning till den politiska situationen i Ukraina underströk han vikten av Nordiska ministerrådets arbete i nordvästra Ryssland för att stärka samarbetsnätverk och stötta utvecklingen av civilsamfundet. Han beklagade de kontrollbesök som ryska myndigheter gjort vid kontoren i Kaliningrad och Sankt Petersburg, vilket ger anledning att noga följa den fortsatta utvecklingen.

Presidiets talesperson Hans Wallmark (M) underströk värdet av ministerrådets och rådets reformarbete för att nå maximal nordisk nytta för medborgarna. Han lyfte särskilt fram formerna för budgetprocessen och fördjupade kontakter mellan ministerrådet och rådet. Han efterfrågade ett vidareutvecklat samarbete om det nordiska varumärkesbyggandet och pekade på att arbetet med att avlägsna gränshinder är ett lackmustest på hur det nordiska samarbetet fungerar.

Från den socialdemokratiska gruppens sida pekades särskilt på behovet av ett utökat samarbete inom transportområdet och utbyggnaden av infrastrukturen, bl.a. lyftes behovet av satsningar på sträckan Oslo–Göteborg–Köpenhamn fram. Vidare underströks vikten av att värna den nordiska arbetsmarknadsmodellen. Mittengruppens talesperson lyfte frågan om hur nationella projekt kan knytas till det nordiska samarbetet i ännu högre grad och föreslog en utredning som kan hjälpa cleantech-sektorn att öka välståndet och ge ren energi, nya teknikinnovationer och exportpotential. Den konservativa gruppen underströk att de nordiska projekten bör ha ett nordiskt mervärde. Gruppen stödde fortsatta satsningar på infrastruktur- och transportområdet, särskilt i den nordliga regionen. Vidare underströks värdet av individens frihet och äldre medborgares rätt att flytta och få vård i annat nordiskt land. Från den vänster-socialistiska gröna gruppens sida lyftes vikten av det pågående reformarbetet och det fortsatta arbetet inom hälsosektorn. Gruppens talesperson lyfte särskilt fram den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och Arjeplogavtalet.

I debatten gjordes även inlägg av Ungdomens Nordiska råd, Samiskt Parlamentariskt Råd och internationella gäster.

Gränshindersdebatten inleddes av Sveriges samarbetsminister Kristina Persson (S) som pekade på de stora utmaningar som våra länder står inför – klimat, miljö, ekonomi och säkerhet – och att dessa endast kan lösas i samarbete med andra länder. Det nordiska samarbetet är en naturlig språngbräda för att kunna gå vidare till ett fördjupat internationellt samarbete. En av de viktigaste uppgifterna är att skapa jobb och tillväxt i de nordiska länderna. Målet är att så långt det går göra det enklare för företag att köpa och sälja sina varor

och tjänster där efterfrågan finns. Norden är i dag ledande när det gäller klimatsmart teknik och energianvändning. För att bli ledande inom klimatsmart byggande och renovering behöver vi gemensamma ramverk och teknikupphandling som underlättar för företagen att utvecklas i Norden. Det nyetabletrade Gränshinderrådet har under året haft särskilt fokus på hinder inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet och har prioriterat arbetet med 28 hinder som man aktivt har drivit gentemot berörda departement och myndigheter i respektive land. Rådet har även tagit initiativ till en strategi för hur vi ska kunna förebygga att genomförandet av ny lagstiftning och nya EU-direktiv leder till nya hinder. Även nya initiativ för Hallå Norden och de regionala informationstjänsterna Grensetjänsten, Øresunddirekt och Nordkalottens Gränstjänst redovisades. Den danska regeringen avser att arbeta vidare med detta under sitt ordförandeskap 2015.

Mittengruppens talesperson, och tillika Nordiska rådets representant i Gränshinderrådet, Bertel Haarder från Danmark redogjorde för Nordiska rådets arbete med gränshinder. Han redovisade de diskussioner som förts om Arjeplogsvalet om fri rörlighet för personal inom sjuk- och hälsovården och pekade på att EU-reglerna inte gäller för Färöarna och Grönland och att avtalet innehåller fler yrkesgrupper än EU-direktivet gör. Det finns förståelse för att regeringarna ser det som överflödigt i och med att en del EU-lagar löser uppgifterna. I gränshindergruppen finns uppfattningen att det är ett problem att Färöarna och Grönland inte har löst sina problem med EU men det är också så att Arjeplogsvalet innefattar fler affärsgrupper än vad EU-direktiven gör.

Medborgar- och konsumentutskottets talesperson pekade på vikten av att medborgarna, näringslivet och de offentliga instanserna ser nytta av det nordiska samarbetet och ges verktyg för att underlätta vardagen. Han lyfte särskilt frågan om en revision av artikel 7 i den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster.

Den konservativa gruppens talesperson Annicka Engblom (M) betonade att den nordiska samhörigheten uttrycks på många olika sätt men att värderingarna och viljan att samarbeta inte går att ta miste på. Hon underströk vikten av att arbeta utifrån ett frihetsfokus och att med pragmatiska lösningar skapa möjligheter för medborgarna att röra sig, arbeta, leva och bo i de nordiska länderna. Vidare poängterade hon vikten av att arbeta förebyggande.

Ola Johansson (C), mittengruppen, aktualiserade frågan om gränshinder inom byggsektorn. De nordiska länderna har behov av att bygga kostnadseffektivt och har mycket att lära av varandra. Ett hinder för fortsatt utveckling är att de nordiska länderna var för sig utgör en liten marknad; mycket skulle vara vunnet om en stegvis harmonisering av byggregler kunde genomföras. Fokus bör ligga på en samordning som främjar ett hållbart, energieffektivt och grönt byggande, inte bara under byggnadens drift och användning utan också under hela dess livscykel.

I övriga inlägg i debatten underströks att många av de gränshinder som de nordiska medborgarna möter kan lösas utan lagändringar, på administrativ och

praktisk nivå, och vikten av att inte skapa nya gränshinder vid genomförandet av EU-direktiv.

Budgetdebatten inleddes av den norska samarbetsministern Elisabeth Aspaker som pekade på att Nordiska ministerrådet genomgår den största reformprocessen på lång tid och att fokus under 2015 därför bör ligga på att genomföra reformerna. De grundläggande elementen i reformen är att stärka det politiska samarbetet och säkra målen med politiska projekt och att etablera tydligare riktlinjer för de nordiska institutionerna. Till detta behövs också ett effektivt sekretariat. Ett av de viktigaste elementen är ett mer tydligt fokus på mål- och resultatuppföljning för att säkra att den nordiska budgeten i större grad blir ett reellt styrnings- och uppföljningsverktyg. Den totala budgetsumman för ministerrådet 2015 uppgår till 936 miljoner danska kronor, dvs. en minskning med två procent jämfört med 2014. Minskningen fördelas lika på alla sektorer – de enskilda sektorerna gör de politiska prioriteringarna. Utöver prioriteringsbudgeten innehåller budgeten för 2015 också viktiga prioriteringar på alla sektorer. Ett projekt som Aspaker särskilt lyfte fram var Könberg rapporten om det nordiska samarbetet inom hälso- och sjukvårdsområdet. Vidare pekade samarbetsministern på insatserna för att bygga ett gemensamt nordiskt varumärke.

Presidiets talesperson Michael Tetzschner, Norge, redogjorde för rådets arbete med budgetfrågorna. Han pekade på att i ett längre perspektiv kommer det att uppstå en konflikt mellan ambitionerna och besparingskraven, och han framförde presidiets uppfattning att besparingar i första hand bör riktas in på administrativa kostnader och i mindre grad på aktiviteter och institutioner som har betydelse för medborgarna.

Till budgetbetänkandet hade fogats en reservation. Reservanternas talesperson Steingrímur J. Sigfússon från den vänstersocialistiska gröna gruppen redogjorde för denna som innebär att Nordiska journalistcentret skulle undantas besparing. Voteringen ledde till att presidiets förslag till rekommendation antogs.

Aktualitetsdebatt

Aktualitetsdebatten med en inbjuden gästtalare var ett nytt inslag vid Nordiska rådets session och en del av ett större reformarbete som Nordiska rådet genomfört 2014–2015. Den tidigare norske utrikes- och försvarsministern och tillika författaren av Stoltenberg rapporten, Thorvald Stoltenberg, var inbjuden som gästtalare med temat Norden i världen. Det försvars- och säkerhetspolitiska läget i Norden satte tonen för aktualitetsdebatten.

Bakgrunden till detta var att Thorvald Stoltenberg i februari 2009 överlämnade sin rapport Nordisk samarbeid om sikkerhets- og utenrikspolitikk till de nordiska utrikesministrarna. I rapporten presenterades ett antal politikområden och former inom vilka det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet skulle kunna utvecklas och fördjupas. I debatten belyste Stoltenberg detta, och

pekade vidare på att det bör etableras en nordisk försvars- och säkerhetskommission som kan identifiera hur konkreta förslag ska följas upp. Kommissionen bör lägga särskild vikt vid konkreta nordiska samarbetsformer på försvarssidan. Stoltenberg sa vidare att inom ramen för det nordiska samarbetet om säkerhet och försvar behöver detta samarbete inte nödvändigtvis alltid omfatta samtliga nordiska länder, utan i många situationer kan det vara naturligt att två eller tre länder går samman. En nordisk kommission bör också se över den viktiga digitala sidan av nordisk säkerhet.

De nordiska ländernas förhållande till Ryssland togs upp, Stoltenberg framhöll att utgångspunkten är att det inte går att skapa någon europeisk säkerhet utan Ryssland och att det finns en nordisk tradition av dialog med Ryssland som bör upprätthållas.

Flera inlägg gjordes i debatten. Den socialdemokratiska gruppen ansåg att idén om en gemensam nordisk förbundsstat är orealistisk men att den gemensamma nordiska samhörigheten är en realitet och att man bör arbeta för att den nordiska integrationen ska stärkas och gränshinder tas bort – genom integration skapas säkerhet, stabilitet, fred och tillväxt i Norden. Norden är också en del av Europa och det finns också en klar europeisk samhörighet – instabilitet och ekonomisk kris i Europa drabbar också Norden. Den socialdemokratiska gruppen ansåg vidare att på samma sätt som vi har haft fred i Norden under 200 år tack vare ett nära samarbete har EU säkrat stabilitet och fred i Europa. Både nordisk och europeisk integration är därför nödvändig. Den socialdemokratiska gruppen lyfte också fram perspektivet att det inte bara handlar om territoriell säkerhet som ska försvaras, utan också om asymmetrisk krigsföring, då den säkerhetspolitiska situationen i Mellanöstern får stor betydelse. Gruppen ansåg att detta är ett viktigt perspektiv att ta med sig i det säkerhetspolitiska tänkandet. Förutom den militära kapaciteten bör man också bygga vidare på andra goda nordiska traditioner, t.ex. demokratibyggande, bistånd och humanitärt arbete.

Från mittengruppens sida diskuterades vilka frågor som skulle vara aktuella i dag om en Stoltenberg II-rapport utarbetades. Gruppen lyftes fram cybersäkerheten som en utmaning i Norden, hur små stater ska kunna trygga säkerheten i de egna länderna. Även intern säkerhet lyftes fram som mycket viktig, bl.a. för självförsörjningen i fråga om energi och jordbruk. Ett annat perspektiv som mittengruppen lyfte fram av var de förändringar som klimatförändringen för med sig, och att risken för naturkatastrofer ökar. Gruppen ansåg därför att det är viktigt att förslaget om den nordiska katastrofberedskapen utvecklas vidare. Den underströk bl.a. vikten av att fortsätta stärka oljebekämpningsberedskapen och genomföra gemensamma övningar och att garantera tillräckliga resurser för att bygga upp kapaciteten och att det var viktigt att inkludera Ryssland i arbetet. Det sades också att EU-sanktionerna har en viktig och nödvändig funktion för att markera att det som skett i Ukraina inte är acceptabelt, men det har också medfört problem för den pågående dialogen med Ryssland som det inte finns tid och råd att bryta. Som exempel på detta lyftes fram att all EU-

och nordisk finansiering av nya miljöprojekt i Ryssland är lagd på is. Det nordliga miljöpartnerskapets framtid är nu helt oviss, och denna miljödialog bör återupprättas, framhölls det.

Den vänstersocialistiska gröna gruppen tog upp frågan om den nuvarande säkerhetspolitiska situationen inte bara i Europa, utan också i förhållande till Barentsregionen, Nordatlanten och Arktis och frågan om de nordiska länderna bör upprusta och samarbeta militärt för att säkra intressena i dessa regioner. Frågan lyftes också om detta i så fall skulle gå emot möjligheten till dialog med Ryssland. Frågan ställdes också att om både Ryssland och Nato blir synligare i Östeuropa, och Norden förbereder en gemensam försvars- och säkerhetskonvention – hur kan vi undgå att situationen trappas upp och undgå faran att hamna i upptrappning likt det under det kalla kriget. Gruppen pekade på att idén om en kommission är god, men att Norden befinner sig i en komplicerad situation.

Den konservativa gruppen framhöll att Ryssland agerade de senaste åren tvingat fram motreaktioner, vilket lett till den nuvarande sanktionspolitiken, och att vi ser en ny normbild i Östersjöområdet med fler kränkningar, fler övningar och en ökad närvaro militärt i luften, på vattnet och under vattnet. Frågan är vilka säkerhetsgarantier de nordiska länderna ska ha eftersom vi har valt olika säkerhets- och utrikespolitiska lösningar när det gäller EU och Nato – ett starkare Norden bygger långsiktigt på fem länder som alla är med i Nato och EU.

Nordisk frihet lyfte fram att de nordiska ländernas samhällsmodell är en bra utgångspunkt för samarbetet mellan våra länder i utrikes, säkerhets- och försvarspolitik, och att Nordens strategiska och geopolitiska betydelse ökar tack vare den arktiska och världspolitiska omvälvningen. Vidare ansåg parti-gruppen att en nordisk säkerhets- och försvarspolitik kan ge synergier, framför allt i försvarssamarbetet. Ett förändrat geopolitiskt läge förutsätter ett intensivare informationsutbyte än tidigare. Ur en sysselsättnings- och industrisynvinkel är det möjligt att öka den gemensamma näringsverksamheten mellan våra länder. Vi kunde t.ex. bredda vårt samarbete i frågor om cybersäkerhet. Det nämndes också att det nordiska krishanteringssamarbetet inte får bli den enda dimensionen. De nordiska länderna bör finna en gemensam linje för att stimulera försvarsindustrin.

Thorvald Stoltenberg avslutade med att understryka att idén om en nordisk kommission – ett tätare samarbete inom utrikes- och säkerhetspolitiken – inte är att ersätta EU och Nato utan att göra ett bättre jobb inom dessa organisationer – genom samarbete kan vi bättre ta till vara de nordiska ländernas intressen.

Internationell politik

Islands utrikesminister Gunnar Bragi Sveinsson (F) inledde den internationella debatten med att redogöra för formerna för de nordiska utrikesministrarnas samarbete. Utrikesministern betonade värdet av att samordna och effektivisera

samarbetet med de regionala råden: Arktiska rådet, Östersjörådet och Barents-rådet. Vidare lyfte han fram samarbetet inom ramen för FN och det nordisk-baltiska samarbetet (NB8). Utrikesministern fokuserade särskilt på de konflikter som påverkat samarbetet under året: förhållandet mellan Ukraina och Ryssland och Isis framväxt i Irak och Syrien. De nordiska länderna har gemensamt kritiserat Rysslands annektering av Krim med utgångspunkt i folkrätten och understrukt att Ukrainas självständighet och landgränser inte får kränkas. De nordiska länderna bistår Ukraina gemensamt, var för sig, och inom ramen för internationella organisationer, och har för den ukrainska regeringen understrukt vikten av respekt för demokratiska rättigheter och principer. Samtliga nordiska länder har stöttat EU-sanktionerna mot Ryssland. Det finns en vilja till ett omfattande och konstruktivt samarbete med Ryssland, både europeiskt och globalt, men detta är inte möjligt under de nuvarande förhållandena. Principerna för mellanstatliga förhållanden måste accepteras. Terrororganisationen Isis utgör ett hot, inte bara mot Syrien, Irak och Mellanöstern utan också globalt. Den isländske utrikesminister uttalade en förhoppning om att de förhandlingar och insatser som pågår ska leda fram till en lösning av konflikten och den växande humanitära krisen. Vidare lyfte han fram det fördjupade samarbetet inom säkerhets- och försvarspolitik. Under året har ett gemensamt möte med försvarsministrarna hållits med anledning av att Sverige och Finland för första gången deltog i övningar i samband med övervakningen av Islands luftrum. Vid utrikesministrarnas extra möte i Reykjavik antogs ett uttalande om att stärka och fördjupa det utrikes- och försvarspolitiska samarbetet. De nordiska statsministrarnas möte med president Obama i Stockholm 2013 innebar uppstarten av ett säkerhetspolitiskt samråd mellan de nordiska länderna och USA. Avslutningsvis redovisades utvecklingen av det nordiska ambassadsamarbetet.

Den danske utrikesministern Martin Lidegaard (V) anförde att den kommande tidens insatser bör fokusera på att ännu tydligare bidra med konkreta insatser för att lösa de kriser som uppkommer men också att bättre använda den nordiska samhällsmodellen strategiskt i utrikespolitiken. Han framförde även att energifrågan är ett område som kommer att stå i fokus under de kommande åren och att Norden har en särskild kompetens på detta område. Den svenska utrikesministern Margot Wallström (S) underströk vikten av att vi står upp för den nordiska modellen, att vi kan använda oss av den genom vår samsyn om de humanitära insatserna och att vi kan bidra till politiska lösningar. Norges utrikesminister Børge Brende underströk värdet av den nordiska dialogen och att det nordiska samarbetet inom det utrikes- och säkerhetspolitiska området har revitaliserats. Han pekade på betydelsen av en god förståelse och samordning mellan EU och Nato.

Den konservativa gruppens talesperson Hans Wallmark (M) anförde att om det ukrainska folket önskar medlemskap i EU bör detta vara det långsiktiga målet, men att det kommer att kräva hårt arbete och stöd från de nordiska länderna. Han påpekade vikten av att från parlamentens talarstolar påtala de brott mot den internationella folkrätten som gjorts. Norden måste bli bättre på att

möta den typ av stridsföring där lögner och propaganda används för att nå hybrid eller asymmetri. Han lyfte fram energifrågan som ett av de viktigare säkerhetspolitiska verktygen under kommande år. Vidare pekade han på vikten av att vi agerar för att förhindra att människor reser för att delta i strider för terrorstämplade organisationer och uttalade en förhoppning om att det lagstiftningsarbete som den svenska justitieministern öppnat upp för på detta område samordnas med övriga nordiska länderna.

Den vänstersocialistiska gröna gruppens talesperson lyfte fram att dagens konflikter inte enbart handlar om väpnade konflikter utan också om ekologiska och ekonomiska kriser, terrorism, människoskapade katastrofer, folkmord osv. Han pekade på att den ekonomiska ojämlikheten ökar och skapar grundlag för fascism och rasism också i våra egna samhällen. Norden med sin långa historia av fred och sina ideal om konfliktlösning och folkrätt bör ta på sig en ledande roll för att adressera dessa frågor, också i vårt närområde, och utveckla nya redskap i utrikes- och säkerhetspolitiken. Avslutningsvis lyfte han fram de nordiska ländernas roll för att undvika ytterligare upprustning i Arktis.

Stortingets talman Olemic Thommessen pekade på de nordiska ländernas historia av 200 år av fred mellan länderna men att utvecklingen i Europa i allra högsta grad angår oss. Han lyfte särskilt fram frågan om den demokratiska utvecklingen i Ukraina och hur de nordiska parlamenten, inom ramen för Europarådets arbete, kan bidra till en positiv utveckling när det gäller t.ex. frågor om immunitet för parlamentsledamöterna, oppositionens möjligheter att driva politik, minoritetsfrågor och parlamentens kontrollfunktion gentemot regeringarna.

Ett stort antal inlägg i debatten och replikskiften lyfte ytterligare frågorna om Ukraina/Ryssland och Isis. Vidare restes frågeställningen om sårbarheten för digitala angrepp och utvecklingen i Arktis. Sveriges och Finlands relation till Nato var föremål för en livlig debatt med deltagande av såväl Hans Wallmark (M) som Phia Andersson (S) och Håkan Svenneling (V).

Norges försvarsminister Ine Marie Eriksen Søreide lämnade, i egenskap av ordförande för Nordic Defence Cooperation (Nordefco), en redogörelse för det nordiska försvarssamarbetet. Den ryska aggressionen mot Ukraina och den pågående konflikten har ändrat den säkerhetspolitiska bilden i Europa och varit föremål för en nära säkerhetspolitisk dialog om konsekvenserna för det nordiska försvarssamarbetet och för de enskilda länderna. Det ekonomiska läget i Europa understryker behovet av en modernisering och reformering av de nationella försvaren. Avsikten med det nordiska försvarssamarbetet är att stärka och vidareutveckla ländernas militära kapacitet och operativa förmåga genom ett kostnadseffektivt samarbete med flexibla arbetsformer och öppen dialog. Samarbetet har sin utgångspunkt i Vision 2020. Under året har Nordefco stärkts som en arena för säkerhetspolitisk dialog och konsultationer. Diskussionerna har omfattat breda områden, från nationell beredskapsplanering till europeisk säkerhet och globala säkerhetsutmaningar. Søreide refererade till Natos toppmöte i Wales där betydelsen av partnerskap underströks och att Sverige och Finland i och med lanseringen av det utvidgade partnerskapet får

möjlighet till ett förstärkt samarbete. Vidare redogjorde den norska försvarsministern för de nordiska ländernas deltagande i internationella operationer och de gemensamma övningar som ägt rum. Möjligheten att samordna användningen av infrastruktur och anläggningar undersöks och särskild vikt läggs vid kapacitetsutveckling och samarbete på materielområdet. Ett samarbete om de nordiska ländernas transportflyg, övervakning av luftrummet och digital säkerhet är under utveckling. Nordefcos pragmatiska förhållningssätt och flexibla struktur fungerar väl och väcker internationellt intresse.

Presidiets talesperson Marit Nybakk reste frågan om hur det fortsatta samarbetet kan anpassas till den nya säkerhetspolitiska situationen och betonade att försvarssamarbetet måste vara baserat på förmåga och inte på retorik. Hon underströk vikten av att vidareutveckla effektiva försvarslösningar som baseras på en gemensam lägesanalys och förmåga att samordna och leverera samt att hitta former för specialisering och ansvarsfördelning som säkrar den nordiska försvarsförmågan.

Mittengruppens talesperson Christina Gestrin välkomnade det fördjupade samarbetet inom försvarssektorn och hänvisade till det förslag som väckts om att utrikes- och säkerhetsfrågorna ska få en tydligare plats och behandling i Nordiska rådet. Hon hänvisade till den senaste tidens händelser i samband med Ukrainakrisen och att kostnaderna för försvaret är en påfrestning för ländernas ekonomier, vilket gör det både rationellt och klokt att fördjupa samarbetet när det gäller materielanskaffning, arbetsfördelning osv. Hon lyfte även frågan om ett samarbete inom ramen för Nato, t.ex. flygövervakningen av Island. Avslutningsvis påminde hon om de nordiska ländernas långa samarbete inom ramen för FN och att detta även i framtiden bör vara en viktig del av den gemensamma nordiska säkerhetspolitiken.

Den konservativa gruppens talesperson Hans Wallmark lyfte fram Cross Border Training North och South som goda exempel på nordisk nytta. Han hänvisade till den incident som nyss ägt rum i Stockholms skärgård och som försvarsmakten beskrivit som en trolig undervattensverksamhet. Vidare hänvisade han till det växande antalet kränkningar och den ökade närvaron från många länder i Östersjöområdet och vårt närområde och att detta är ett nytt mönster som vi måste förhålla oss till, också i form av ökade anslag. Avslutningsvis reste han frågan om svensk och finskt medlemskap i Nato.

Den socialdemokratiske gruppens talesperson Christian Beijar underströk allvaret i den ökande militära närvaron i Östersjöområdet men uttalade samtidigt ett önskemål om att Norden skulle använda sig av det stora förtroendet för våra länder och spela en mer aktiv roll i medling och fredsförebyggande arbete. Han framförde att i försvars- och säkerhetsarbetet bör diplomatin vara det mest framträdande, och att en förstärkt militär beredskap är ett hjälpmedel. Han lyfte fram exemplet med Åland som en demilitariserad zon och att landskapets särskilda ställning inte hindrar att Finland intensifierar sitt militära samarbete i Norden, i EU och i internationella organisationer, utan att Ålands demilitarisering och neutralisering bör ses som en tillgång och en stabiliserande faktor.

Den vänstersocialistiska gruppens talesperson Steen Gade erinrade om att de stora avtryck som Norden lämnat internationellt i hög grad varit kopplade till FN-operationer och att ett fortsatt samarbete inom ramen för dessa ger den största nordiska nyttan. Han pekade också på vikten av ett ökat samarbetet i Arktis och den utmaning det innebär att utöka det försvarspolitiska samarbetet samtidigt som ambitionen är att undvika en militarisering av Arktis. Avslutningsvis konstaterade han att i förhållande till Nato har skillnaden mellan medlemmar och icke-medlemmar luckrats upp.

Under denna dagordningspunkt presenterade Färöarnas samarbetsminister Annika Olsen (Ff) Nordiska ministerrådets arktiska samarbetsprogram 2015–2017. Programmet innehåller fyra tematiska fokusområden för vilka ca 8,5 miljoner danska kronor har avsatts för projekt, åtgärder och initiativ.

Från Nordiska rådets sida restes bl.a. frågorna om budgetmedel till programmet, demografi och infrastruktur, en gemensam nordisk strategi för den arktiska regionen, EU:s förbud mot försäljning av sälprodukter, sjösäkerheten, Arktis som ett säkerhetspolitiskt lågspänningsområde, språk och kultur, miljö- och klimat

Vidare presenterade den färöiska samarbetsministern Nordiska ministerrådets redogörelse om initiativ och insatser för att bekämpa människohandel och de åtgärder som vidtagits under året inom detta område.

Medborgar- och konsumentutskottets talesperson Annicka Engblom (M) pekade på behovet av att bättre fånga upp de barn som är offer för människohandel. Den vänstersocialistiska gröna gruppens talesperson Håkan Svenning lyfte fram vikten av att motarbeta sexköp och av att Norden förmedlar goda exempel i arbetet mot människohandel.

Finlands samarbetsminister Lenita Toivakka (saml) lämnade Nordiska ministerrådets redogörelse om EU-relaterade aktiviteter under året.

Nordiska rådet framförde att det är viktigt att driva nordiskt forskningssamarbete, frågor inom energiområdet, samarbetet om jord- och skogsbruksfrågor, arbetet mot antibiotikaresistens och för en giftfri vardag och att det är viktigt att de nordiska fackministrarna involveras tidigt vid utarbetandet av direktiv. I debatten deltog även den danske Europaparlamentarikern Jeppe Kofod.

Sakdebatter

Klimat- och miljöpolitik, energifrågor, förvaltning av fiskbestånd, samhälls- och hälsopolitik, jämställdhet, Könbergrapporten och livslångt lärande var några av de ärenden som debatterades under sessionen. På grund av tidsbrist flyttades välfärdsutskottets ärenden fram till rådets temasession 2015.

Nordiska ministerrådet presenterade en redogörelse om klimateffekter på primärnäringarna. Redogörelsen fokuserade på hur man kan utveckla innovationer och skapa incitament för att minimera klimatförändringens kostnader och dess skadliga påverkan på skogsbruket, jordbruket och fisket. Bland annat lyftes rapporten Klimatförändringarnas effekt på primärindustrin fram som ett exempel på hur ministerrådet konkret kunde arbeta vidare med dessa frågor. I

debatten påpekades bl.a. att de resurser som används till forskning i de nordiska länderna måste optimeras och att betydligt mer kan göras gemensamt i Norden. Mittengruppens talesman Jan Lindholm (MP) var positiv till att initiativ togs på detta område, men efterlyste samtidigt mer konkreta och handfasta förslag.

Ett ärende som väckte livlig debatt var miljö- och naturresursutskottets förslag om förvaltning av gemensamma fiskbestånd. I förslaget ville man se initiativ som förbättrar förutsättningarna för en långsiktig, hållbar förvaltning av fiskbestånden i Nordatlanten. Miljö- och naturresursutskottets talesperson Sjúróur Skaale konstaterade att en majoritet i utskottet var positiva till förslaget, men att det även fanns de som ansåg att frågan inte hörde hemma i Nordiska rådet. Skaale underströk dock att en så pass långvarig och allvarlig konflikt mellan nordiska länder som detta handlade om inte kunde ignoreras av Nordiska rådet. Förslaget föranledde ett stort antal debattinlägg som dels tydliggjorde den existerande konflikten när det gäller fiskekvoter och internationella avtal, dels visade på en vilja att finna en tillfredsställande gemensam lösning. Förslaget ledde till en omröstning som utföll med 43 röster för, 12 emot och en som avstod.

Under rubriken Klimat- och miljöpolitik behandlades även ett utskottsförslag om energilagring som instrument i klimatpolitiken. Den vänstersocialistiska gröna gruppens talesperson Steen Gade blickade i sitt anförande framåt och sa att han ville se ett Norden där resurserna utnyttjas effektivt och man tar fram metoder som gör det möjligt att lagra energi från hållbara energikällor. I den efterföljande debatten betonades att energipolitiken är ett område där de nordiska länderna verkligen kan dra nytta av både samarbete och en gemensam god praxis. Det rådde en bred enighet kring förslaget som enhälligt röstades igenom i plenarförsamlingen.

Miljö- och naturresursutskottet hade lagt fram ett förslag om långsiktiga gemensamma insatser för att hindra mårddhundens spridning i Norden. Mittengruppens talesperson Eeva-Maria Maijala redogjorde för bakgrunden till förslaget och pekade på att mårddhundens spridning i de nordiska länderna innebär en fara för den naturliga balansen i faunan och att den även kan öka risken för smittsamma sjukdomar och parasiter. Utskottet hade också hört forskare och experter som var eniga i att mårddhundens expansion bör stoppas och att dess utbredning bör minskas. Även kring detta förslag fanns en bred uppslutning i Nordiska rådet och förslaget röstades igenom utan reservationer.

Nordiska ministerrådets redogörelse om jämställdhet gav upphov till en livlig debatt, inte minst när gällde synen på vad jämställdhet innebär och hur man bäst arbetar för ett jämställt samhälle. Redogörelsen presenterades av den svenska barn-, äldre- och jämställdhetsministern Åsa Regnér som konstaterade att ministerrådet har samarbetat kring jämställdhetsfrågor i 40 år och att Norden i en internationell jämförelse har nått långt på detta område. Hon betonade dock att även om jämställdhet är en central del av det nordiska varumärket är jämställdhetsarbetet en fortlöpande process som kräver långsiktighet och tydliga målsättningar och problemformuleringar. Den vänstersocialistiska gröna

gruppens talesperson Håkan Svenneling menade att rapporten var ett viktigt underlag i det nordiska jämställdhetsarbetet, men betonade även att Nordiska rådet aktivt behöver arbeta med dessa frågor och att det behövde göras mer kvalitativa analyser än de som fanns med i redogörelsen. Paula Bieler (SD) uttryckte en oro över vissa skrivningar i redogörelsen och efterlyste bl.a. mer analys och fler perspektiv. Hon ville också se en mer vitaliserad debatt och diskussion om vad jämställdhet innebär.

Åsa Regnéér presenterade även Nordiska ministerrådets förslag om ett nytt samarbetsprogram för det nordiska jämställdhetssamarbetet 2015–2018: Tillammans för jämställdhet – ett starkare Norden. Programmet har två övergripande teman: Valfärd och innovation och Det offentliga rummet. Ministern var nöjd med att programmet tagits fram i dialog med Nordiska rådets medborgar- och konsumentutskott och att stor vikt hade lagts vid en bred och involverande process. Medborgar- och konsumentutskottets talesperson Satu Haapanen tackade för en god dialog och en konstruktiv process i samband med programmets utformning. Hon betonade betydelsen av att goda exempel sprids inom Norden och att möjligheterna med ett jämställt samhälle lyfts fram. Rickard Larsson (S) påpekade i ett inlägg att det är aktiva politiska beslut och ett medvetet arbete som lett fram till en betydligt jämnare könsfördelning och bättre representativitet bland de folkvalda än det hade varit om inga beslut hade tagits. I voteringen om samarbetsprogrammet röstade 58 medlemmar för och 1 emot.

Den tidigare svenska ministern Bo Könberg hade på uppdrag av Nordiska ministerrådet utarbetat en rapport om det framtida nordiska hälsosamarbetet. Vid sessionen presenterade Sveriges folkhälso-, sjukvårds- och idrottsminister Gabriel Wikström Nordiska ministerrådets redogörelse om Könberg rapporten. Ministern tackade för rapporten, som innehöll 14 förslag, och redogjorde för ministerrådets planerade uppföljning av några av förslagen. Ministern underströk samtidigt vikten av att rapporten hålls levande i debatten även framöver. Valfärdsutskottets talesperson Penilla Gunther (KD) sa att rapporten innehåller goda intentioner och att det finns stora möjligheter för ett utvecklat nordiskt samarbete inom dessa områden. Hon påpekade dock, med hänvisning till förslag nr 12, att det inte finns något som heter ovanliga sjukdomar utan att de vedertagna begreppen är sällsynta diagnoser eller sällsynta sjukdomar. Medborgar- och konsumentutskottets talesperson Annicka Engblom (M) tog upp två viktiga områden för ett utvecklat nordiskt hälsosamarbete: antibiotikaresistens och kemikaliers inverkan på vår hälsa. Hon underströk att de nordiska länderna kan påverka EU i dessa frågor genom en samordning av de samlade nordiska erfarenheterna. Även minister Gabriel Wikström tog i sitt slutanförande upp den ökande antibiotikaresistensen som en viktig och prioriterad fråga.

Under sakdebatten behandlades även kultur- och utbildningsutskottets förslag om livslångt lärande och om ett förstärkt nordiskt sport- och idrottssamarbete. Det fanns en bred samsyn kring dessa båda förslag som röstades igenom utan reservationer. Detta gällde även för näringsutskottets förslag om

språkförståelsens betydelse för mobiliteten på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden som även det antogs utan några reservationer.

Isländskt presidentskap 2015

I enlighet med den fastslagna rotationsordningen övertar Island presidentskapet för Nordiska rådet 2015. Den isländska delegationen hade nominerat Höskuldur Þórhallsson från mittengruppen till president. Den vänstersocialistiska gröna gruppen förde av principiella skäl fram en egen kandidat till presidentposten och begärde omröstning om presidentposten. Efter omröstning med slutna valsedlar valdes Höskuldur Þórhallsson från mittengruppen till president för 2015. Guðbjartur Hannesson från den socialdemokratiska gruppen valdes till vice president.

Den nyvalde presidenten presenterade huvuddragen i det kommande isländska presidentprogrammet som bl.a. bygger vidare på Sveriges program från 2014. De viktigaste elementen i det isländska ordförandeskapsprogrammet Nordens framtid som belystes vid sessionen är ett framåtblickande perspektiv med tre fokusområden: det internationella samfundet, välfärdssamfundet och civilsamfundet.

Under det första fokusområdet önskar det isländska presidentskapet vidareutveckla arbetet på det utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska området för att bidra till framtida stabilitet och demokratisk utveckling i Nordens närområden. Presidentskapet önskar lyfta frågorna om utvecklingen i Arktis och särskilt det västnordiska perspektivet av det nordiska samarbetet. Särskild vikt kommer att läggas vid handelsfrågor. Under det andra fokusområdet vill det isländska presidentskapet särskilt prioritera arbetet inom folkhälsoområdet på längre sikt för att motverka ökningen av icke-smittsamma kroniska sjukdomar. I det tredje fokusområdet vill presidentskapet särskilt lyfta upp frivilligorganisationernas roll och bl.a. uppmärksamma Föreningarna Nordens Förbunds 50-årsjubileum.

Utdelningen av Nordiska rådets priser

Finländsk litteratur, isländsk film och miljö, norsk barnprosa och dansk musik hyllades när Nordiska rådets fem priser överräcktes vid en prisutdelning i Stockholms stadshus. Mottagarna av priserna avslöjades i samband med prisutdelningen den 29 oktober. Prisutdelningen skedde i Blå hallen under ledning av programledaren Mark Levengood. Mottagarna av Nordiska rådets litteratur-, barn- och ungdomslitteratur-, film-, musik- samt natur- och miljöpris deltog samma kväll i ett specialproducerat program som tv-sändes av SVT samma kväll och sändes i efterhand på de övriga nordiska ländernas public servicekanaler. Samtliga nominerade var närvarande och fick först då reda på vem som vann Nordiska rådets priser och 350 000 danska kronor. Priserna överlämnades av förra årets vinnare Kim Leine, Selina Juul, Sisse Graum Jørgensen, Pekka Kuusisto, Seita Vuorela och Jani Ikonen. (För mer information se <http://www.norden.org/sv/nordiska-raadet/nordiska-raadets-priser>.)

Musikpriset

Den danske komponisten Simon Steen-Andersen mottog Nordiska rådets musikpris 2014 för verket Black Box Music. Nordiska rådets musikpris är på 350 000 danska kronor och överräcktes av förra årets vinnare Pekka Kuusisto. I motiveringen skriver Bedömningskommittén att med Black Box Music har den innovativa komponisten Simon Steen-Andersen (f. 1976) skapat ett enastående och radikalt annorlunda verk. Simon Steen-Andersen leker virtuost i kryssfältet mellan komposition, installationskonst, elektronik och performance.

Filmpriset

Den isländske regissören och manusförfattaren Benedikt Erlingsson och producenten Friðrik Þór Friðriksson mottog Nordiska rådets filmpris 2014 för filmen Om hästar och män. Nordiska rådets filmpris är på 350 000 danska kronor och överräcktes av förra årets vinnare Sisse Graum Jørgensen. I motiveringen skriver Bedömningskommittén att Om hästar och män är en egensinnigt original film med rötter i den isländska sagotraditionens lakoniska humor. Den handlar om människans starka band med naturen.

Litteraturpriset

Den finländske författaren Kjell Westö mottog Nordiska rådets litteraturpris 2014 för romanen Hägring 38. I motiveringen skriver Bedömningskommittén att i romanen levandegör författaren på stämningsmättad prosa ett kritiskt ögonblick i Finlands historia med bäring på vår samtid.

Barn- och ungdomslitteraturpriset

Den norske författaren Håkon Øvreås och illustratören Øyvind Torseter mottog Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris 2014 för boken Brune. Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris är på 350 000 danska kronor och överräcktes av förra årets vinnare Seita Vuorela och Jani Ikonen. I motiveringen skriver Bedömningskommittén att Brune är en varm och stark historia om vänskap och mod som är full av kreativitet och vardagsmagi. Det är en berättelse med klassiska kvaliteter, som samtidigt bidrar till att förnya berättandet för barn i norsk och nordisk tradition.

Natur- och miljöpriset

Nordiska rådets natur- och miljöpris ges till ett företag, en organisation eller en person som på ett föredömligt sätt har utvecklat en produkt eller en uppfinning eller som genom andra kreativa insatser har medverkat till en framtida minskning av klimatgasutsläpp i Norden. Nordiska rådets natur- och miljöpris 2014 gick till Reykjavik kommun. Priset är på 350 000 danska kronor och överräcktes av förra årets vinnare Selina Juul. I motiveringen skriver Bedöm-

ningskommittén att Reykjavik kommun får priset för sitt breda och målmedvetna miljöengagemang. Detta är ett gemensamt drag för flera av de nominerade, men Reykjavik har därutöver vidtagit en rad åtgärder som både är speciella för staden och kan inspirera andra.

6 Presidiet

Nordiska rådets presidium bereder övergripande politiska frågor och har ansvar för den allmänna inriktningen och utvecklingen av Nordiska rådets verksamhet samt för att denna samordnas med arbetet i de nationella parlamenten och med andra internationella organisationer. Vidare behandlar presidiet budgeten för det nordiska samarbetet samt utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. Presidiet är rådets högsta beslutande organ när plenarförsamlingen inte är samlad, och kan då fatta beslut i dess ställe.

Nordiska rådets presidium består enligt arbetsordningen av en president, en vicepresident och högst elva andra av Nordiska rådets valda medlemmar. Enligt den nya ordning som trädde i kraft den 1 januari 2012 ska varje land och varje partigrupp vara representerade i presidiet. Presidiets medlemmar väljs av plenarförsamlingen.

Svenska medlemmar av presidiet var fram till valet i september Karin Åström (S), Hans Wallmark (M) och Åsa Torstensson (C). Efter valet har Hans Wallmark (M) och Phia Andersson (S) varit medlemmar av presidiet.

Enligt den rotationsordning som tillämpas hade Sverige ordförandeskapet för Nordiska rådet 2014. Vid den 65:e sessionen valdes Karin Åström (S) till president och Hans Wallmark (M) till vicepresident. Efter valet av ny delegation utsåg Nordiska rådets presidium Hans Wallmark (M) till president och Phia Andersson (S) till vicepresident.

Samarbetet 2014

Vid sessionen 2013 presenterade rådets tillträdande president Karin Åström (S), Sverige, huvuddragen i det kommande programmet för det svenska ordförandeskapet 2014 under den övergripande rubriken Norden i Europa – Europa i Norden. Programmet, som fanns i utkastform vid tidpunkten för sessionen, färdigställdes av den svenska delegationens arbetsutskott i november och lades fram vid presidiets möte i december 2013. Det diskuteras av Nordiska rådets utskott i samband med deras möten i januari, som ett element i planeringen av arbetet under 2014. Det svenska presidentskapet redovisas i avsnitt 3.

Avsikten med ordförandeprogram är att lyfta fram de områden där man vill ta nya initiativ eller göra särskilda insatser. Det finns inte utrymme i ett kortfattat program att nämna allt det samarbete som pågår fortlöpande inom Norden eller inom ramen för Nordiska rådet. Således har såväl utskotten som presidiet fortsatt sitt arbete även på andra sakområden, även om de frågor och åtgärdsförslag som tas upp i programmet betonats särskilt i rådets, och inte minst presidiets, arbete under 2014.

Samarbete med Ryssland

Presidiet har under en längre tid lagt stor vikt vid att vidareutveckla kontakterna och samarbetet med parlament i Ryssland, särskilt i de regioner i nordvästra Ryssland som ligger nära Norden. Presidiet utser en rapportör för nordliga dimensionen och nordvästra Ryssland, och uppdraget har fram till 2014 innehaft av en svensk medlem av presidiet.

Vid sessionen i november 2011 antogs presidiets förslag till riktlinjer för Nordiska rådets samarbete under perioden 2012–2015 med Statsduman och federationsrådet i Ryssland, samt med de regionala parlamenten i nordvästra Ryssland (internt beslut 2/2011). Vid Nordiska rådets session 2013 behandlades förslag till nya riktlinjer för Nordiska ministerrådets samarbete med Nordvästryssland fr.o.m. 2014. Nordiska rådets presidium mötte de närvarande gästerna från ryska parlament i anslutning till den 65:e sessionen och diskuterade planerna för samarbetet under 2014.

Rysslands agerande gentemot Ukraina vintern och våren 2014, och inte minst den olagliga annekteringen av Krim som uppenbart stod i strid med folk-rätten, gjorde att dessa riktlinjer och planer måste övervägas på nytt. Detta redovisas i avsnitt 3.

Nordens närområden

Samarbetet med olika aktörer i Nordens närområden inleddes i mitten av 1990-talet och har hög prioritet. Samarbetet har vuxit på senare år, både vad gäller antal samarbetspartner och politiska sakområden som varit föremål för diskussioner. Det bedrivs nu både bilateralt med parlament i Nordens grannländer, genom ömsesidiga inbjudningar till seminarier, sessioner och i form av aktivt deltagande i de regionala parlamentariska samsbetsstrukturer som finns.

För Nordiska rådet har kontakterna och samarbetet på parlamentarisk nivå med Estland, Lettland och Litauen och de tre baltiska parlamentens samsbetsorgan Baltiska församlingen varit av särskild vikt. Presidierna i de båda organisationerna möts årligen för att diskutera arbetsplaner och samarbete det kommande året. Vid mötet den 22 januari 2014 diskuterades situationen i Ukraina som skärpts efter den dåvarande presidenten Janukovyts ändrade hållning i fråga om landets förhållande till EU och till Ryssland och de följande folkliga protesterna i Kiev. Presidierna antog ett gemensamt uttalande som fördömde användningen av tvång och våld i Kiev för att skingra de protesterande som uttryckt sitt stöd för Ukrainas integration i EU, vilket går emot de demokratiska principerna och rättsstatsprincipen och det civila samhället samt de principer som alla deltagare kom överens om på östliga partnerskapets toppmöte i Vilnius i november 2013.

En delegation ur Nordiska rådets presidium gästade Baltiska församlingens årliga session i Tallinn den 23–24 oktober 2014. De båda presidierna möttes igen den 1 december för att diskutera samarbetet under 2015 och för en temadiskussion om Ukraina, som också kom att omfatta utvecklingen i Georgien,

Moldavien och resten av den östra delen av Europa. Från baltiskt håll uttrycktes stor oro över den propaganda som sprids via tv-kanaler och sociala medier i såväl Ryssland som Europa. Från baltiskt håll påmindes också om värdet av det nordiska stödet till de baltiska länderna när de frigjorde sig från Ryssland.

I september 2013 besökte en delegation ur presidiet Warszawa på inbjudan från ordföranden i den polska senatens utrikesutskott. Diskussionerna var mycket givande, och man var överens om att fortsätta detta åsiktsutbyte under 2014. Redan då väcktes tanken på att utvidga kretsen så att även de övriga länderna i Visegradgruppen skulle delta. Nordiska rådets svenska delegation tog fasta på detta när upplägget av ett uppföljande möte i Stockholm diskuterades. Det stod klart att krisen i Ukraina, de nya säkerhetspolitiska utmaningarna och möjligheterna att stödja Ukrainas demokratiska institutioner skulle vara centrala teman. Det var ytterligare ett motiv för att deltagarkretsen breddades inte bara med de tre Visegradländerna utöver Polen, utan också med representanter för parlamenten i de tre baltiska staterna.

Mötet ägde rum i Stockholm den 16–17 juni med deltagande av representanter för Nordiska rådet, Baltiska församlingen och parlamenten i de fyra Visegradländerna. Det övergripande temat var demokrati, säkerhet och stabilitet i Europa – aktuella utmaningar. Parlamentariker från alla de berörda länderna deltog vid mötet. Deltagarna uttryckte sitt stöd för Ukraina och diskuterade hur parlamentarikerna kunde hjälpa till med demokratiska reformer i landet. Deltagarna var överens om vikten av att upprätthålla en dialog mellan parlamentarikerna i de nordiska och baltiska länderna och Visegradländerna för att utbyta information i frågor av gemensamt intresse. Frågan restes om en gemensam delegationsresa till Ukraina i syfte att diskutera former och verktyg.

På inbjudan av Baltiska församlingen deltog parlamentariker från presidiet, under ledning av rådets president Hans Wallmark (M), i ett seminarium i Riga den 23–24 november 2014 tillsammans med parlamentariker från Baltiska församlingen, Benelux parlamentarikerförsamling, Visegradländerna samt representanter för GUAM Parliamentary Assembly (Georgien, Ukraina, Azerbajdzjan och Moldavien). Det övergripande temat för seminariet var Security in Europe: the current situation and lessons for policy-makers. Den aktuella situationen i Ukraina, de globala och regionala implikationerna av Ukrainakrisen samt förslag på åtgärder som omvärldens parlament kan vidta för att stödja demokrati, säkerhet och stabilitet i landet var frågor som diskuterades.

Presidiet deltar i arbetet inom de parlamentariska samarbetsstrukturerna för det arktiska området, Barentsområdet och Östersjöområdet, vilka behandlas i avsnitt 8–10. Presidiet har under året behandlat Nordiska ministerrådets förslag till nytt arktiskt samarbetsprogram för perioden 2015–2017. Samarbetsprogrammet fokuserar på följande teman: Befolkningen, Hållbar näringsutveckling, Miljö, natur och klimat samt Utbildning och kompetensutveckling. Inom dessa områden kommer särskild vikt att läggas vid aktiviteter som främjar nordisk nytta i Arktis och är i linje med aktuella politiska prioriteringar i Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas strategier samt aktiviteter som stärker Arktiska rådets arbete.

Presidiet har vid sin behandling av programmet särskilt pekat på värdet av ytterligare satsningar på miljöteknologi i samband med gruvdrift och ett fördjupat regionalt samarbete mellan de arktiska delarna av Norden, särskilt norra Finland, Norge och Sverige. Presidiet har också pekat på värdet av en mer effektiv uppföljning av rekommendationerna i Stoltenbergrapporten och ett stärkt och vidareutvecklat nordiskt samarbete inom ramen för eftersöknings- och räddningsavtalet (Search and Rescue, SAR). Vidare har presidiet pekat på behovet av fokus på arbetet med att identifiera särskilt sårbara områden i Arktis och att säkra skyddet av dessa. Mot bakgrund av att Arktis är ett fokusområde bör detta undantas från besparingarna i ministerrådets budget (rekommendation nr 18/2014).

Kontakter med EU

Frågan om att arrangera en temadebatt om EU och Norden i Europaparlamentet i Bryssel har flera gånger varit uppe till diskussion i presidiet. Avsikten med en sådan debatt skulle vara att främja samarbetet mellan de två organisationerna och stärka relationerna till de nyvalda nordiska medlemmarna av Europaparlamentet och de nordiska kommissionärerna. Presidiets ledamöter har haft olika inställningar till ett sådant arrangemang, men en majoritet av ledamöterna har ställt sig bakom att temasessionen 2015 ska äga rum i Bryssel.

Vitryssland

Under åren 2007–2010 arrangerade Nordiska rådet tillsammans med Baltiska församlingen rundabordssamtal med deltagande av politiker från parlamentet i Minsk och från oppositionspartier utanför parlamentet. Inledningsvis hölls mötena i Vilnius i Litauen, men i mars 2010 kunde ett rundabordssamtal hållas i Minsk. Som en fördjupning av dialogen planerades studiebesök i Norden, liknande dem som genomförts med parlamentariker för nordvästra Ryssland. Händelserna i samband med presidentvalet 2010 medförde emellertid markanta steg tillbaka i auktoritär riktning, och presidiet avbröt kontakterna med officiella institutioner i Vitryssland, inklusive parlamentet.

Presidiet utser bland sina medlemmar en rapportör för Vitryssland som har till uppgift att följa utvecklingen. Nordiska rådet har lagt vikt vid fortsatta kontakter med vitryska organisationer och oppositionspartier utanför parlamentet som står för mänskliga rättigheter och yttrandefrihet. Rundabordssamtal utan deltagande av representanter för det officiella Vitryssland har arrangerats i samarbete med det nordiska informationskontoret i Vilnius. Den 15 oktober 2014 arrangerades ett sådant om hur situationen i Ukraina har påverkat Vitryssland och hur Europa kan bli mer involverat i Vitrysslands utveckling. I seminariet deltog även en representant för Europarådets parlamentariska församling.

Gränshinder

Gränshinderfrågorna står alltid högt på dagordningen för Nordiska rådets arbete. Att avskaffa kvarstående gränshinder inom Norden och hindra att nya uppkommer tillhör samarbetets kärna. Som ett resultat av översynen av Nordiska ministerrådets organisation för gränshinderarbetet har Gränshinderforum, som funnits sedan 2008, fr.o.m. den 1 januari 2014 ersatts av Gränshinderrådet. Gränshinderrådet har som uppgift att identifiera och föreslå åtgärder för att avlägsna gränshinder för medborgare och företag i Norden. Bertel Haarder (V) från Danmark är Nordiska rådets representant i Gränshinderrådet. Inom Nordiska rådet har en gränshindergrupp med representation från samtliga utskott bildats. Gruppens utgångspunkt är inte att utreda eller driva egna gränshinderfrågor utan att stödja ministerrådets gränshindergrupp och meddela rådets representant i Gränshinderrådet vilka konkreta gränshinder man från rådets sida anser bör prioriteras. Nordiska samråd inför införandet av nya eller reviderade EU/EES-rättsakter kan vara sådana frågor.

Nordisk utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik

Nordiska rådet har under en lång tid arbetat för att få till stånd en parlamentarisk dimension i det utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet. Ett första steg har varit de redogörelser som har lämnats av regeringarna vid Nordiska rådets sessioner och behandlats i den efterföljande debatten. Presidiet möter också i samband med sessionerna de nordiska utrikesministrarna för en dialog om aktuella frågor. För att ytterligare förstärka den parlamentariska dimensionen arrangerade Nordiska rådet en temasession i april 2013 om nordiskt samarbete om utrikes-, säkerhets-, och försvarspolitik samt civil samhällssäkerhet. En av tankarna som fördes fram var att ett ministerråd borde bildas på området. Vid presidiets efterföljande diskussioner kom man fram till att ett formellt ministerråd inte var det mest ändamålsenliga utan att samarbetet kunde utvecklas dynamiskt och flexibelt utan formella strukturer eller ett fast sekretariat, men att behovet av en parlamentarisk dimension av samarbetet fortsatt var centralt. Efter kontakt med Nordefcos (Nordic Defence Cooperation, det militära samarbetet mellan de nordiska länderna) dåvarande ordförande, Finlands försvarsminister Carl Haglund, hölls därför en rundabordskonferens om det försvarspolitiska samarbetet i Helsingfors i september 2013. Utöver försvarsministrar inbjöds ordförandena i de nationella parlamentens försvarsutskott och ett mindre antal experter. Erfarenheterna från rundabordsmötet visade på att det var en lyckad form för att åstadkomma en levande och konstruktiv dialog om frågorna.

Den 13 oktober 2014 stod stortinget värd för det andra rundabordsmötet med det övergripande temat Europa post Krim – implikationer för europeisk säkerhet och nordiskt försvarssamarbete. Norges försvarsminister Ine Eriksen Søreide medverkade i rundabordsmötet i egenskap av ordförande för Nordefco 2014. Ordförandena för de nationella parlamentens försvarsutskott var

inbjudna till mötet, och från Sverige deltog Allan Widman (FP). Hans Wallmark (M) ledde mötet i egenskap av Nordiska rådets president. Den norska försvarsministern inledde med att uttala sig uppskattande om Nordiska rådets engagemang i diskussionerna om säkerhetspolitiken och underströk att konflikten i Ukraina har lett till en varaktig förändring i rambetingelserna för den europeiska säkerhetspolitiken och att tilltron till Ryssland inte till fullo kan återuppbyggas. Utöver situationen i Ukraina diskuterades även de våldsamma konflikterna i Syrien och Irak och möjligheterna till ett nordiskt samarbete.

Planer och budget för det nordiska samarbetet 2015

Den totala utgiftsramen för budgeten för det nordiska samarbetet inom ramen för Nordiska ministerrådet 2014 har uppgått till 955 215 miljoner danska kronor, vilket innebär en neddragning av totalramen med 5 procent i förhållande till föregående år. Ministerrådet beslutar om budgetramen och ska enligt Helsingforsavtalet genomföra de förslag till ändringar inom ramen som Nordiska rådet rekommenderar om det inte finns synnerliga skäl att inte göra det.

Presidiet har i vanlig ordning utsett en särskild budgetgrupp inom sig med uppgift att förbereda behandlingen av ministerrådets kommande budget. I arbetsgruppen har en representant för var och en av rådets fem partigrupper ingått. Utgångspunkten är att dessa också ska komma från olika länder, men om så inte är fallet kan den eller de nationella delegationer som inte blir representerade via någon partigrupp utse en representant. Så var fallet för Sveriges del, och delegationen utsåg därför Karin Åström (S) till svensk representant i budgetgruppen.

Budgeten för det nordiska samarbetet 2015 uppgår till 936 110 miljoner danska kronor, vilket innebär en neddragning med 2 procent i förhållande till föregående år. Presidiets budgetgrupp har i förhandlingarna med Nordiska ministerrådet rekommenderat ett trettiotal ändringar i budgetförslaget, vilka till stor del tillmötesgått. Rådet har fortsatt framfört som sin uppfattning att besparingskraven strider mot målsättningen att stärka och vidareutveckla det nordiska samarbetet, särskilt vad gäller önskemålet att prioritera nya samarbetsområden, och uppmanar till att inga ytterligare nedskärningar genomförs i framtida budgetar. Vidare pekar presidiet på att besparingsförslag på konkreta institutioner och aktiviteter som en gång avvisats av Nordiska rådet i förhandlingarna inte ska framläggas igen. Avslutningsvis ser presidiet fram emot en ny budgetprocess där förhandlingarna startar tidigare och kan föras parallellt på ett mer involverande sätt. Plenarförsamlingen godkände presidiets betänkande (rekommendation nr 17/2014).

Nordiska rådets egen budget har under lång tid varit oförändrad och uppgår till 30 660 000 danska kronor, vilket innebär en realminskning av budgeten för Nordiska rådet.

Samarbetet 2015

Vid den 66:e sessionen i Stockholm valdes Höskuldur Þórhallsson (F) till president och Guðbjartur Hannesson (A) till vicepresident för Nordiska rådet 2015. Det isländska ordförandeskapsprogrammet fokuserar på tre huvudområden: Det internationella samhället, Välfärdssamhället och Civilsamhället. Inom ramen för det internationella samhället lyfts särskilt utrikes-, säkerhets- och försvarssamarbetet samt Arktis, Västnorden och Nordens närområden fram.

7 Utskotten och kontrollkommittén

Kultur- och utbildningsutskottet

Kultur- och utbildningsutskottet ansvarar för frågor som rör kultur, undervisning, utbildning och forskning. Framför allt arbetar utskottet med frågor som rör allmän kultur och konst i Norden och internationellt, ett mångkulturellt och multietniskt Norden, film och medier, språk, idrott, den frivilliga sektorn, barn- och ungdomskultur, den nordiska utbildningsmarknaden, folkkuppling och vuxenundervisning, livslångt lärande och forskning. Svenska medlemmar i utskottet har fram till valet i september varit Peter Johnsson (S) och Göran Montan (M). Efter valet utsågs Peter Johnsson (S), Lars-Arne Staxäng (M) och Aron Emilsson (SD) till svenska medlemmar i utskottet.

Samarbetet 2014

Vid januarimötet enades kultur- och utbildningsutskottet om att under 2014 fokusera på följande frågor:

- friluftsliv, sport och idrott, spelpolitik, språk- och kultursamarbete
- upphovsrätt i förhållande till digitalisering
- informations- och kommunikationsteknik i förskolor och läroanstalter
- utanförskap för unga kopplat till utbildning och sociala sammanhang.

Utöver detta arbetade utskottet med ett bokprojekt för invandrare, barnkultur i Norden, barns och ungas politiska deltagande och inflytande, upphovsrätt och olovlig distribution av musik och film samt livslångt lärande. Med anledning av barnkonventionens 25-årsjubileum uppmärksammade utskottet även barns rättigheter.

Samrådsmöten

Utskottet mötte under 2014, liksom tidigare år, vid sina utskottsmöten ett antal inbjudna gäster för att ta del av kunskap och information om aktuella frågor inom det kultur- och utbildningspolitiska området. Vid utskottets januarimöte i Köpenhamn gav representanter från det danska kulturdepartementet en presentation om ungas politiska deltagande med fokus på det rådgivande ungdomsrådet till departementet. Jan Eriksen, direktör för Friluftsrådet i Danmark samt Anders Geertesén från Nordiska ministerrådet deltog även vid mötet och berättade om aktuella utbildningsfrågor inom ministerrådet.

Vid utskottsmötet i april höll Lars Kullerud, ordförande för det arktiska universitetssamarbetet Uarctic, och Stefán B. Sigurðsson, rektor för Universitetet i Akureyri, en utförlig presentation om universitetssamarbetet och internetbaserad undervisning. Uarctic bedriver forskning inom områden som är viktiga för den nordliga regionen, såsom klimat, miljö och naturresurser, och bildades på initiativ av Arktiska rådet. Därefter redogjorde representanter från

det isländska kulturdepartementet om möjligheterna för nordiskt idrottssamarbete. Det informerades om tidigare erfarenheter och vinsterna med en gemensam idrottspolitik, exempelvis de ekonomiska fördelarna. Mikael Höysti från Nordiska ministerrådets sekretariat deltog på mötet och informerade om de nya prioriteringarna inför budgeten för 2015.

Vid sommarmötet i Oslo talade Marianne Skjulhaug, stadsplanerare och arkitekt, och Per Ingvar Haukeland, Telemarksforskning, på temat urbant friluftsliv. Dessutom deltog Ragnar Bjerkreim, Norsk forening for komponister og tekstforfattere (Nopa), samt Flemming Munch, direktör på Stiftsbiblioteket i Danmark och Marit Vestlie, direktör på Nasjonalbiblioteket i Norge. Under utskottsmötet i Tammerfors höll den finska barnombudsmannen Tuomas Kurtilla en presentation med anledning av att FN:s barnkonvention fyller 25 år. Kurtilla talade om de utmaningar som de nordiska länderna står inför i fråga om barns rättigheter.

I förbindelse med Nordiska rådets 66:e session i Stockholm hade kultur- och utbildningsutskottet ett möte med de nordiska kulturministrarna där man diskuterade aktuella frågor med relevans för utskottet. Vid utskottsmötet i samband med sessionen deltog representanter från både Skapande skola i Sverige och Den kulturelle skolesekken som berättade om sitt arbete. Utskottet diskuterade även möjligheten till att inrätta en webbaserad arena där utvalda kulturprodukter av nordisk relevans kan delas mellan skolor och institutioner. Vid mötet deltog representanter från Nordisk Kulturfond och Kulturkontakt Nord.

Medier och upphovsrätt

Arbetet med medier och upphovsrätt fortsatte under 2014. Vid januarimötet diskuterade utskottet EU-rapporten från den 9 januari och enades om att följa upp områdena som gäller just upphovsrätt. Vid sommarmötet i Oslo deltog Ragnar Bjerkreim, ordförande för Nopa, som höll en presentation om de utmaningar som musik på nätet innebär. Han framförde en önskan om att de nordiska politikerna reglerar området med musiknedladdning hårdare för att begränsa de piratsajter som finns, alternativt skapar förutsättningar för hållbara och lagliga musiksajter som säkerställer konstnärernas upphovsrätt.

Barn och unga

Utskottet har arbetat med flera ärenden som rör barn och unga under året. I frågor om sport, idrott och friluftsliv har barns och ungas perspektiv genomgående tagits i beaktande. Vidare har det pågående arbetet med barns rättigheter fortsatt, särskilt med anledning av att FN:s barnkonvention fyller 25 år. Vid ett gemensamt möte mellan kultur- och utbildningsutskottet, medborgar- och konsumentutskottet och välfärdsutskottet deltog den finska barnombudsmannen. Han talade om utvecklingen i Norden och utmaningarna i fråga om barns rättigheter. Ett utkast till förslag för att stärka den barn- och ungdomspolitiska kompetensen och barns och ungas inflytande diskuterades. I samband

med sessionen i oktober anordnades ett seminarium på temat Barnkonventionen 25 år – hur långt har vi kommit i Norden?.

Utskottet har under året diskuterat ungas politiska deltagande och inflytande vid ett flertal tillfällen. Startskottet var en presentation vid januarimötet, av representanter från det danska kulturdepartementet om deras rådgivande ungdomspanel. Vid aprilmötet behandlades ett utskottsförslag som går i linje med detta. Förslaget innebär ett bildande av en nordisk framtidskommission samt ytterligare åtgärder som syftar till att stärka bandet mellan barn och unga i Norden och den politiska nivån i de nordiska länderna.

Kultur- och utbildningsutskottet hade under 2014 fokus på kultur i skolan och nya idéer på detta område. På sommarmötet i Oslo behandlades ett nyväckt utskottsförslag där man menade att det var viktigt att värna om det nationella arbetet med barnkultur men att det även borde finnas goda möjligheter att lansera ett gemensamt initiativ för nordisk kultur i skolan. Efter kontakter med olika experter på området fortsatte utskottet behandlingen av förslaget och identifierade ett antal frågor som hade relevans ur ett nordiskt perspektiv. Det rörde bl.a. kunskap om vilka konsekvenser avgifter har för musik- och kulturskolor, läskunskaper i unga år samt behovet av ett nordiskt kompetenslyft för dem som arbetar med barn, kultur och lärande. Kultur- och utbildningsutskottet önskade med utgångspunkt i detta se ett initiativ från Nordiska rådet med fokus på kultur i olika former som kan ingå naturligt i elevernas vardag. I förslaget till rekommendationstext ville utskottet bl.a. se att ministerrådet skulle anordna musik- och filmaktiviteter riktade mot barn och unga runt om i Norden – gärna med deltagande av konstnärer, filmskapare och musiker – och att dessa initiativ skulle arrangeras på liknande sätt som de författarskolor och litteratur-workshops som genomförs i samspel med Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris. Kultur- och utbildningsutskottet kommer att slutbehandla förslaget under 2015.

Vid mötet med kulturministrarna under sessionen i Oslo 2013 tog man upp frågan om friluftsliv för barn och unga. Utskottets medlemmar ställde sig positiva till att arbeta vidare med frågan. Vid januarimötet 2014 deltog direktören för Friluftsrådet i Danmark, Jan Eriksen, som höll en presentation om friluftsliv i Norden med särskilt fokus på folkhälsoperspektivet. Utskottet tog därefter fram ett utskottsförslag i vilket Nordiska ministerrådet rekommenderas att planera och genomföra friluftslivrelaterade aktiviteter i samband med det nordiska friluftsåret 2015, att ta fram och genomföra en nordisk strategi för urbant friluftsliv med särskilt fokus på barn och unga och att Nordiska rådets miljöpris 2015 delas ut till ett nordiskt förankrat projekt som främjar barns och ungas möjligheter till ett aktivt friluftsliv (rekommendation nr 10/2014).

Vid kultur- och utbildningsutskottets septembermöte behandlades ministerrådets meddelande om rekommendationen, och utskottet kunde konstatera att ministerrådet inte hade uppfyllt intentionerna i denna. Utskottet beslutade därför att upprätthålla rekommendationen och dessutom väcka ett kompletterande utskottsförslag där man uppmanar ministerrådet att markera det nordiska friluftsåret 2015 genom att anordna en nordisk konferens om urbant friluftsliv

2015 – gärna i Kristiansand, Norge – som har särskilt fokus på barn och unga, natur och hälsa. Målet med konferensen bör vara att etablera en hållbar nordisk strategi för friluftsliv och barn och unga i hela Norden (framställning nr 31/2014).

Nordiskt biblioteksprojekt

Vid januarimötet tog den socialdemokratiska gruppen ett initiativ om att närmare undersöka möjligheten till ett nordiskt samarbete om gemensamma inköp av böcker och medier riktade till invandrare. Kultur- och utbildningsutskottet diskuterade frågan och bjöd vid utskottets sommarmöte i Oslo in Flemming Munch, direktör på Stiftsbiblioteket i Danmark och Marit Vestlie, direktör på Nasjonalbiblioteket i Norge, till ett möte för att få en presentation av en ny modell för ett nordiskt biblioteksprojekt. Syftet med projektet var att musik, film och på sikt även böcker ska kunna laddas ned elektroniskt på en nordisk biblioteksportal. Inköp, katalogisering och förmedling skulle på så vis kunna samköras och effektiviseras mellan länderna. Det konstaterades vid mötet att ett nordiskt uppstartskapital skulle vara nödvändigt för att kunna realisera projektet – ca 1,5 miljoner danska kronor under tre år. Kultur- och utbildningsutskottet ställde sig positivt till idén och beslutade att, som ett inspel till budgeten för 2015, framföra detta önskemål till budgetgruppen.

Livslångt lärande

Kultur- och utbildningsutskottet behandlade under året ett utskottsförslag om livslångt lärande. Förslaget riktade sig dels mot unga som hamnar utanför utbildningssystemet eller en praktikplats, och som senare i livet ska kunna komma tillbaka in i systemet, dels mot vuxna som behöver utveckla sin kompetens genom hela arbetslivet. Utskottets medlemmar ställde sig positiva till förslaget som ansågs vara högst relevant och aktuellt. Man menade att livslångt lärande var ett ämne som de nordiska länderna skulle vinna på att samarbeta kring – gärna i form av en nordisk strategi som kunde tillgodose att både arbetsgivare och arbetstagare är rustade för att möta framtidens kompetenskrav. Förslaget resulterade i en rekommendation som antogs på sessionen i Stockholm. I rekommendationen uppmanas ministerrådet att göra en nordisk jämförande utvecklingsstudie av möjligheterna för att etablera en nordisk strategi inom ett universellt efter- och vidareutbildningsprogram, gärna med inspiration från internationella initiativ (rekommendation nr 26/2014).

Sport- och idrottspolitik i Norden

I samband med temasessionen i Akureyri i april mötte utskottet representanter för det isländska kulturdepartementet som informerade om fördelarna med ett gemensamt nordiskt idrottssamarbete. Genom en utökad nordisk samordning och genom samarrangemang av idrottsevenemang skulle ekonomiska fördelar kunna uppnås, och det skulle även bli lättare att anordna stora evenemang. En nordisk modell på detta område kunde även vara till gagn för den nordiska

befolkningens hälsolivårer. Utskottet konstaterade att idrottsutövning har många positiva sidoeffekter, med ett starkt inkluderande inslag, vilket motive- rar ett stärkt nordiskt samarbete på området. Mot denna bakgrund väckte ut- skottet ett förslag där ministerrådet rekommenderas att ta fram en idékatalog, kartlägga nya samarbetsmöjligheter så att Norden kan få ett eget inflytande i idrottsrelaterade sammanhang samt arrangera en konferens där ministrar, parlamentariker och idrottsutövare kan diskutera konkreta handlingar och ini- tiativ (rekommendation nr 27/2014).

Budgetfrågor

Vid kultur- och utbildningsutskottets möte i september anordnades ett gemen- samt möte med näringsutskottet, välfärdsutskottet och medborgar- och konsu- mentutskottet där Gisle Norheim från Nordiska ministerrådets sekretariat in- formerade om budgetprocessen för 2015 och 2016. Ministerrådet hade genom- fört ett stort moderniseringsarbete som även innefattat en reformering av bud- getprocessen. För Nordiska rådets vidkommande innebar detta en tidigare di- alog med ministerrådet om vilka prioriteringar man ville se i det nordiska sam- arbetet, dvs. att utskotten redan i slutet av 2014 kunde lämna in önskemål om budgeten för 2016.

Vid kultur- och utbildningsutskottets behandling av budgeten för 2015 upp- stod en diskussion om huruvida den planerade besparingen på 2 procent skulle drabba alla sektorer, eller om det var vissa områden eller budgetposter som avsågs. När det gällde utskottets budgetprioriteringar framkom att områden som livslångt lärande, friluftaktiviteter, sport och idrott och nordisk kultur i skolan kunde vara möjliga inspel till budgeten för 2016.

Samarbetet 2015

Under 2015 planerar kultur- och utbildningsutskottet att fortsätta arbetet med nordisk kultur i skolan, friluftsliv, sport och idrott. Andra områden som ut- skottet vill arbeta med är press, journalistik och yttrandefrihet, avgifter i sam- band med utbildning, ett samisk-internationellt filmsamarbete samt civilsam- fundet och frivilligsektorn.

Kultur- och utbildningsutskottet planerar att tillsammans med välfärdsut- skottet förlägga sina sommarmöten till Grönland där man bl.a. avser att möta den nyvalda nordiska samarbetsministern. Det danska ordförandeskapspro- grammet har bl.a. fokus på teman som tillväxt, välfärd och värderingar, och inom dessa finns det många förslag som berör båda utskotten och som kan ligga till grund för kunskapsinhämtning och dialog.

Medborgar- och konsumentutskottet

Medborgar- och konsumentutskottet behandlar frågor om mänskliga rättig- heter och integration, demokrati och självstyre, jämställdhet, konsumentfrågor och livsmedelssäkerhet. Utskottet arbetar också med frågor om organiserad

brottslighet och människohandel, skattefrågor, urbefolkningsfrågor samt invandrings- och flyktingfrågor. Svenska medlemmar har fram till valet i september varit Marianne Berg (V), Isabella Jernbeck (M), Maria Stenberg (S) och Annicka Engblom (M). Efter valet utsågs Eva Sonidsson (S), Annicka Engblom (M), Håkan Svenneling (V), Jan Lindholm (MP) och Paula Bieler (SD) till medlemmar i utskottet. Ordförande i utskottet har under 2014 varit Annicka Engblom.

Samarbetet 2014

Medborgar- och konsumentutskottet har under 2014 fortsatt sitt arbete med fokus på migration och integration, skattefrågor, ett nordiskt konsumentensarbete, gränshinder, mänskliga rättigheter (särskilt barn och unga), jämställdhetsfrågor samt självstyre med fokus på fredsperspektiv och konfliktlösning. När det gäller gränshinder har utskottet under året fortsatt arbetet med en översyn av det nordiska skatteavtalet.

Utskottets sommarmöte förlades till Oslo där det den 3 juni arrangerades ett seminarium i stortinget på temat En giftfri vardag. Nordiska statsråd, parlamentariker, experter och intresseorganisationer diskuterade då problemet med gifter och hormonstörande ämnen i vanliga förbrukningsvaror. Medborgar- och konsumentutskottet konstaterade att detta är en mycket viktig fråga där det finns ett tydligt behov av en gemensam nordisk hållning, inte minst i förhållande till EU:s kemikalielagstiftning Reach och övrig EU-reglering som styr användningen av kemikalier. Utskottet betonade också att konsumenterna har behov av att få mer information om hormonstörande ämnen som finns i många produkter, bl.a. kläder och leksaker. Medborgar- och konsumentutskottet beslutade att arbeta vidare med frågan med sikte på behandling i plenum under Nordiska rådets temasession i Bryssel 2015 och att även inkludera andra relevanta utskott i rådet.

Skattefrågor

Medborgar- och konsumentutskottet har sedan 2012 behandlat en fråga om ett antal norska pensionärer som flyttat till Sverige och som anser sig ha blivit felinformerade av Skatteverket i Sverige, vilket har medfört stora skatteskulder. Mot bakgrund av att ärendet trots fortsatt behandling i utskottet, inte fått någon tillfredsställande lösning beslutade den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet att väcka ett medlemsförslag som antogs på rådets temasession i april 2014. I förslaget uppmanas Nordiska ministerrådet att sätta igång en revision av Överenskommelse och protokoll mellan de nordiska länderna för undvikande av dubbelbeskattning med avsikt att säkerställa tydlighet i reglerna samt att undersöka om det är säkerställt att skattemyndigheter och andra relevanta myndigheter förvaltar skatteavtalen likartat och upplyser medborgarna korrekt och liktydigt om reglerna (rekommendation nr 6/2014). Nordiska rådet rekommenderar även Norges och Sveriges regeringar att de två ländernas skattemyndigheter går igenom de norska pensionärernas ärende i

avsikt att få fram eventuell felinformation och eventuellt korrigera skatteavtalet (rekommendation nr 7/2014).

Mänskliga rättigheter

Mittengruppen väckte 2013 ett medlemsförslag om att stärka barnrättsperspektivet i det nordiska samarbetet. I förslaget framhölls att det fortfarande – även i Norden – finns mycket att göra för att stärka barns rättigheter och att dessa frågor borde få en mer central ställning i det nordiska samarbetet. Medborgar- och konsumentutskottet såg positivt på förslaget och underströk vikten av att arbetet med barns rättigheter är systematiskt och kontinuerligt samt att de nordiska länderna kunde inspirera och påverka de internationella samfundet i dessa frågor. I medlemsförslaget, som antogs på Nordiska rådets temassession i Akureyri, rekommenderas Nordiska ministerrådet att barnrättsperspektivet integreras systematiskt i ministerrådets verksamhet, på justitie- och människorättsområdena samt att ministerrådet initierar ett permanent nordiskt samarbete om nätkriminalitet på områden som t.ex. övergreppsbilder på nätet och grooming (rekommendation nr 8/2014).

Mot bakgrund av att över 1 000 textilarbetare i Bangladesh miste livet när en byggnad rasade samman 2013 beslutade medborgar- och konsumentutskottet att väcka ett utskottsförslag om nordiska textilproducenter i låglöneländer för att sätta fokus på oacceptabla löne- och arbetsvillkor. I förslaget framhölls bl.a. att det finns länder där lönenivån är väsentligt lägre och arbetsmiljön generellt är sämre än i t.ex. Norden och att såväl de nordiska staterna som de enskilda företagen har ett ansvar på detta område. Efter en utfrågning av representanter från etisk handel i Norge och Danmark beslutade utskottet att sända förslaget på remiss till branschorganisationer och myndigheter i länderna. Remissvarens bredd visade på frågans komplexitet när det gäller ansvarsfrågan för arbetsvillkoren i låglöneländer.

Nordiska ministerrådet uppmanas i den resulterande rekommendationen att bl.a. lämna en samlad skriftlig redogörelse över vad de nordiska länderna gör för att nordiska textilproducenter i låglöneländer ska förbättra förhållandena när det gäller människo- och arbetstagarrättigheter (framställning nr 15/2014). I förslaget rekommenderas även de nordiska regeringarna bl.a. att arbeta för att nordiska företag och verksamheter som har produktion i Bangladesh ansluter sig till säkerhetsavtalet Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh samt att påminna nordiska textilproducenter om existerande relevanta ILO-konventioner (framställning nr 16/2014).

Barn- och ungdomsfrågor

Mot bakgrund av 25-årsjubileet av FN:s barnkonvention bjöd medborgar- och konsumentutskottet, tillsammans med kultur- och utbildningsutskottet och välfärdsutskottet, in den finska barnombudsmannen till ett möte för en dialog om utveckling och utmaningar inom området barns rättigheter, med fokus på

samverkan mellan barnombudsmännen i Norden. Det framkom att man i Norden sedan länge har höga ambitioner på barn- och ungdomsområdet och att utvecklingen generellt varit positiv de senaste 25 åren. Det finns dock stora variationer i hur barn och unga mår i de nordiska länderna. Många säger sig uppleva stark vantrivsel och utanförskap och alltför många går ut grundskolan utan tillräckliga läs- och skrivkunskaper.

I syfte att förstärka det politiska fokuset på området presenterades på mötet ett utkast till ett gemensamt utskottsförslag om en förstärkning av barn- och ungdomsstrategin i det nordiska samarbetet som antogs av de nordiska samarbetsministrarna 2009. Förslaget mynnade ut i en rekommendation till Nordiska ministerrådet att bl.a. utse en barn- och ungdomsansvarig minister med uppdrag att följa upp Strategin för barn och unga i Norden, att mandatet för Nordiska barn- och ungdomskommittén (Nordbuk) ska stärkas samt att förstärka och säkra den barn- och ungdomspolitiska kompetensen genom kunskapshöjande insatser för de olika sektorerna (framställning nr 30/2014). Det beslutades att medborgar- och konsumentutskottet skulle vara huvudansvarigt för förslagets fortsatta behandling.

Jämställdhetsfrågor

Medborgar- och konsumentutskottet inledde under hösten 2013 behandlingen av ett utskottsförslag om en nordisk kvalitetsmärkning för likabehandling och jämställdhet i förskolor och skolor. Bakgrunden var att utskottet ville skapa uppmärksamhet kring barns rättigheter och stereotypa könsroller, och syftet med förslaget var att bidra till att pojkar och flickor behandlas mer jämlikt i skolmiljön.

I utskottsförslaget, som antogs vid Nordiska rådets temasession våren 2014, rekommenderas Nordiska ministerrådet bl.a. att ta fram en kartläggning av könsperspektivet i förskolor och skolor som kan brukas till att stärka likabehandlingen mellan pojkar och flickor, att införa ett nordiskt kvalitetsmärke (certifikat) som kan tilldelas förskolor och skolor som arbetar målmedvetet med likabehandling och jämställdhet samt att det nordiska samarbetsprogrammet för jämställdhet 2015–2018 innehåller detta initiativ och att ordningen inarbetas i utbildningen av pedagoger och lärare (rekommendation nr 9/2014).

Mot bakgrund av ministerrådets positiva svar beslutade medborgar- och konsumentutskottet på sitt möte i september att avskrivna rekommendationen, men utskottet avser att även i fortsättningen följa utvecklingen av jämställdhetsarbetet i den nordiska skolmiljön.

Medborgar- och konsumentutskottet gavs under året möjlighet att lämna synpunkter på ministerrådets förslag till nytt samarbetsprogram för det nordiska jämställdhetssamarbetet 2015–2018: Tillsammans för jämställdhet – ett starkare Norden. Utskottet konstaterade i sitt brev till Nordiska ämbetsmannakommittén (ÄK-JÄM), som utarbetat programmet, att jämställdhet är en viktig del i den nordiska välfärdsmodellen och att de insatser som görs inom detta

område är av hög kvalitet och ger nordisk nytta. Medborgar- och konsumentutskottet välkomnade att en av målsättningarna med samarbetsprogrammet sätter fokus på barns könsroller och könsstereotyper i förskola och skola, helt i linje med utskottets arbete med dessa frågor. Vad gäller ministerrådets målsättning om nolltolerans mot könsrelaterat våld betonade utskottet vikten av rätten till hjälp, inte minst när det handlar om människohandel. Utskottet ansåg också att integreringen av jämställdhetsarbetet i de övriga sektorernas arbete inom ministerrådet var viktiga att stödja. Samarbetsprogrammet antogs vid Nordiska rådets 66:e session i Stockholm (rekommendation nr 29/2014). Mot bakgrund av medborgar- och konsumentutskottets inspel till ministerrådet träffade utskottet i samband med sessionen den isländska jämställdhetsministern Eygló Harðardóttir för att bl.a. diskutera jämställdhet, utbildning och arbetsmarknad och för att få en orientering i relevanta frågor i det isländska ordförandeskapsprogrammet för 2014.

Integrationsfrågor

Medborgar- och konsumentutskottet fortsatte under året sitt arbete med översynen av den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster, vars målsättning är att ge nordiska medborgare trygghet när de befinner sig i ett nordiskt land genom att ge dem samma rättigheter som landets medborgare. Upprinnelsen till översynen är att utskottet konstaterat att Danmark gör en annan tolkning än övriga nordiska länder av artikel 7 som berör skydd mot hemsändning av nordiska medborgare med behov av socialt bistånd.

Medborgar- och konsumentutskottet väckte under året ett utskottsförslag i syfte att få svar på om konventionen, som tillkom 1994, är i behov av revidering utifrån EU:s regelverk på detta område (framställning nr 14/2014). Baserat på ministerrådets meddelande över framställningen beslutade utskottet vid sitt möte i september att upprätthålla två av förslaget fyra rekommendationer: att genomlysna och förbättra konventionen så att den överensstämmer med EU-reglerna och inte möjliggör hemsändning av nordiska medborgare med behov av socialt bistånd samt att inarbeta barns rättigheter i konventionen och säkerställa att den överensstämmer med FN:s barnkonvention.

Självstyre

Självstyre med fokus på fredsperspektiv och samverkan är ett område som medborgar- och konsumentutskottet uppmärksammat under de senaste åren. Utskottet har i samband med detta arbete gjort ett flertal besök i självstyrande områden i Norden för att närmare studera goda exempel på självbestämmanderätt och hur regionala konflikter kan finna fredliga lösningar. Utskottets behandling av denna fråga ledde under året fram till ett förslag om att dels ta fram en publikation om självstyret i Norden som exempel på fredlig samexistens, dels arrangera en konferens på detta tema.

Medborgar- och konsumentutskottet beslutade att engagera Ålands freds-institut som i samråd med utskottet fick huvudansvar för såväl framtagandet

av publikationen som genomförandet av konferensen. Konferensen – som ur ett fredsperspektiv ska belysa den historiska, rättsliga och politiska utvecklingen i de tre självstyrande områdena – beslutades äga rum i Mariehamn i samband med Nordiska rådets januarimöten 2015.

Budgetfrågor

Medborgar- och konsumentutskottet diskuterade under året vilka prioriteringar och satsningar man ville se i Nordiska ministerrådets budget för 2015. Utskottet framhöll i sitt inspel till Nordiska rådets budgetgrupp följande områden som särskilt viktiga:

- ett konkretare nordiskt samarbete mot resistenta bakterier, exempelvis genom mer forskning
- en uppföljning av temat En giffri vardag i Norden
- en genomlysning av vad som kan göras för att förhindra att nordiska barn med ensamstående vårdnadshavare hamnar i fattigdom.

Medborgar- och konsumentutskottet välkomnade att ministerrådet i sitt budgetförslag planerar att följa upp den s.k. Könberg-rapporten om den framtida nordiska hälsopolitiken där antibiotikaresistens pekas ut som det största hälsohotet. Utskottet underströk vikten av konkreta insatser genom ett tvärsektorriellt och helhetsorienterat arbetssätt där berörda parter inom både human- och veterinärmedicin samverkar i kampen mot multiresistens. Utskottet beklagade att ministerrådet – mot bakgrund av ett svar på en tidigare rekommendation om risker med hormonstörande ämnen – inte hade avsatt några medel till att på nordisk nivå utreda effekterna av dessa ämnen. Medborgar- och konsumentutskottet ansåg det olyckligt att insatserna i arbetet mot människohandel fått reducerade medel i budgeten. Utskottet betonade att kampen mot människohandel kräver internationell samverkan och underströk vikten av ett fortsatt gränsöverskridande samarbete mellan Norden, de baltiska länderna och Ryssland i denna komplexa fråga.

De nordiska samarbetsministrarna antog under 2014 ett antal förslag som syftade till att modernisera och effektivisera det nordiska samarbetet. Detta innebar bl.a. en tydligare målstyrning av budgeten och att Nordiska rådet tidigare skulle bli involverade i budgetprocessen, dvs. att rådet redan under hösten 2014 kunde komma med inspel till budgeten för 2016. Mot bakgrund av denna nyordning skickade utskottet i oktober ett brev till budgetgruppen med förslag på prioriteringar för 2016. Förutom de synpunkter som tidigare framförts ville utskottet även se en satsning för att stärka barn- och ungdomsperspektivet i det nordiska samarbetet samt att en större del av den totala budgeten skulle gå till det nordiska samarbetet kring jämställdhet.

Samarbetet 2015

Under 2015 kommer medborgar- och konsumentutskottet att ha fortsatt fokus på integration, mänskliga rättigheter, självstyre, konsumentfrågor, brottsbekämpning, demokrati- och jämställdhetsfrågor samt gränshinder på områden som är relevanta för utskottet. Mot bakgrund av utskottets breda ansvarsområde och rådets reformarbete diskuterade utskottet om det kunde vara relevant att fokusera på ett mindre antal prioriterade områden. Det föreslogs att dessa områden kunde vara

- mänskliga rättigheter i Norden och internationellt, med särskilt fokus på barn och unga, människohandel och urfolkens rättigheter i Norden
- förbättrad konsumentssäkerhet i Norden, inklusive en giftfri vardag och resistensproblematiken (One health).

Utskottet diskuterade också möjligheten att involvera fler utskott i uppföljningen av de prioriterade områdena samt att utse en huvudansvarig utskottsmedlem för varje godkänt utskotts- eller medlemsförslag, med uppdrag att följa upp rekommendationerna riktade till ministerrådet och de nordiska regeringarna. Utifrån de föreslagna prioriteringarna föreslogs utskottets sommarmöte 2015 fokusera på temat människohandel och förläggas till Riga i Lettland.

Miljö- och naturresursutskottet

Nordiska rådets miljö- och naturresursutskott ansvarar för ärenden som rör miljö och natur samt utnyttjande av naturresurser inom ramen för jordbruks-, skogsbruks- och fiskenäringarna. Utskottet arbetar också med energi- och transportpolitik i form av ett delat rapportörskap tillsammans med näringsutskottet. Utskottet fokuserar på såväl nordiska som globala miljöutmaningar. Särskilt uppmärksam är utskottet på frågor som behandlas inom EU som är av betydelse för de nordiska länderna. Enligt den nordiska miljöskyddskonventionen ska länderna i Norden informera varandra om beslut som kan innebära gränsöverskridande miljöpåverkan.

Svenska medlemmar i utskottet har fram till valet i september varit Anita Brodén (FP), Stefan Caplan (M), Ann-Kristine Johansson (S) och Markus Wiechel (SD). Efter valet av en ny delegation har Sara Karlsson (S), Thomas Finnborg (M) och Lars Tysklind (FP) varit svenska medlemmar av utskottet.

Samarbetet 2014

Arbetet under 2014 har resulterat i sex olika rekommendationer från utskottets sida. De handlar om allt från vattenrening till att försöka stoppa mårhundens spridning i Norden. En av de mer centrala frågorna för utskottet under det gångna året har varit energilagring som ett instrument i klimatpolitiken. Även frågor om fiskenäringen har, precis som 2013, varit i fokus liksom kampen mot hormonstörande kemikalier, s.k. ftalater. Utskottet har särskilt följt arbetet

med EU:s nya skogsstrategi och förordningen för ekologisk produktion och aktualiserat de nordiska aspekterna på frågorna vid möten med nordiska medlemmar av Europaparlamentet. Utskottet har tillsammans med näringsutskottet fortsatt arbetet inom rapportörskapet om transporter och energi.

Samrådsmöte med de nordiska miljöministrarna

Vid samrådsmötet med de nordiska miljöministrarna, som traditionsenligt ägde rum i anslutning till Nordiska rådets session i Stockholm, tog utskottet upp frågorna om klimatpolitiken och de nordiska ländernas roll i de globala klimatförhandlingarna samt möjligheterna att utveckla Nordiska utvecklingsfonden (NDF) som ett redskap i klimatarbetet. Utskottet lyfte vidare frågan om kemikaliepolitiken och åtgärder för att undvika att konsumenterna exponeras för hormonstörande ämnen, med särskild hänvisning till konklusionerna från seminariet om en giftfri vardag i Oslo den 3 juni. Från utskottets sida aktualiserades avslutningsvis frågan om hållbarhetscertifiering av turistdestinationer och att både svanmärkningen och nationella insatser kan användas som inspiration för det vidare arbetet.

Miljöministrarna delade uppfattningen att Norden ska vara pådrivande i klimatarbetet både inom EU och globalt, att det finns en hög grad av överensstämmelse inom Nordiska rådet vad gäller synen på kemikalipolitiken och att frågorna prioriteras inom det nordiska samarbetet. Frågan om hållbarhetscertifiering av turistdestinationer aktualiseras på ministerrådets dagordning genom Nordiska rådets rekommendation.

Vid mötet uppmärksammades att den nordiska svanmärkningen för miljövänliga produkter fyllde 25 år.

Invasiva arter

Nordiska rådet antog 2010 en rekommendation om en samnordisk strategi mot mårddhundens spridning. Rådet ansåg 2012 att rekommendationen kunde anses som färdigbehandlad för rådets del mot bakgrund av det omfattande samarbete som etablerats och regeringarnas positiva inställning till att vidareutveckla pågående projektsamarbete, men att man fortsatt skulle följa regeringarnas intentioner på området.

Mot bakgrund av signaler om sänkt ambitionsnivå hos de nordiska regeringarna för att stoppa mårddhundens utbredning väckte Cristina Husmark Pehrsson (M) ett medlemsförslag om fortsatt nordiskt samarbete för att stoppa mårddhundens spridning och att förhindra att andra invasiva arter får fotfäste i de nordiska länderna. I förslaget anförs att mårddhunden, som ursprungligen kommer från östra Asien, numera finns i Skandinavien och betraktas som ett skadedjur som hotar den biologiska mångfalden. Den kan även sprida sjukdomar som rabies och dvärgbandmask. En sänkt ambitionsnivå skulle innebära att de ansträngningar som hittills gjorts skulle vara bortkastade. Kostnaden för att stoppa en invasiv art i ett tidigt skede är betydligt lägre än att bekämpa den eller hantera riskerna om den väl har etablerat sig.

Medlemsförslaget sändes ut på remiss i de nordiska länderna. Utskottet konstaterade att det finns indikationer på att den förväntade insatsen inte gjorts. Vidare noterade utskottet att det finns en bred enighet om att begränsa mårhundens utbredning och att de nordiska länderna har undertecknat internationella avtal för att hindra att invasiva arter etablerar sig. Utskottet välkomnar avsiktsförklaringen från Finland, Norge och Sverige i detta avseende. Utskottet önskade bredda förslaget från att enbart omfatta mårhundens spridning till att även omfatta andra invasiva däggdjur.

Mot bakgrund av utskottets betänkande över förslaget antog rådet en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar att upprätthålla, samordna och vidareutveckla en långsiktig insats för att hindra spridningen av invasiva däggdjur i Norden, inklusive den pågående insatsen för att stoppa mårhundens spridning. Även Danmarks regering uppmanas att ansluta sig till Finlands, Norges och Sveriges avsiktsförklaring att utveckla ländernas samarbete för att förhindra att mårhund sprider sig inom och mellan länderna. Avslutningsvis rekommenderas att Nordiska ministerrådet vidareutvecklar och stärker det nordiska samarbetet för att samla och förmedla kunskap om invasiva däggdjur i Norden, inklusive mårhund, för att utveckla en effektiv reglering och kostnadseffektiva åtgärder för att bevara biologisk mångfald i Norden (rekommendation nr 22–24/2014).

Vattenrening

Miljö- och naturresursutskottet har under en längre tid haft fokus på miljötillståndet i Östersjön. Vid utskottets senaste sammarmöten, i Åland/Åbo 2012 och i Vasa 2103, hade utskottet möjlighet att fördjupa sina kunskaper om de utmaningar som regionen står inför och förutsättningarna för att uppnå en god ekologisk miljöstatus 2021. Utskottet har genom sitt arbete bidragit till att medel avsatts för uppföljningen av Helcoms åtgärdsplan.

Nivån av utsläpp av kväve och fosfor i Östersjön var som högst 1980, men sedan dess har de stadigt minskat, främst kväveutsläppen. När det gäller fosforutsläppen är ländernas målsättning att uppnå en god ekologisk status för Östersjön 2021, men detta är knappast realistiskt med tanke på de betydande mängder fosfor som finns lagrade i sediment på Östersjöns botten. Utsläppen från jordbruk och avlopp är de huvudsakliga orsakerna till Östersjöns undermåliga status. EU:s avloppsdirektiv från 1991 är en av utgångspunkterna för regleringen på området. Helcom har antagit en rekommendation om en högre standard än detta med motiveringen att en bättre vattenrening är en kostnadseffektiv åtgärd. Ett antal länder runt Östersjön har dock ännu inte uppfyllt EU:s direktiv och därmed heller inte Helcoms rekommendationer.

Miljö- och naturresursutskottet har mot bakgrund av kunskapsinhämtningen, dels genom utskottets rapportörer för Helcom, dels genom dialog med myndigheter och organisationer i Östersjöområdet, dragit slutsatsen att trots att jordbruket och avloppsvattnet är de största källorna till föroreningar i Östersjön är det mest kostnadseffektivt att öka reningen av avlopp framför att

reducera utsläppen från jordbruket. Mot bakgrund av utskottets förslag antog Nordiska rådet en rekommendation till regeringarna i Danmark, Sverige och Finland att kräva att bästa tillgängliga teknik (best available techniques, BAT) används vid rening av avloppsvatten till Östersjön, särskilt rening av kväve och fosfor vid anläggningar vid Östersjön. Regeringarna uppmanas också att arbeta för att övriga länder runt Östersjön tillämpar samma höga krav (rekommendation nr 2/2014).

Klimat

Klimatfrågorna har under en längre tid stått högt på utskottets dagordning, och ett antal rekommendationer har antagits på utskottets initiativ. Mot bakgrund av ett medlemsförslag från Sten Gade (SF), Danmark, har utskottet arbetat med frågan om huruvida Norden kan fungera som brobyggare mellan i- och u-länder i de globala klimatförhandlingarna. Förslagsställaren anför att om Norden kan tala med en gemensam röst i klimatfrågan kan den rösten bli stark, givet den position Norden redan har i klimatfrågan. Norden kan också peka på tidigare tillitsskapande åtgärder som exempelvis Grönlandsdialogen 2009. Bristande tillit länderna emellan är ett stort hinder i miljöförhandlingarna.

Trots att tidpunkten för FN:s klimatkonferens i Paris, COP 21, närmar sig står många parter långt ifrån varandra. Det gäller inte minst sprickan mellan i-länder och u-länder där de fattiga länderna vill se en betydligt högre ambitionsnivå från de rika ländernas sida. Önskemål finns om att fler i-länder bl.a. inför hårdare utsläppsregler. I detta sammanhang kan NDF spela en viktig roll, anser utskottet. Med hjälp av multilaterala utvecklingsbanker och genom den gröna klimatfonden (Green Climate Fund, GCF), som redan bedriver denna typ av samarbete, kan pengar från GCF slussas till miljöprojekt i de fattigaste länderna. Utskottet delar uppfattningen att tillit länderna emellan är en förutsättning för att nå långsiktiga klimatmål. Därför önskade man gå vidare med förslaget och etablera kontakt med ansvariga ministrar i såväl i- som u-länder.

Mot bakgrund av utskottets betänkande antog rådet en rekommendation till Nordens regeringar att tillsammans med Nordiska ministerrådet verka för att Norden fungerar som en brobyggare mellan i-länder och u-länder på klimatområdet. Konkret ska det ske genom att ett representativt urval av nordiska ministrar möter sina motsvarigheter från u-länder för att undersöka förutsättningarna att nå ett avtal under FN:s klimatkonferens i Paris i december 2015. Vidare rekommenderas att de inblandade parterna aktivt arbetar för att bygga upp GCF och undersöker om NDF kan stödja GCF:s verksamhet (rekommendation nr 4/2014).

Energi

Norden har goda erfarenheter av användning av alternativa energikällor. Sveriges och Norges vattenkraft, Danmarks vindkraft, Finlands användning av bioenergi samt Islands geotermiska energi innebär att 35 procent av Nordens

energiförsörjning kommer från förnybara energikällor. Det är inte bara en naturens nyck att den siffran har blivit så hög; det handlar också om en medveten politik och strategiska beslut.

Användningen av alternativa energikällor ökar behovet av att lagra energin från dessa. De nordiska länderna samarbetar redan brett inom energiområdet. Fyra länder handlar med varandra på en gemensam elmarknad, och det finns ett gemensamt nordiskt energiforskningsinstitut. Ett naturligt steg vore att slå ihop de nordiska forskningsresurserna för energilagring. Eftersom bl.a. sol och vind kan variera i kraft och i styrka är efterfrågan stor på teknik som kan lagra energin. Det gäller framför allt i områden som ligger långt ifrån överföringsnäten. Utskottet pekar på att det inom ramen för Nordiska ministerrådets energiprogram finns ett principbeslut om att utveckla samarbetet om energilagring, men några konkreta planer finns ännu inte. Utskottet anser därför att det är dags att följa upp med en avsiktsförklaring och konkreta åtgärder.

Mot bakgrund av utskottets förslag antog rådet en rekommendation till Nordiska ministerrådet att identifiera forskningsområden inom energilagring där de nordiska länderna har förutsättningar för att tillsammans uppnå goda resultat, och dessutom rekommenderas att ett program utvecklas för att stärka forskning och innovation i fråga om om lagring av förnybar energi. Avslutningsvis rekommenderas ministerrådet att utreda vilka ändringar i regleringen av elmarknaden som behövs för att inkludera ökad användning av lagrad energi (rekommendation nr 21/2014).

Hållbar turism

Den socialdemokratiska gruppen har väckt ett medlemsförslag om att Nordiska ministerrådet ska utreda och utveckla förslag om organisering och finansiering samt grundläggande kriterier för en gemensam nordisk märkning av hållbara turistdestinationer. Nordiska turistdestinationer och anläggningar som är hållbarhetscertifierade enligt en gemensam nordisk standard skulle kunna locka fler turister till Norden. Förebilden är den 25 år gamla svanmärkningen av miljövänliga produkter. Den symbolen har blivit spridd, känd och respekterad. Om ett liknande initiativ skulle kunna tas inom turistområdet skulle inte bara turismen öka och miljön bli bättre utan även arbetstillfällena i glesbygden bli fler.

Medlemsförslaget sändes på remiss i de nordiska länderna. De flesta remissinstanserna ställde sig positiva till idén som sådan, men många påpekade också att det handlar om komplexa frågor och att det är väsentligt enklare att klassa en konsumentprodukt som miljövänlig än en hel turistdestination och att det finns behov av en definition av begreppen ”destination” och ”hållbarhet” innan man fortsätter arbetet. Utskottet konkluderade att det trots vissa avvikande meningar finns ett intresse för en gemensam nordisk certifiering av turistdestinationer och turistanläggningar, men att frågan behöver utredas ytterligare.

Som en följd av utskottets betänkande antog rådet en rekommendation till Nordiska ministerrådet att kartlägga möjligheterna vad gäller inriktning och mål för en sådan ordning i dialog med aktörer som arbetar med att utveckla nationella ordningar och med den nordiska miljömärkningen Svanen. Vidare rekommenderas ministerrådet att upprätta ett forum för att utveckla förslag om en gemensam definition av begreppen ”hållbar turism” och ”hållbara turistdestinationer”. Forumet ska även ha en rådgivande funktion i det fortsatta arbetet (rekommendation nr 25/2014).

Fiske

Konflikten om makrillfisket i Nordatlanten har pågått under en längre tid, och 2013 vidgades konflikten ytterligare till att gälla även atlantisk-skandinavisk sill då Färöarna fick importrestriktioner av EU. De berörda kuststaterna har inte kunnat enas om kvoter och beskattning. Att vissa länder tillhör EU och andra inte gör situationen än mer komplicerad. I denna fråga är skiljelinjerna nationella och inte partipolitiska.

Konflikten är egentligen inte en fråga för Nordiska rådet men har varit på utskottets dagordning sedan 2010 mot bakgrund av behovet av långsiktigt hållbara lösningar, både ur ett juridiskt och ett biologiskt perspektiv, och att det handlar om en konflikt mellan nordiska länder som riskerar att försvaga det nordiska samarbetet. Vid sessionen 2011 antog Nordiska rådet en rekommendation till Nordiska ministerrådet att prioritera arbetet med att snarast möjligt hitta en lösning på den pågående konflikten om makrillfisket i Nordatlanten och att stärka det vetenskapliga underlaget för bedömning av beståndets storlek samt utveckla ett förslag till förvaltningssystem som främjar ett bärkraftigt utnyttjande och reducerar risken för konflikter. Nordiska ministerrådet redovisade i sitt svar på rekommendationen stöd till forskningsprojekt med fokus på problemställningen men konstaterade att konflikter om kvoterna inte är en fråga för ministerrådet. Miljö- och naturresursutskottet noterade med tillfredsställelse att ministerrådet ökat sitt engagemang för att utveckla kunskap och idéer som kan bidra till en lösning och uttalade även förståelse för att ministerrådet inte kan gå in i förhandlingarna. Utskottet anser att det finns ett fortsatt behov av insatser från det nordiska samarbetet som pådrivare och neutral plattform för att komma fram till en långsiktigt hållbar lösning.

Förslaget debatterades flitigt under sessionen i Stockholm i oktober. Delegater från Norge menade att denna fråga styrs av internationella avtal som Nordiska rådet inte bör lägga sig i. Man ifrågasatte också om Nordiska rådet skulle vara en neutral part i den här typen av förhandlingar. Även om Nordiska rådet saknar mandat att lösa konflikten var de flesta överens om att dagens regelverk inte fungerar. Pågående klimatförändringar kommer med stor sannolikhet att ändra förutsättningarna för fisket i framtiden, och därför behövs nytänkande om man vill behålla en hållbar fiskeverksamhet på lång sikt.

Mot bakgrund av utskottets betänkande antog rådet en rekommendation till Nordiska ministerrådet att ta initiativ som förbättrar förutsättningarna för långsiktiga och hållbara avtal om förvaltningen av fiskbeståndet i Nordatlanten (rekommendation nr 20/2014).

Under 2015

Utskottet kommer under 2015 att fortsätta att följa frågorna om klimat och primärnäringsarna, biologisk mångfald, giftfri vardag och EU:s kemikalielagstiftning samt utmaningarna i Arktis och Östersjöregionen. Nya frågor som utskottet kommer att arbeta med är återvinning av plast och avfall inklusive möjliga åtgärder för att reducera plastavfall i havet, utvecklingen av förnybar energi och förvaltningen av vattenresurserna samt försurningen av haven och kustbefolkningens levnadsvillkor.

Näringsutskottet

Näringsutskottet behandlar frågor om ramvillkoren för ekonomi, produktion och handel, inklusive fri rörlighet på marknaden och arbetsmarknaden i Norden. Utskottet arbetar också med frågor om gränshinder på näringspolitikområdet, regionalpolitik, finanspolitik, transportpolitik, innovations- och forskningspolitik, gränshinder, energifrågor, globalisering samt arbetsmiljö och infrastrukturfrågor.

Svenska medlemmar har fram till valet i september varit utskottets ordförande Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Anders Karlsson (S) och Billy Gustafsson (S). Efter valet utsågs Rikard Larsson (S), Pyry Niemi (S), Lena Asplund (M) och Lars Tysklind (FP) till medlemmar i utskottet. Pyry Niemi utsågs till utskottets ordförande.

Samarbetet 2014

Näringsutskottet fortsatte under 2014 det sektorsövergripande samarbetet med andra utskott inom rådet. Prioriterade områden har primärt varit kopplade till arbetsmarknadsfrågor i bred bemärkelse, bl.a. ungdomsarbetslösheten, svartarbete, globaliseringens utmaningar samt gränshinder. Ett annat område har varit språket som redskap för ökad arbetskraftsmobilitet och företagande över gränserna. Utskottet har även arbetat med frågorna om stöd till och internationalisering av innovativt nyföretagande. I anslutning till gränshinder har utskottet arbetat med frågor kring veckopendling mellan nordiska länder.

Utskottets sommarmöte ägde rum i Kungälv och Strömstad med fokus på näringsliv och företagande. Utskottet gjorde studiebesök och mötte företrädare för bl.a. Svinesundskommittén, som informerade om projektet Gränshinder för Näringslivet, den norsk-svenska informationstjänsten Grensetjänsten, och företrädare för Venture Cups i Danmark. Vid sommarmötet fick medlemmarna även möta representanter för det finska fackförbundet SAK som belyste problemen med svartarbete.

Utskottet fick under 2014, liksom tidigare år, vid sina utskottsmöten information om aktuella frågor inom det näringspolitiska området från ett antal inbjudna gäster. Bland annat mötte utskottet Inlandskommunerna ekonomisk förening samt kommunalrådet i Vansbro kommun som presenterade det regionalpolitiska projektet Inlandslyftet. Under året har utskottet även mött representanter för Nordiska ministerrådet och fått redogörelser om bl.a. Hållbar Nordisk Välfärd, Arjeplogavtalet, budgeten och arbetet med erkännandet av nordiska yrkeskvalifikationer.

Turism

Eftersom turistnäringen omsätter stora summor och totalt sett är en stor arbetsgivare har utskottet särskilt engagerat sig i frågorna om turism och turistnäringens förutsättningar. Trots att turistnäringen får stor uppmärksamhet och bred uppbackning både från den privata, organisatoriska och politiska sektorn krymper Nordens andel av den totala turismen till Europa. Utskottet har särskilt fokuserat på betydelsen av en gemensam marknadsföring av Norden som turistdestination. Utskottet har i detta arbete haft en löpande dialog med bl.a. Visit Denmark och även Visit Sweden har medverkat i dialogen.

Ett utskottsförslag om Norden som turistdestination har arbetats fram under året. I förslaget rekommenderas att Nordiska ministerrådet utarbetar en nordisk marknadsföringsstrategi för inomnordisk och internationell turism i Norden, inledningsvis satsar resurser på att marknadsföra och marknadsanpassa Norden i förhållande till ett fåtal konkreta marknader samt bidrar till att skapa ett nordiskt turismnätverk genom att sammanföra relevanta turismaktörer och uppmana dem att samarbeta om att marknadsföra Norden och gemensamma nordiska upplevelser.

Vidare rekommenderas de nordiska ländernas regeringar att bl.a. se över de nationella regleringarna av turistrådens/visitorganisationernas uppdrag, så att uppdraget i högre grad också inkluderar turismsamarbete inom Norden och en samlad marknadsföring av Norden utåt och inåt. Regeringarna rekommenderas även att utveckla jämförbar statistik som visar hur turister rör sig och konsumerar i hela Norden (framställning nr 12/2014 och 13/2014).

Språkförståelse och arbetsmarknad

Den nordiska språkförståelsen har under lång tid i första hand betraktats som en kulturell fråga. Utskottet har önskat vidga synen på språkförståelsens betydelse och har under året därför arbetat med frågan om vilken betydelse denna har för mobiliteten på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, och om den minskande nordiska språkförståelsen begränsar möjligheterna att söka arbete i ett annat nordiskt land även för skandinavisktalande arbetssökande. Utskottet har i detta arbete fört en dialog med Nordiska språkkordinationen och Nordiska ministerrådet.

Utskottets arbete har utmynnat i en rekommendation till Nordiska ministerrådet att ge de nationella arbetsmarknadsmyndigheterna i uppdrag att undersöka i vilken grad bristande språkkunskaper i danska, norska eller svenska påverkar arbetssökandes benägenhet att söka ett ledigt arbete i ett annat nordiskt land. Vidare rekommenderas ministerrådet att klarlägga nationella offentliga arbetsgivares språkkrav på arbetssökande som använder ett annat nordiskt språk än myndighetslandets språk samt att kvantifiera den samhällsekonomiska kostnaden för att arbetssökande inte söker eller nekas arbete på grund av bristande språkförståelse. Ministerrådet rekommenderas också att, om det visar sig finnas behov av detta, ingå en nordisk överenskommelse som innebär att offentliga arbetsgivare i de delar av Norden där skandinaviska är samhällsbärande ska acceptera danska, norska och svenska som likvärdiga inhemska språk i samband med rekrytering av personal, och att detta bör framgå vid utannonseringen av tjänster (rekommendation nr 28/2014)

Ett medlemsförslag från den socialdemokratiska och vänstersocialistiska gröna gruppen om ett ökat fokus på arbetstagarnas rättigheter ledde till en livlig debatt i utskottet. Trots en samsyn om att själva problemställningen var intressant och relevant kunde stora delar av utskottets medlemmar inte ställa sig bakom de premisser och den retorik som användes i medlemsförslaget. Utskottet röstade därför om den vidare hanteringen av förslaget. Omröstningen resulterade i lika röstetal, där ordförandens utslagsröst fällde avgörandet. Beslutet innebar att Nordiska rådet inte skulle vidta några åtgärder med anledning av förslaget. Medlemmar i den socialdemokratiska och vänstersocialistiska gröna gruppen reserverade sig mot utskottets beslut.

Nytt nordiskt mode

Utskottet har sedan 2012 arbetat med nytt nordiskt mode och har under året utarbetat ett förslag om mode och marknadsföring av Norden. Utskottsförslaget resulterade i en rekommendation till Nordiska ministerrådet att som en del av uppföljningen av den nordiska gröna tillväxtstrategin och den nordiska färdplanen, och i samarbete med mode- och klädbranschens aktörer, utarbeta en form av manifest som slår fast ett visst förhållningssätt till miljö, hållbarhet, material, återvinning, design och etik/socialt ansvar, som dessa aktörer kan uppmanas att ställa sig bakom. Vidare rekommenderas att ministerrådet som en uppföljning på den gröna tillväxtstrategin/färdplanen utarbetar incitament som gör det attraktivt för mode- och klädbranschens aktörer att ställa sig bakom manifestets målsättningar, och att explicit inbegripa hållbart nordiskt mode som en del av marknadsföringsstrategin för Norden (framställning nr 11/2014).

Fiskodling

Ett medlemsförslag från mittengruppen om fiskodling i recirkulationsanläggningar behandlades under året i samarbete med miljö- och naturresursutskot-

tet. För att få en närmare belysning av frågan inbjöds representanter för industrin, Aqua Circle i Danmark, och forskarvärlden, Danmarks Tekniske Universitet (DTU), till utskottets möte i januari.

Som ett resultat av utskottets behandling av förslaget rekommenderas de nordiska ländernas regeringar att anta ståndpunkten att Östersjön, med tanke på sin miljömässiga sårbarhet, utgör ett lämpligt pilotområde för recirkulationsanläggningar (RAS) och att, inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik, arbeta för att utveckling av fiskodling i recirkulationsanläggningar stöds och prioriteras i EU:s gemensamma fiskeripolitik, särskilt för känsliga och övergödningshotade ekosystem som Östersjön. Vidare rekommenderas regeringarna att arbeta för att man inom EU inför ett gemensamt tak för utsläpp av näringsämnen från fiskodling i öppna kassar i Östersjön samt att de nordiska länderna/Östersjöländerna uppmuntrar användningen av lokala råvaror till fiskfoder (rekommendation nr 5/2014).

Samnordiskt elnätverk

Utskottet ställde sig bakom ett medlemsförslag från mittengruppen om att stärka nordiskt samarbete för att utveckla ett smart nordiskt elnätverk. Nordiska ministerrådet rekommenderas att främja utvecklingen av smarta elnät för den nordiska elmarknaden genom ett långsiktigt gemensamt samarbete med tydliga mål. Vidare rekommenderades ministerrådet att utveckla kunskap om incitament för att marknaden aktivt ska kunna driva fram smarta lösningar och underbygga social acceptans, och att inom ramen för EU-samarbetet arbeta för etableringen av gemensamma grundregler, standarder och tekniska krav för att säkerställa en inre marknad för konsumenter och producenter i Norden. Om det inte inom rimlig tid går att uppnå enighet inom EU bör det genomföras nordiskt (rekommendation nr 3/2014).

Gruvnäring

Mittengruppen väckte under året ett medlemsförslag om kriterier för en hållbar nordisk gruvnäring. Förslaget sändes ut på remiss i de nordiska länderna och till Nordmin samt till övriga rådsutskott för synpunkter och förslag. Utskottet önskade vid sin behandling av förslaget en breddning av perspektivet och en starkare koppling till näringsfrågorna. Utskottet konstaterade att man inte i detalj kände till nationella lagstiftningar på området.

Förslaget resulterade i en rekommendation till Nordiska ministerrådet att upprätta kriterier för en hållbar nordisk gruv- och mineralnäring, t.ex. i form av en deklaration eller ett manifest där man fastslår förutsättningarna för en ansvarsfull gruv- och mineralnäring, både ur ett miljömässigt- och samhällsperspektiv och baserat på de nationella och internationella regler och erfarenheter som redan finns. Målsättningen ska vara att detta ska kunna ligga till grund för kommande regleringar inom EU och på internationell nivå. Kriterierna ska även ta hänsyn till natur- och vattenskydd, urbefolkningarnas rättigheter, den lokala befolkningen och näringarna, gruvarbetarnas säkerhet och

rättigheter, rätt hantering av sidomaterial, ersättningsansvar vid skador, infrastruktur och att utbildnings- och kompetensbehov tillgodoses. Vidare rekommenderas att alla relevanta aktörer involveras i arbetet och i dialog med varandra delar erfarenheter, kunskap och skapar transparens för att minimera risken för upprepning av t.ex. negativ miljöpåverkan (rekommendation nr 1/2014).

Rapportörskap

Sedan januari 2012 har näringsutskottet och miljö- och naturresursutskottet haft ett gemensamt rapportörskap för att stärka det nordiska samarbetet inom transportområdet. Transportrapportörskapet mötte de nordisk-baltiska transportministrarna i Stavanger i maj. Vid ministermötet redogjorde rapportörskapet för rådets syn på behovet av gemensamma nordiska transportstrategier. Vid Nordiska rådets session i Stockholm hölls ett gemensamt möte där Sveriges infrastrukturminister Anna Johansson (S) deltog. Vid samrådsmötet beslutade de båda utskotten att arrangera ett rundabordssamtal med de nordiska transportministrarna, samt med företrädare för ett urval av berörda kommuner, regioner och näringsliv utmed transportkorridoren Oslo–Köpenhamn. Vidare beslutades att utskottets medlemmar skulle uppvakta de nationella parlamentens utskott med ansvar för transportfrågor och redogöra för Nordiska rådets synpunkter.

Näringsutskottet och miljö- och naturresursutskottet har även arbetat med energifrågor i form av ett gemensamt rapportörskap. Rapportörskapets uppgift har varit att bereda inkomna förslag och ta initiativ till nya frågor inom området. Rapportörskapet har under året diskuterat aktuella frågor med Nordisk energiforskning (NEF), och arbetat vidare med de utmaningar som flera av de nordiska länderna står inför med anledning av konflikter i samband med utbyggnad av vindkraftverk. I mars 2014 deltog energirapportörskapet även i BSPC:s energieffektiviseringsseminarium i Helsingfors.

Från och med 2014 har den tidigare arbetsgruppen för forskning, innovation och utbildning ersatts av ett rapportörskap som består av särskilt ansvariga från näringsutskottet och kultur- och utbildningsutskottet. Rapportörskapet har arbetat med den s.k. kunskapstriangeln – utbildning, forskning och innovation – med fokus på att främja nordisk dialog, samarbete och transparens. Konkreta förslag som rapportörskapet kommer att fortsätta arbetet med under 2015 är medlemsförslag om skapande av ett tvärnordiskt forskningsprojekt för att dokumentera effekterna av konkurrensutsättning för de nordiska välfärdsstaterna samt medlemsförslag om gemensamma inköp för offentliga myndigheter i de nordiska länderna med särskilt fokus på inköp av läkemedel och medicinsk utrustning samt främjande av innovation inom området.

Gränshinder och budget

Näringsutskottet föreslog att följande områden skulle prioriteras i det fortsatta arbetet med gränshinder: Erkännande av yrkeskvalifikationer, byggstandarder,

gränsarbetares socialskydd och ersättningar, gränshinder på transportområdet, samt nordiskt samråd i samband med införandet av EU-rättsakter i länderna.

Näringsutskottets inspel till budgeten för 2015 var att forskning och komparativa studier samt arbetsmarknadsområdet och medicinsk forskning bör fredas från nedskärningar. Vidare att språkförståelsen, inte minst kopplat till arbetsmarknaden, kan behöva särskilda resurser.

Samarbetet 2015

Frågor som utskottet diskuterat att man önskar arbeta med under 2015 är bl.a. nordisk hamnpolitik, inklusive konkurrensförhållanden och samspelet mellan olika transportslag i Norden, och existerande farleder. Andra frågor man önskar se närmare på är Nordpassagen, utvecklingsmöjligheter vad gäller sjötransport och åtgärder för att skapa effektivare godstransport mellan sjö, väg, järnväg och flyg. Utskottets sommarmöte 2015 kommer eventuellt att hållas i Öresundsregionen där man bl.a. vill studera forskningsanläggningen ESS/MaxLab (European Spallation Source), Medicon Valley-samarbetet, Öresunds Universitet, Seed Funding, infrastruktur/8-miljonersbyen och hälsoforskning/hälsoteknologi, elmarknaden och prissättning.

Välfärdsutskottet

Välfärdsutskottet arbetar med hälso- och socialområdet, alkohol, tobak och narkotika, arbetsmarknadsfrågor, vård och omsorg samt bostadspolitik. Utskottet behandlar även psykisk ohälsa, barn- och ungdomsfrågor samt familj och funktionsnedsättningar. Svenska medlemmar i välfärdsutskottet har fram till valet i september varit Christer Adelsbo (S), Anders Andersson (KD), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M) och Markus Wiechel (SD). (Markus Wiechel ersattes i juni av Kent Ekeröth (SD). Efter valet utsågs Lennart Axelsson (S), Penilla Gunther (KD) och Richard Jomshof (SD) till medlemmar i utskottet. Anders Andersson var utskottets ordförande fram till valet i september 2014, och vid utskottets möte den 28 oktober valdes Penilla Gunther till ordförande.

Samarbetet 2014

Välfärdsutskottet valde 2014 att titta närmare på frågor som rör välfärdstjänster i distrikten och glesbygden i Norden med anledning av att de nordiska länderna till stora delar är glest befolkade, vilket ställer stora krav på hälso- och sjukvårdssektorn. Andra frågor som utskottet behandlade under året var äldres rätt att välja omsorg, ett gränslöst hälso- och socialsamarbete i Norden, barns rättigheter, ett ökat nordiskt samarbete kring au pair-regler, gränshinder inom välfärdsområdet samt den nordiska välfärdsmodellen. Utskottet valde också, i syfte att kunna arbeta mer fokuserat och effektivt, att avskrika ett stort antal rekommendationer och endast upprätthålla ett begränsat antal för fortsatt be-

handling, däribland social investering i Norden, nordisk alkohol- och tobakspolitik ur ett folkhälsoperspektiv, ett gemensamt nordiskt register för auktoriserad hälso- och sjukvårdspersonal samt en nordisk handlingsplan om sällsynta diagnoser.

Huvudtema 2014

Tillgången till välfärdstjänster, oberoende av var man bor, är en central fråga i våra glest befolkade nordiska länder. På många områden existerar redan ett samarbete mellan de nordiska länderna, men ett utökat och bredare samarbete skulle kunna ge invånarna i Norden en tryggare hälso- och sjukvård och därigenom skapa nordisk nytta. Välfärdsutskottet valde därför att under 2014 särskilt belysa området välfärdstjänster i glesbygden och distrikten i Norden och titta på olika lösningar när det gäller bl.a. telemedicin, e-hälsa, välfärdsteknologi, hur kvalificerad hälso- och sjukvård i distrikten säkerställs samt balansen mellan privat och offentlig sjukvård. Utskottet hade under året bl.a. ett möte med Bo Könberg, som på uppdrag av Nordiska ministerrådet utarbetat en rapport om det framtida nordiska hälsosamarbetet för att diskutera de frågor som berörde utskottets huvudtema. Utskottet välkomnade att det fanns en samsyn om många av de områden som skulle vinna på ett förstärkt nordiskt samarbete, exempelvis högspecialiserad behandling i Norden, ett nordiskt nätverk kring sällsynta diagnoser, ett ökat samarbete för förbättrad folkhälsa samt ett förstärkt nordiskt samarbete inom psykiatri. Mot bakgrund av områdets många aspekter och komplexitet beslutade välfärdsutskottet att avvakta med att väcka ett utskottsförslag och att utifrån ett antal konkreta förslag i Bo Könbergs rapport arbeta vidare med detta tema även under 2015.

Hälso- och socialfrågor

Välfärdsutskottet behandlade under året två medlemsförslag om dels ett nordiskt ersättningsystem som kan ge äldre rätt att välja omsorg, dels gränslös nordisk sjukvård. Utskottet konstaterade att förslagets intentioner om ett förstärkt nordiskt samarbete inom hälso- och socialsektorn skulle kunna medföra ett nordiskt mervärde men även långtgående ekonomiska konsekvenser för de enskilda nordiska länderna. Mot bakgrund av förslagets omfattning och oenighet i utskottet om behandlingen av förslagen beslutade välfärdsutskottet att sända en skriftlig fråga till de nordiska regeringarna i syfte att bl.a. få en beskrivning av inom vilka områden det redan i dag existerar ett sjukvårdssamarbete, vilka ekonomiska konsekvenser medlemsförslagen innebär för stater, landsting och kommuner samt att få en konsekvensanalys av förslagen med tanke på gränshinder.

Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S) var i sitt svar positivt till förslagets intentioner om gemensamma nordiska lösningar för kvalitet och säkerhet i hälso-, sjuk- och socialvården. Samtidigt betonades att mycket sker inom detta område, bl.a. genom Strategin för nordiskt samarbete på social- och hälsoområdet samt genom Programmet för en hållbar nordisk

välfärd 2013–2015. Ministerrådet konstaterade att det inte finns förutsättningar att göra en rättvis bedömning av de ekonomiska eller gränshindersrelaterade konsekvenser som medlemsförslagen skulle innebära.

En omröstning i utskottet resulterade i att en knapp majoritet – med reservation från den socialdemokratiska och vänstersocialistiska gruppen – beslutade att godkänna förslagen och lägga fram dem för behandling på rådets session i Stockholm. (På grund av tidsbrist vid sessionen sköts välfärdsutskottets frågor fram till temasessionen i Bryssel 2015.)

Välfärdsutskottet arbetade 2012 fram ett utskottsförslag om nordisk alkohol- och tobakspolitik i ett folkhälsoperspektiv. Förslaget innehöll tolv rekommendationer med konkreta förslag på åtgärder för att begränsa användningen av alkohol och tobak i Norden. I 2014 års meddelande från Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik framhölls att det nordiska samarbetet på alkoholområdet har pågått sedan mitten av 1990-talet och att den forskning och det arbete som bedrivs i olika forum på detta område motiverade att rekommendationen kunde avskrivas.

Välfärdsutskottet noterade i sitt betänkande att ministerrådet visserligen lyfte fram ett antal existerande projekt och goda initiativ inom detta område, men konstaterade samtidigt att det finns ett fortsatt behov av ett utökat och konkret nordiskt samarbete om alkohol och tobak. Välfärdsutskottet beslutade därför att avvakta ett nytt meddelande från ministerrådet 2015.

Samrådsmöten

Med anledning av det isländska ordförandeskapet för Nordiska ministerrådet 2014 träffade välfärdsutskottet social- och samsarbetsminister Eygló Harðardóttir för ett dialogmöte om aktuella frågor inom social- och hälsoområdet. Ministern redogjorde för sektorsprogrammet Välfärd och vittomfattande deltagande som fokuserade på fyra huvudområden, däribland social trygghet i en föränderlig arbetsmarknad, förebyggande åtgärder, barn och unga samt hög kvalitet inom social- och hälsosektorn. Samsarbetsministern informerade om ett antal exempel på åtgärder som fungerat väl, såsom Barnhuset i Island för utsatta barn- och ungdomar, bättre tillgänglighet till mediciner samt den s.k. Välfärdsvakten, som är en insamling av information om vilka åtgärder som fungerar bra i samband med kriser. När det gällde frågor som berörde välfärdsutskottets huvudtema välfärdstjänster i glesbygden betonade ministern betydelsen av den tekniska utvecklingen och olika e-tjänster som ett viktigt komplement till den traditionella vården.

Ett av välfärdsutskottets prioriterade områden är funktionsnedsättningar och ett tillgängligt och inkluderande samhälle. Utskottet var därför angeläget om att tidigt skapa en parlamentarisk kanal till det nyetablerade Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder och få möjlighet att komma med inspel till den nya handlingsplanen för funktionshinderssamarbetet. Vid utskottets möte i april bjöds därför projektledaren vid NVC in för att informera om statusen hos funktionshinderrådet och det pågående arbetet med handlingsplanen.

Vid mötet beslutades bl.a. om en fortsatt dialog och ett strukturellt samarbete mellan välfärdsutskottet och funktionshinderrådet. Utskottet beslutade också att lyfta fram arbetet med dessa frågor genom att arrangera en aktivitet i samband med Nordiska rådets 66:e session i Stockholm. Arrangemanget, som öppnades av utskottets ordförande Penilla Gunther, ägde rum den 27 oktober i riksdagen med medverkan av Glada Hudikteatern under temat kultur, synlighet och nordiskt samarbete.

Budgetfrågor

Välfärdsutskottet såg positivt på att Nordiska ministerrådet i sin budget för 2015 avsåg att avsätta medel för att konkretisera det nordiska samarbetet kring de förslag som presenterades i Bo Könbergs rapport om det framtida nordiska hälsosamarbetet, förnyade insatser mot människohandel samt en undersökning om vad som kan göras för att förhindra att barn och ensamförsörjare hamnar i fattigdom. När det gäller budgeten för 2015 inom hälso- och socialområdet beslutade välfärdsutskottet att som inspel till budgetgruppen bibehålla sina tidigare prioriteringar, dvs. social dumping, ungas situation på arbetsmarknaden, sällsynta diagnoser, högspecialiserad behandling samt ett nordiskt elektroniskt register för läkare, tandläkare, sjuksköterskor och annan auktoriserad hälsopersonal.

De nordiska samarbetsministrarna antog 2014 ett program som syftade till att modernisera och effektivisera det nordiska samarbetet. Detta innebar bl.a. att Nordiska rådet tidigare kunde göra inspel till budgetprocessen. Mot bakgrund av denna förändring sände välfärdsutskottet under hösten ett brev till budgetgruppen med förslag på prioriteringar för 2016 års budget. Förutom de prioriteringar som tidigare framförts ville utskottet även se en satsning på förebyggande arbete och folkhälsa, områden som den nu avvecklade Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap (NHV) arbetade med.

Gränshinder

Att ta bort gränshinder mellan de nordiska länderna är ett viktigt område för välfärdsutskottet, inte minst mot bakgrund av att många av gränshindren finns inom hälso- och socialområdet. Nordiska rådet deltar i Gränshinderrådets arbete i form av en arbetsgrupp med en medlem från varje fackutskott. Utskottet informerades om att de nordiska socialministrarna under året diskuterat en omförhandling av det s.k. Arjeplogavtalet som behandlar erkännande av vissa yrkesgrupper inom hälsosektorn och veterinäryrket. Gränshindergruppen följde frågan och avsåg att eventuellt väcka ett medlemsförslag om detta under 2015.

Övriga frågor

Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet har under året väckt ett medlemsförslag om ett ökat nordiskt samarbete kring au pair-ordningen i de enskilda länderna. Bakgrunden till förslaget var en kraftig ökning av unga kvinnor i Norden som söker hjälp med eller rådgivning om sin au pair-anställning,

detta trots att det i de olika nordiska länderna vidtagits en rad olika åtgärder för att förhindra att någon ska bli utsatt eller utnyttjad. Valfärdsutskottet bjöd vid sitt möte i oktober in representanter från Au Pair Center i Oslo och Sociologiska institutionen vid Bergens universitet för att få en bättre inblick i problematiken. Det framfördes att det behövs bättre information – såväl till anställda som värdfamiljer – om vad som gäller vid au pair-anställningar och att det var önskvärt med ett gemensamt nordiskt regelverk på detta område. Valfärdsutskottet avser att arbeta vidare med denna fråga under 2015 då man bl.a. kommer att träffa minoritetsombudsmannen i Finland för att diskutera denna fråga.

Under året ombads valfärdsutskottet av kontrollkommittén att lämna in förslag på lämpliga kontrolluppgifter för kontrollkommittén under 2015. Valfärdsutskottet har i många år påtalat behovet av en bättre insyn i de projekt som initieras av ministerrådet och välkomnade därför att kontrollkommittén 2014 satte igång en utredning om effekterna av ministerrådets olika projekt.

För att förstärka det politiska fokuset på området barn och unga i Norden presenterades vid ett gemensamt möte med medborgar- och konsumentutskottet, valfärdsutskottet och kultur- och utbildningsutskottet ett gemensamt utskottsförslag om en förstärkning av Barn- och ungdomsstrategin i det nordiska samarbetet som antogs av de nordiska samarbetsministrarna 2009. Det beslutades att medborgar- och konsumentutskottet skulle vara huvudansvarigt för förslaget fortsatta behandling och att övriga utskott skulle utse var sin talesperson i ärendet.

Samarbetet 2015

Valfärdsutskottet beslutade vid sitt möte i oktober att huvudtemat för 2015 skulle vara barns och ungas psykiska hälsa och utifrån detta tema fokusera på bl.a. våld mot barn, sexuella övergrepp mot barn och den oroande ökningen av självmord bland unga. Detta är ett område som valfärdsutskottet arbetat med tidigare, bl.a. i form av en ännu inte avskriven rekommendation om huruvida kränkta barn blir sjuka vuxna. Dessa frågor behandlas även i Bo Könbergs rapport om det nordiska hälsosamarbetet och ligger väl i linje med det danska ordförandeskapsprogrammet för Nordiska ministerrådet 2015. Utskottet kommer även att arbeta vidare med ett antal frågor som rör årets huvudtema välfärdstjänster i distrikten i Norden, bl.a. e-hälsa, sällsynta diagnoser, välfärds-teknologi och ett nordiskt läkemedelssamarbete.

Andra frågor som valfärdsutskottet kommer att arbeta med 2015 är ungas situation på arbetsmarknaden, alkohol och tobak, hälso- och socialsamarbete i Norden och gränshinder på relevanta områden. Utskottet kommer också även i fortsättningen att ha möten om budgeten med representanter från Nordiska ministerrådet. Valfärdsutskottet arbetar även vidare inom relevanta områden gentemot Europaparlamentet, BSPC och Baltiska församlingen.

Kontrollkommittén

Kontrollkommittén utövar den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras med gemensamma nordiska medel, inklusive de nordiska institutionerna, samt genomför annan granskning av det nordiska samarbetet som plenarförsamlingen beslutar om. Kontrollkommittén kan därutöver avge utlåtanden till Nordiska rådets presidium i frågor som rör Helsingforsavtalet, andra avtal om nordiskt samarbete, rådets arbetsordning och andra interna bestämmelser.

Kontrollkommittén består av en ordförande, en vice ordförande samt fem medlemmar, och var och en av dessa ska ha en personlig ersättare. Svenska medlemmar har fram till valet i september varit Billy Gustafsson (S) och Jan Lindholm (MP). Efter valet utsågs Rikard Larsson (S) och Jan Lindholm (MP) till medlemmar i kontrollkommittén.

Kontrollkommitténs verksamhet 2014

Kontrollkommitténs fasta uppgifter är att granska danska Rigsrevisionens berättelser över Nordiska ministerrådets, Nordiska rådets och Nordiska kulturfondens räkenskaper. Därutöver kan kontrollkommittén på begäran av andra rådsorgan eller på eget initiativ genomföra särskilda granskningsuppgifter.

Projektverksamheten under Nordiska ministerrådet är omfattande, och en betydande andel av den nordiska budgeten fördelas till olika projekt. Kontrollkommittén beslutade därför på sitt möte i januari att sätta igång en utredning om effekten av ministerrådets projekt och projekt som genomförs av de nordiska institutionerna. Uppdraget avgränsades till ca 25 projekt inom miljösektorn och inom social- och hälsosektorn som hade avslutats mellan 2011 och 2013. Det danska företaget COWI, som fick i uppdrag att genomföra utredningen, avlämnade på kontrollkommitténs möte i oktober en delrapport med ett antal konklusioner. Bland annat konstaterades att många projekt ökade kompetensen och konkurrenskraften i de nordiska länderna, samtidigt som det i flera fall var svårt att se vad projektet konkret syftade till. Det saknades också ofta utvärderingar och en politisk uppföljning av projekten. Kommittén beslutade att behandla rapporten vid sitt möte i januari 2015.

Sedan 2011 har kontrollkommittén systematisk gått igenom de runt 30 nordiska institutionerna och samarbetsorganen. Detta arbete fortsatte under 2014 med besök på Nordic Institute of Asian Studies (NIAS) i Köpenhamn och NVC i Stockholm. Syftet med denna genomlysning har varit att få en inblick i institutionernas organisation och arbete i relation till kriteriet ”nordisk nytta”. Efter varje besök har en kort rapport upprättats som sammanfattat kontrollkommitténs allmänna intryck av verksamheten. Rapporterna har, om kommittén funnit det motiverat, även lyft fram synpunkter och observationer som har lett till uppföljande frågor och en grundligare utvärdering.

I samband med de många institutionsbesöken har kontrollkommittén kunnat konstatera att Nordiska ministerrådets åttaårsregel – som innebär att personalen med några få undantag kan vara anställd på institutionen i längst åtta

år – kan skapa problem i den löpande verksamheten. Mot bakgrund av detta beslutade kontrollkommittén att väcka ett förslag som antogs på Nordiska rådets 66:e session i Stockholm. I förslaget rekommenderas ministerrådet att tillåta de nordiska institutionerna att undanta ett begränsat antal nyckelfunktioner från åttaårsregeln, att ge dispens från åttaårsregeln vid föräldraledighet samt att utvärdera erfarenheterna från regeln om möjligheten till förlängning av anställning i Nordgen och Nordregio och undersöka om det finns fler nordiska institutioner som har samma behov som Nordgen och Nordregio (rekommendation nr 19/2014).

Kontrollkommittén ombads i början av året att uttala sig om Helsingforsavtalets artiklar 47 och 48 om de nationella delegationernas sammansättning i Nordiska rådet. Konkret handlade frågan om Danmarks och Finlands delegationer i relation till de självstyrande områdena och om suppleanter kan ersätta de ordinarie medlemmarna i respektive delegation. Eftersom de berörda delegationernas tolkning av avtalet skilde sig åt beslutade kontrollkommittén att ge tidigare justitierådet Fredrik Sterzel i uppdrag att göra en utvärdering av de aktuella artiklarna. I utvärderingen konstateras att det är förenligt med Helsingforsavtalet att en medlem eller suppleant ersätts av en medlem eller suppleant från vilken som helst av rådsdelegationerna och att det står delegationerna fritt att hantera detta pragmatiskt.

Med anledning av Nordiska ministerrådets rapport Nytt Norden, där ett stort antal åtgärder föreslås för att modernisera och förbättra det nordiska regeringssamarbetet, bjöd kontrollkommittén in en representant från ministerrådet för att redogöra för innehållet i rapporten. Nyckelord i reformarbetet var bl.a. mer konkret politik, en tydligare beskrivning och mer nordisk nytta som resultat av de olika projekten samt en bättre styrning av de nordiska institutionerna. Ministerrådet ville också göra budgeten mer tillgänglig för både parlamentariker och ministrar med en bättre framförhållning och tydligare målsättning. Kontrollkommittén välkomnade att flera av reformförslagen i rapporten berörde frågor som kommittén tidigare påtalat, bl.a. styrningen av institutionerna och projektverksamheten.

Kontrollkommittén gjorde 2013 en genomlysning av de fem nordiska kulturhusen och instituten som drivs av Nordiska ministerrådet. Vid genomlysningen fann kontrollkommittén att kulturhusen i tämligen hög grad skiljer sig åt när det gäller såväl finansiering och organisation som ambitionsnivå. Med anledning av detta sände kommittén ett brev till ministerrådet för att klargöra vissa frågor om driften och verksamheten. Ministerrådet meddelade att man startat en egen utredning om kulturhusen och att en rapport skulle presenteras på MR-kulturs möte i april 2014. I rapporten konstateras att verksamheten generellt håller en hög nivå, att ett stort antal aktiviteter arrangeras och synliggörs samt att husen inom de flesta verksamhetsområdena genererar nordisk nytta. Styrelseformerna bedömdes dock vara onödigt komplicerade i fråga om det ekonomiska och juridiska ansvaret. I rapporten uppmanas också kulturhusen att i högre grad sträva efter att nå utanför huvudstadsområdena i respektive

land. Kontrollkommittén avser att följa upp ministerrådets rapport och dess rekommendationer vid ett kommande möte.

Till kontrollkommitténs årliga uppgifter hör att granska Rigsrevisionens berättelser över Nordiska ministerrådets, Nordiska rådets och Nordiska kulturfondens verksamheter och räkenskaper för föregående år. När det gällde redovisningen för Nordiska ministerrådet fann Rigsrevisionen att räkenskaperna för 2013 inte gav skäl till några väsentliga anmärkningar, dock noterade kommittén i sitt betänkande att det fanns problem i den ekonomiska förvaltningen på informationskontoret i Riga, och det förutsattes att ministerrådet skulle rätta till de brister som identifierats. Kontrollkommittén ansåg det även otillfredsställande att det trots flera års påtalande från både Rigsrevisionen och Nordiska rådet ännu inte fanns en god administrativ praxis för projektverksamheten.

Rigsrevisionen riktade inga väsentliga anmärkningar mot Nordiska rådets och Nordiska kulturfondens räkenskaper för 2013, dock påtalade kontrollkommittén i sitt betänkande att kulturfondens egenkapital borde komma upp till en nivå som motsvarar minst tre månaders drift samt att kulturfondens samarbete med Kulturkontakt Nord om arbetet med ministerrådets stödordningar på kulturområdet kunde stärkas i syfte att uppnå en mer kostnadseffektiv administration.

Kontrollkommitténs verksamhet 2015

Kommittén har, liksom tidigare år, sänt ett brev till Nordiska rådets presidium, utskotten, partigrupperna och de nationella delegationerna för inspel till tänkbara granskningsuppgifter för 2015. Kontrollkommittén ska under året bl.a. behandla COWI:s rapport om effekterna av Nordiska ministerrådets olika projekt samt de projekt som sker i de nordiska institutionerna samt titta på vad det organisatoriskt förändrade arbetet med att avveckla gränshinder mellan de nordiska länderna har inneburit.

8 Den parlamentariska Östersjökonferensen

Östersjösamarbetet på parlamentarisk nivå äger rum inom ramen för den parlamentariska Östersjökonferensen (BSPC). Samarbetet syftar till att främja den parlamentariska dialogen i Östersjöregionen, på såväl nationell som regional nivå, och till att påverka utvecklingen av det samarbete som bedrivs av regeringarna genom Östersjöstaternas råd (Council of the Baltic Sea States, CBSS). Syftet med det parlamentariska samarbetet är vidare att uppmärksamma och driva frågor av betydelse för Östersjöregionen samt att stödja olika initiativ som främjar en miljömässigt och socialt hållbar utveckling i regionen.

Den parlamentariska Östersjökonferensen arrangerades för första gången 1991 på initiativ av Nordiska rådet och har därefter ägt rum en gång per år, vanligen i slutet av augusti. Efter hand har konferensen fått fastare former. För närvarande är elva nationella parlament, elva regionala parlament, Europaparlamentet samt fyra interparlamentariska organisationer medlemmar. Dessa har antagit en arbetsordning, etablerat den permanenta kommittén, beslutat att ge ett antal organisationer observatörsstatus etc.

Vid den årliga konferensen ges redogörelser för regeringssamarbete som rör regionen – utöver CBSS t.ex. arbetet inom den nordliga dimensionen och EU:s Östersjöstrategi. Vidare behandlas sakområden som bedöms särskilt viktiga för Östersjöområdet. På senare år har främst miljö, energi, arbetsmarknad, rättsligt samarbete, hälsa, välfärd och sjösäkerhet stått på dagordningen. På flera av dessa områden har den parlamentariska Östersjökonferensen tillsatt arbetsgrupper med uppgift att ta fram rapporter med politiska rekommendationer. Samarbetet tjänar också som ett viktigt forum för kontakter mellan Ryssland och EU:s medlemsstater i regionen, och bidrar till ett ökat informationsutbyte och nätverksbyggande mellan parlamentariker från samtliga Östersjöländer.

I den parlamentariska Östersjökonferensen deltar riksdagen med en delegation som består av upp till fem ledamöter. Riksdagen beslutar för varje mandatperiod hur delegationen ska vara sammansatt. Under mandatperioden 2010–2014 har den partipolitiska fördelningen varit tre för Alliansen och två för den rödgröna oppositionen. Inför varje konferens begärs nomineringar in från partigrupperna, varefter talmannen fastställer delegationens sammansättning. Till konferensen i augusti 2014 nominerades endast tre ledamöter.

Den permanenta kommittén

Den permanenta kommittén är konferensens fasta politiska organ. Kommittén har som främsta uppgift att i samarbete med värdlandet förbereda den årliga konferensen, och att förbereda och följa upp den parlamentariska Östersjökonferensens resolutioner. Den permanenta kommittén samarbetar med Östersjöstaternas råd, regeringarnas organ för samarbetet mellan Östersjöländerna, och har även kontakter med andra relevanta organisationer som är verksamma i

regionen. Vidare svarar den permanenta kommittén för konferensens finansiering och administration.

Den permanenta kommittén består sedan 2012 av representanter för samtliga nationella och regionala parlament som deltar, samt därutöver en representant vardera från Nordiska rådet, Europaparlamentet och Baltiska församlingen. Kommittén har, i enlighet med tidigare praxis, träffats fyra gånger under 2014, varav en i samband med själva konferensen. Den svenska riksdagens representant i den permanenta kommittén har varit Hans Wallmark (M), med Maria Stenberg (S) som suppleant. Vid Nordiska rådets session i slutet av oktober 2013 valdes Maria Stenberg till Nordiska rådets ordinarie representant i den permanenta kommittén.

Efter riksdagsvalet i september 2014 valdes Hans Wallmark (M) till svensk medlem och Pyry Niemi (S) till svensk suppleant i den permanenta kommittén. Pyry Niemi utsågs även av Nordiska rådets presidium till Nordiska rådets representant i den permanenta kommittén för perioden fram t.o.m. konferensen 2015.

Konferensen i Olsztyn 2014

Den 23:e parlamentariska Östersjökonferensen ägde rum i Olsztyn, Polen den 24–26 augusti 2014 med rubriken Östersjön – Stråvan efter harmoni, och under värdskap av Polens senat.

Omkring 150 parlamentariker, experter och företrädare för olika organisationer deltog. Konferensen öppnades med ett välkomsttal av senatens talman Bogdan Borusewicz och hölls i form av fyra sessioner som tog upp olika aktuella samarbetsfrågor i Östersjöregionen. Den första sessionen ägnas traditionellt, och så även denna gång, åt utvecklingen av regerings- och NGO-samarbetet i regionen. Vid denna session gjordes ett stort antal inlägg om krisen i Ukraina. Nästan alla uttryckte, mer eller mindre starkt, kritik mot Rysslands agerande i det sammanhanget. Representanter för Rysslands parlament uttryckte också oro för situationen i Ukraina, men var ensamma om att avvisa kritiken mot det ryska agerandet. Därutöver behandlades läget för och utmaningarna på miljöområdet, Östersjöområdets kulturarv och Östersjöregionen i stråvan efter en harmonisk och hållbar framtid under var sin session. Konferensen avslutades som brukligt med att deltagarna antog en resolution (bilaga 3). Resolutionen och en rapport från konferensen kan hämtas på www.bspsc.net.

Från riksdagen deltog Johan Linander (C), Cecilia Magnusson (M) och Anders Karlsson (S). Vidare deltog Maria Stenberg (S) och Karin Åström (S) som medlemmar av Nordiska rådets delegation.

I och med konferensen avslutades ordförandeperioden för Ryszard Górecki, Polens senat. Till ny ordförande för BSPC fram till nästa konferens som hålls i Rostock den 30 augusti–1 september valdes talmannen i delstaten Mecklenburg-Vorpommerns parlament Sylvia Bretschneider.

Östersjökonferensens arbetsgrupper och rapportörer

Sedan 2009 har den parlamentariska Östersjökonferensen tillsatt arbetsgrupper bestående av parlamentariker som är inriktade på ett aktuellt sakområde för att föra en fördjupad diskussion och ta fram rapporter med förslag till åtgärder. Arbetsgrupperna är öppna för samtliga parlament och parlamentariska organisationer som deltar i Östersjökonferensen.

Den permanenta kommittén har i flera fall ansett att Östersjökonferensen borde följa utvecklingen på de sakområden arbetsgrupperna behandlat även efter det att deras slutrapporter avlämnats. I de fallen har man utsett någon från arbetsgruppen till rapportör för samma frågor. Så har skett i fråga om den arbetsgrupp om grön tillväxt och energieffektivitet som lämnade sin slutrapport 2013, och Cecilie Tenfjord-Toftby (M) som ledde den gruppen har således varit rapportör för dessa frågor under 2014.

Rapportörer kan utses även utan att BSPC har haft någon arbetsgrupp för ett visst sakområde. Till exempel har två medlemmar av den permanenta kommittén i uppgift att särskilt bevaka arbetet inom Helcom om Östersjöns miljö. Generellt sett är rapportörernas uppgift att följa utvecklingen i Östersjöområdet på det aktuella sakområdet och att rapportera till den årliga Östersjökonferensen eller till den permanenta kommittén. De kan vidare representera BSPC på vissa möten och konferenser.

Den 22:a parlamentariska Östersjökonferensen 2013 beslutade att tillsätta en ny arbetsgrupp på temat Innovation inom social- och hälsovård. Agneta Börjesson (MP) representerade riksdagen fram till valet. Efter valet utsågs Roland Utbult (KD) till medlem i arbetsgruppen och Agneta Börjesson till suppleant.

Arbetsgruppen lämnade en ”halvtidsrapport” till konferensen i Olsztyn, och väntas lämna sin slutrapport till nästa konferens, i augusti 2015.

9 Den arktiska parlamentarikerkonferensen

Det arktiska parlamentarikersamarbetet har alltsedan det inleddes haft fokus på miljöfrågor och effekterna av klimatförändringarna. Under senare år har samarbetet vidgats till att även omfatta den civila säkerheten i regionen, befolkningens hälsotillstånd, ekonomisk utveckling och ett hållbart utnyttjande av naturresurserna. Den nära samverkan mellan politiken och vetenskapen innebär att forsknings- och utbildningsfrågor får stor uppmärksamhet. Ursprungsbefolkningarna i regionen deltar i samarbetet i egenskap av permanenta deltagare vilket säkerställer ett brett deltagande i samarbetet. Det ökande intresset för den arktiska regionen i både de nationella parlamenten och Europaparlamentet har återspeglats i arbetet inom ramen för det arktiska parlamentarikersamarbetet.

Den första konferensen hölls 1993 i Reykjavik. Den arktiska parlamentarikerkonferensen (Conference of Parliamentarians of the Arctic Region, CPAR), utgörs av delegationer utsedda av parlamenten i Danmark/Grönland, Finland, Island, Kanada, Norge, Ryssland, Sverige och USA samt Europaparlamentet. Vidare deltar, som tidigare nämnts, representanter för ursprungsbefolkningarna i regionen i egenskap av permanenta deltagare. Konferensen arrangeras vartannat år och utgör ett forum för erfarenhetsutbyte och kontaktskapande mellan parlamentariker och urfolk i regionen såväl som forskningsmiljöer, näringsliv och andra med intresse för utvecklingen i Arktis. Den elfte arktiska parlamentarikerkonferensen ägde rum i Whitehorse, Kanada den 9–11 september 2014.

I den arktiska parlamentarikerkonferensen deltar riksdagen med en delegation som består av upp till fem ledamöter. Riksdagen beslutar för varje mandatperiod hur delegationen ska vara sammansatt. Under mandatperioden 2010–2014 har den partipolitiska fördelningen varit tre för Alliansen och två för den rödgröna oppositionen. Inför varje konferens begärs nomineringar in från partigrupperna, varefter talmannen fastställer delegationens sammansättning.

Den permanenta samarbetskommittén

Den permanenta samarbetskommittén (Standing Committee of parliamentarians of the Arctic Region, SCPAR) bildades 1994 och är det organ som upprätthåller arbetet och verkställer besluten mellan konferenserna samt förbereder nästa konferens. I egenskap av observatör följer kommittén Arktiska rådets arbete på nära håll. Den permanenta kommittén har en nära dialog med forskningsmiljöer med inriktning på den arktiska regionen, särskilt verksamheten vid det arktiska nätverksuniversitetet (University of the Arctic, UA). I kommitténs möten deltar representanter för ursprungsbefolkningarna samt observatörer. Svensk medlem i den arktiska parlamentarikerkommittén var fram till valet Ann-Kristine Johansson (S) och svensk suppleant Anita Brodén (FP).

Efter valet utsågs Sara Karlsson (S) till svensk medlem och Lars Tysklind (FP) till svensk suppleant.

Den permanenta kommittén har hållit fem möten under året, i Ottawa den 24 februari, Köpenhamn den 10 juni och Helsingfors den 20 november samt två möten under konferensen i Whitehorse i september. I anslutning till mötet i Helsingfors arrangerade kommittén ett seminarium om det säkerhetspolitiska läget i regionen.

Kommittén har under året fortsatt att följa arbetet inom ramen för det kanadensiska ordförandeskapet 2013–15. Kommittén har i sitt arbete fokuserat på frågor om hållbart utnyttjande av naturresurserna, utbildning och forskning, hälsosituationen och den ekonomiska utvecklingen i regionen. Vid kommitténs möten redovisas och förs en dialog om staternas syn på och insatser för utvecklingen av regionen.

Under året har arbetet med rapporten slutförts om den ekonomiska utvecklingen i regionen och hur befolkningen kan dra nytta de nya möjligheter som denna för med sig. Rapporten fokuserar på frågor om infrastruktur, hållbara samhällen, hållbar turism, utbildning samt forskning och innovation. Behovet av dialog mellan myndigheter och näringsliv för att uppnå ett hållbart näringsliv och värdet av företagens sociala ansvar (corporate social responsibility, CSR) lyfts. Kommittén har fortsatt att utse särskilda rapportörer för huvudtemana för den kommande konferensen.

Den elfte arktiska parlamentarikerkonferensen i Whitehorse, Kanada, den 9–11 september 2014

Den elfte arktiska parlamentarikerkonferensen (CPAR) ägde rum i Whitehorse Kanada den 9–11 september 2014 under det övergripande temat hållbar utveckling. Konferensen samlade ett åttiotal deltagare. Riksdagens delegation till konferensen bestod av: Anita Brodén (FP), Stefan Caplan (S), Ann-Kristine Johansson (S) och Anders Karlsson (S).

Konferensen sammanföll med det kanadensiska ordförandeskapet för Arktiska rådet. Inledningarna hade därför ett särskilt fokus på förhållandena i den nordamerikanska delen av Arktis. För att uppnå en bättre balans i programmet medverkade den svenska delegationen till att professor Annika E. Nilsson från Stockholm Environment Institute var en av inledarna under temat om de miljömässiga utmaningarna i regionen. Innan konferensen inleddes besökte delar av den svenska delegationen Carcross och informerade sig om det arbete som bedrivs inom ramen för Carcross Tagish Management Corporation (CTMC) för att utveckla det lokala näringslivet och mildra fattigdomen genom att erbjuda utbildning, anställningar och entreprenörskap, ett arbete som också presenterades under konferensens tredje session.

Konferensen öppnades med en traditionell välsignelse av Kwanlin Dün First Nations äldste Anne Smith och följdes av välkomsthälsningar från de kanadensiska värdarna, både det federala parlamentet och territoriet Yukon.

Konferensen var indelad i fyra temasessioner, varav den första handlade om förutsättningarna för hållbar infrastrukturutveckling och utmaningarna för detta i form av höga kostnader, hårda väderförhållanden och bristen på lokal kompetens. Särskilt behovet av att utveckla hamn- och vägkapaciteten men också telekommunikationer, försörjningen av hushållsenergi och vatten samt avfallshantering berördes. Frågan om möjligheterna att öka användningen av förnybar energi i form av småskaliga lösningar diskuterades särskilt.

Den andra sessionen om förvaltningsmodeller och beslutsprocesser var en uppföljning på det arbete som kommittén gjorde inför den förra konferensen i Akureyri 2012. Fokus låg på urfolkens möjligheter att delta i beslutsprocesserna. Arktiska rådet lyftes fram som ett gott exempel på en inkluderande beslutsmodell även om det fortfarande finns behov av förbättringar för att säkra att de permanenta medlemmarna fullt ut ska kunna delta i Arktiska rådets arbete. Vikten av att lokalsamhällena får del av fördelarna med den ekonomiska utvecklingen underströks; det är lokalsamhällena som står för de miljömässiga och sociala riskerna.

Frågan om förutsättningarna för en hållbar utvinning av naturresurserna och kompetensuppbyggnad i lokalsamhällena har länge stått på dagordningen för det arktiska samarbetet. Den tredje sessionen behandlade detta ämne. Positiva exempel inom turismen och gruvnäringen lyftes fram. En hållbar utveckling handlar inte bara om att utvinna naturresurser utan också en möjlighet att skapa en mer diversifierad ekonomi och bidra till att förbättra infrastrukturen och bygga upp lokal kompetens. Deltagarna välkomnade beslutet att inrätta ett Arctic Economic Council som ett steg i denna riktning.

Den avslutande sessionen om de miljömässiga utmaningarna i regionen tog sin utgångspunkt i att dessa är komplexa och måste ses som en helhet tillsammans med de socioekonomiska, politiska och kulturella utmaningarna. Konkurrensen om landytan mellan traditionell användning, nya industriella projekt och naturskydd skapar konflikter. För att kunna möta de nya utmaningarna krävs komplexa lösningar där vi tar till vara såväl naturens återhämtningsförmåga som det sociala och kulturella kapitalet för att hitta gemensamma lösningar. Förtroende och god förvaltning är förutsättningar för att kunna möta utmaningarna.

Konferensen avslutades med att deltagarna antog en resolution (bilaga 4). Resolutionen och en konferensrapport kan hämtas från den arktiska parlamentarikerkonferensens hemsida www.arcticparl.org.

10 Den parlamentariska Barentskonferensen

Sedan 1993 bedrivs ett multilateralt samarbete i Barentsregionen baserat på den deklaration som det året antogs vid en utrikesministerkonferens i Kirkenes. Kirkenesdeklarationen undertecknades av Danmark, Finland, Island, Norge, Ryska federationen, Sverige och EU-kommissionen, och ledde till bildandet av Barentsrådet (Barents Euro-Arctic Council, BEAC), regeringssidans samarbetsorgan. Samtidigt undertecknade landshövdingar, guvernörer och representanter för urfolk i regionen ett protokoll som etablerade Barents regionråd. Sammanlagt 13 fylken, län och provinser ingår i regionrådet, för Sveriges del Norrbottens och Västerbottens län. Ordförandeskapet i Barentsrådet roterar vartannat år mellan Finland, Norge, Ryssland och Sverige.

Det parlamentariska Barentssamarbetet har karaktären av ett nätverk, och har därför inga stadgar, ingen styrelse eller andra permanenta organ. Barentsnätverket består av aktiva politiker i regionen som möts informellt och ad hoc för att diskutera aktuella samarbetsfrågor i Barentsområdet.

De parlamentariska Barentskonferenserna

År 1999 arrangerade det norska stortinget i samarbete med Nordiska rådet en första parlamentarikerkonferens i anslutning till Barentssamarbetet. Under 2000-talet har en praxis vuxit fram som innebär att parlamentet i det land som har ordförandeskapet för Barentsrådet arrangerar en parlamentarisk Barentskonferens mot slutet av landets ordförandeskapsperiod. Detta innebär att en parlamentarisk Barentskonferens hålls vartannat år. Eftersom det inte finns någon formell struktur för det parlamentariska Barentssamarbetet mellan själva konferenserna faller förberedelsearbetet för dessa konferenser på värdlandets parlament, för de nordiska ländernas del i praktiken på deras delegationer till Nordiska rådet.

Den sjunde parlamentariska Barentskonferensen

Den sjunde parlamentariska Barentskonferensen väntas äga rum i Finland under första hälften av 2015.

BILAGA 1

Nordiska rådets svenska delegation fram till den 7 oktober 2014

Medlemmar

Isabella Jernbeck (M)

Karin Åström (S)

Cecilie Tenfjord-Toftby (M)

Billy Gustafsson (S)

Hans Wallmark (M)

Ann-Kristine Johansson (S)

Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Anders Karlsson (S)

Anita Brodén (FP)

Peter Johnsson (S)

Åsa Torstensson (C)

Maria Stenberg (S)

Göran Montan (M)

Christer Adelsbo (S)

Anders Andersson (KD)

Kent Ekeroth (SD), ersatte Markus Wiechel den 17 juni 2014

Jan Lindholm (MP)

Annicka Engblom (M)

Marianne Berg (V)

Stefan Caplan (M)

Suppleanter

Anna Kinberg Batra (M)

Jan-Olof Larsson (S)

Cecilia Widegren (M)

Kerstin Haglö (S)

Johan Forssell (M)

Peter Jeppsson (S)

Katarina Brännström (M)

Phia Andersson (S)

Christer Winbäck (FP)

Désirée Liljevall (S)

Johan Linander (C)

Katarina Köhler (S)

Lars Hjalmered (M)

Mikael Damberg (S)

Penilla Gunther (KD)

Mattias Karlsson (SD)

Agneta Börjesson (MP)

Staffan Anger (M)

Jonas Sjöstedt (V)

Ulf Berg (M)

Nordiska rådets svenska delegation vald den 7 oktober 2014

Medlemmar

Phia Andersson (S)
Hans Wallmark (M)
Pry Niemi (S)
Annicka Engblom (M)
Eva Sonidsson (S)
Richard Jomshof (SD)
Lars-Arne Staxäng (M)
Peter Johnsson (S)
Ola Johansson (C)
Jan Lindholm (MP)
Thomas Finnborg (M)
Sara Karlsson (S)
Aron Emilsson (SD)
Lars Tysklind (FP)
Håkan Svenneling (V)
Lena Asplund (M)
Rikard Larsson (S)
Lennart Axelsson (S)
Penilla Gunther (KD)
Paula Bieler (SD)

Suppleanter

Jan-Olof Larsson (S)
Anna Kinberg Batra (M)
Suzanne Svensson (S)
Cecilia Widegren (M)
Per-Arne Håkansson (S)
Cassandra Sundin (SD)
Pia Hallström (M)
Johan Andersson (S)
Kristina Yngwe (C)

Rasmus Ling (MP)

Gustaf Hoffstedt (M)

Anna-Caren Säterberg (S)

Mattias Karlsson (SD)

Bengt Eliasson (FP)

Jonas Sjöstedt (V)

Helena Bouveng (M)

Lawen Redar (S)

Tomas Eneroth (S)

Roland Utbult (KD)

Dennis Dioukarev (SD)

BILAGA 2

**Fremstillinger,
rekommendationer og
interne beslutninger
2014**

08-04-2014/04-06-2014/23-09-2014/28-10-2014/01-12-2014

Rekommendationer vedtaget på temasessionen 8. april 2014

Rek. 1/2014	Kriterier for hållbar nordisk gruvnäring (A 1583/näring)
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet	
<p><i>att</i> upprätta kriterier för en hållbar nordisk gruv- och mineralnäring i t ex form av en deklaration eller ett manifest, där man fastslår förutsättningarna för en ansvarsfull gruv- och mineralnäring, både ur en miljömässig och en samhällelig synvinkel, baserat på de nationella och internationella regler och erfarenheter som redan finns.</p> <p><i>att</i> ha som målsättning att en nordisk deklaration/manifest med kriterier för en hållbar gruv- och mineralnäring ska kunna ligga till grund för kommande regleringar inom EU/internationellt.</p> <p><i>att</i> i kriterierna ta hänsyn till natur- och vattenskydd, befolkningarnas rättigheter, den lokala befolkningen och näringarna, gruvarbetarnas säkerhet och rättigheter, rätt hantering av sidomaterial, ersättningsansvar vid skador, infrastruktur, att utbildnings- och kompetensbehov tillgodoses m.m.</p> <p><i>att</i> alla relevanta aktörer blir involverade i arbetet och i aktiv dialog med varandra delar erfarenheter, kunskap och skapar transparens, för att minimera risken för upprepning av t.ex. negativa miljöpåverkningar</p>	

Rek. 2/2014	Anvendelse af den beste teknologi (BAT) i vannrensningsanlegg (WWTP) i Østersjøen (A 1609/miljø)
Nordisk råd rekommenderer regjeringene i Danmark, Sverige og Finland	
<p><i>å</i> stille krav som tilsvarer bruk av beste tilgjengelige teknologi (BAT) ved rensning av nitrogen og fosfor ved vannrensningsanlegg med avløp til Østersjøen og arbeide for at de øvrige land rundt Østersjøen stiller samme krav</p>	

Rek. 3/2014	Smart nordiskt etnätverk (A 1570/näring)
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet	
<p><i>att</i> främja utvecklingen av smarta elnät för den nordiska elmarknaden, genom ett långsiktigt gemensamt samarbete med tydliga mål</p> <p><i>att</i> utveckla kunskap om incitament för att marknaden aktivt ska kunna driva fram smarta lösningar och underbygga social acceptans</p> <p><i>att</i> inom ramen för EU-samarbetet arbeta för etableringen av gemensamma grundregler, standarder och tekniska krav för att säkerställa en inre marknad för konsumenter och producenter i Norden, och att göra det inom Norden, om det inte inom rimlig tid går att bli eniga inom EU</p>	

Rek. 4/2014	Norden som brobygger mellom i- og u-land i de globale klimaforhandlinger (A 1612/miljø)
<p>Nordisk råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer til,</p> <p>å sammen med Nordisk ministerråd å utvikle og gjennomføre tiltak som har som mål å fremme politisk dialog mellom et representativt utvalg av ministre i i-land og u-land for å forbedre forutsetningen for en klimaavtale i 2015</p> <p>å arbeide aktivt for å fremme oppbygningen av <i>Green Climate Fund</i> samt å undersøke hvordan <i>Nordic Development Fund(NDF)</i> gjennom sitt virke kan understøtte <i>Green Climate Funds</i> virksomhet</p>	

Rek. 5/2014	Fiskodling i recirkulationsanleggninger (A 1594/näring)
<p>Nordisk råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer til,</p> <p>å anta ståndpunkten att Östersjön, med tanke på sin miljömässiga sårbarhet, utgör ett lämpligt pilotområde för recirkulationsanläggningar (RAS) inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik</p> <p>å arbeta för att utveckling av fiskodling i recirkulationsanläggningar stöds och prioriteras i EU:s gemensamma fiskeripolitik, särskilt för känsliga, övergödningsshotade ekosystem som Östersjön</p> <p>å arbeta för att de miljömässiga konsekvenserna av vattenbruk i Östersjön tydligt beaktas i EU:s kommande strategiska riktlinjer om gemensamma principer och mål för utvecklandet av vattenbruk</p> <p>å arbeta för att man inom EU inför ett gemensamt tak för utsläpp av näringsämnen från fiskodling i öppna kassar i Östersjön</p> <p>å de nordiska länderna/Östersjöländerna uppmuntrar användningen av lokala råvaror till fiskfoder</p>	

Rek. 6/2014	Oversyn af den nordiske skatteaftale (A 1606/medborger)
<p>Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,</p> <p>at igangsætte en revision af "Overenskomst og protokol mellem de nordiske lande til undgåelse af dobbeltbeskatning for så vidt angår indkomst- og formueskatter" med henblik på at sikre tydelighed i regelsættet</p> <p>at igangsætte en undersøgelse af, hvorledes det sikres at skattemyndigheder og andre relevante myndigheder forvalter skatteaftalen ensartet og oplyser borgerne korrekt og entydigt om reglerne</p>	

Rek. 7/2014	Gennemgang af norske pensionisters skattesager (A 1606/medborger)
Nordisk Råd rekommanderer Norges og Sveriges regeringer, at de to landes skattemyndigheder gennemgår de norske pensionisters sager med henblik på at afdække eventuel fejlinformation og eventuelt korrigere skatteopgørelserne	

Rek. 8/2014	Förstärkning av barnrättsperspektivet i det nordiska samarbetet (A 1590/medborgar)
Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd, at børnerettighedsperspektivet integreres systematisk i ministerrådets virksomhed, på justits- og menneskerettighedsområderne at igangsætte et permanent nordisk samarbejde om netkriminalitet på områder som f.eks. overgrebsbilleder og <i>grooming</i> på internettet overfor børn	

Rek. 9/2014	Et kvalitetsmærke om ligebehandling og ligestilling i børnehaver og skoler (A 1608/medborger)
Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd,	
<i>at</i> udarbejde en kortlægning af kønspektivet i børnehaver og skoler, der identificerer tilgange i Norden, som kan bruges til at styrke ligebehandlingen i børnehaver og skoler	
<i>at</i> indføre et nordisk kvalitetsmærke (certifikat), eller en anden nordisk ordning, der tildeles børnehaver og skoler, som målrettet arbejder med ligebehandling og ligestilling	
<i>at</i> det nordiske samarbejdsprogram for ligestilling i perioden 2015-2018 indeholder dette initiativ og at ordningen indarbejdes i uddannelserne til pædagog og lærer	
<i>at</i> anvende nordiske platforme, herunder hjemmesider, til at vise eksempler på god praksis for, hvordan børnehaver og skoler arbejder med temaet ligebehandling og ligestilling	

Rek. 10/2014	Friluftsliv for børn og unge i Norden (A 1617/kultur)
<p data-bbox="315 182 718 209">Nordisk råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,</p> <p data-bbox="403 236 1048 345"><i>at at</i> igangsætte og gennemføre friluftslivrelaterede aktiviteter, herunder en nordisk konference om temaet i forbindelse med det nordiske friluftsliv år som afholdes i 2015. Aktiviteterne kan med fordel planlægges i et samarbejde med det nordiske friluftslivnetværk og fokus bør primært ligge på børn og unge, sundhed, bevægelse herunder også gadeidræt</p> <p data-bbox="403 364 1048 491"><i>at</i> udarbejde og implementere en nordisk strategi for et urbant friluftsliv, der særligt faciliteter børn og unges brug af parker og andre udearealer i byområder, og som kan sikre positive oplevelser, herunder fysiske og sociale aktiviteter til fremme for den mentale og fysiske sundhed. Videre indarbejdes en delstrategi, der også tilgodeser børn og unge uden for de store byer, f.eks. i udkantsområder</p> <p data-bbox="403 509 1048 646"><i>at</i> Nordisk Råds Miljøpris i 2015 uddeles til et nordisk forankret projekt, kampagne eller lignende, der fremmer børn og unges muligheder for at få et aktivt friluftsliv i byrummet, og som understøtter de fysiske, motoriske og sociale udfoldelsesmuligheder i bynære parklignende og rekreative grønne områder, og gerne et projekt der også kunne indbefatte eksempler og <i>best practices</i> inden for udeundervisning, bevægelse og bæredygtighed i læring generelt set i uderummet</p> <p data-bbox="403 664 1048 755"><i>at</i> igangsætte en komparativ analyse af de nordiske landes regler og lovgivning for byplanlægning i relation til tilgang til grønne og rekreative områder med henblik på at skabe fremsynede rammer, der fordrer et aktivt friluftsliv i byerne</p> <p data-bbox="403 773 1048 900"><i>at</i> der i det danske formandskabsprogram for Nordisk Ministerråd gældende for 2015 indarbejdes strategi, aktiviteter og konference om nordisk friluftsliv som beskrevet i at-satserne oven for, således at både børn og unge-aspektet varetages samtidig med at leg, læring og bevægelse i uderummet også bliver en væsentlig del af formandskabsprogrammet, ikke mindst set i lyset af fejringen af "det nordiske friluftsliv 2015"</p> <p data-bbox="403 919 1048 982"><i>at</i> der fremsættes en mundtlig redegørelse ved Nordisk Ministerråd på sessionen i 2016 om de resultater og aktiviteter, der er gennemført og opnået omkring friluftslivet i Norden i regi af ministerrådet</p>	

Beslutningar truffet efter fremstilling i Præsidiets:

**Fremst. 11/2014 Mode og branding av Norden
(A 1610/næring)**

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att som en del av uppföljningen på den nordiska gröna tillväxt-strategin och den nordiska färdplanen, i samarbete med mode- och klädbranschens aktörer, utarbeta en form av "manifest" som slår fast ett visst förhållningssätt till miljö, hållbarhet, material, återvinning, design och etik/socialt ansvar, som mode- och klädbranschens aktörer kan uppmanas att ställa sig bakom

att som uppföljning på den gröna tillväxt-strategin /färdplanen utarbeta incitament som gör det attraktivt för mode- och klädbranschens aktörer att ställa sig bakom manifestet/färdplanens målsättningar

att explicit inbegripa hållbart nordiskt mode som en del av brandingstrategin för Norden

**Fremst. 12/2014 Norden som turistdestination
(A 1611/næring)**

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta en nordisk brandingstrategi för inomnordisk och internationell turism i Norden

att inledningsvis satsa resurser på att marknadsföra och marknadsanpassa Norden i förhållande till ett fåtal konkreta marknader

att bidra till att skapa ett nordiskt turismnätverk genom att sammanföra relevanta turismaktörer och uppmana dem att samarbeta om att marknadsföra Norden och gemensamma nordiska upplevelser

**Fremst. 13/2014 Turismsamarbetet inom Norden
(A 1611/næring)**

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att justera de nationella regleringarna av de nationella turistrådens/visit-organisationernas uppdrag, så att uppdraget i högre grad också inkluderar turismsamarbete inom Norden och samlad branding av Norden utåt och inåt

att utveckla jämförbar statistik som visar hur turister rör sig och spenderar sina pengar i hela Norden

Fremst. 14/2014	Nordisk konvention af 14. juni 1994 om Social bistand og sociale tjenester (A 1614/medborger)
<p>Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,</p> <p><i>at</i> gennemføre en analyse af, hvordan nyere regelværk fra EU påvirker fortolkningen og praktiseringen af Nordisk Konvention af 14. juni 1994 om Social Bistand og Sociale Tjenester</p> <p><i>at</i> gennemgå og forbedre Nordisk Konvention af 14. juni 1994 om Social Bistand og Sociale Tjenester, således, at konventionen er i overensstemmelse med EU-regler og at den ikke muliggør hjemsendelse af nordiske medborgere med behov for social bistand.</p> <p><i>at</i> indarbejde børns rettigheder i Nordisk Konvention af 14. juni 1994 om Social Bistand og Sociale Tjenester og sikre, at konventionen er i overensstemmelse med FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder.</p> <p><i>at</i> afgive en mundtlig redegørelse for arbejdets fremdrift og resultater på Nordisk Råds session i 2014</p>	

Fremst. 15/2014	Forbedrede forhold for tekstilproduktion i lavtlønslande (A 1613/medborger)
<p>Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,</p> <p><i>at</i> afgive en samlet skriftlig redegørelse over, hvad de nordiske lande gør for at nordiske tekstilproducenter i lavtlønslande forbedrer forholdene, hvad angår menneske- og arbejdstagerrettigheder</p> <p><i>at</i> også fremover at støtte etablering af et <i>Nordic Ethical Trading Framework</i> som foreslået af Dansk Initiativ for Etisk Handel sammen med Initiativ for Etisk Handel Norge</p>	

Fremst. 16/2014	Tilslutning til konvention og aftaler vedr. tekstilproduktion i lavtlønslande (A 1613/medborger)
<p>Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer,</p> <p><i>at</i> arbejde for, at nordiske brands og virksomheder som har produktion i Bangladesh tilslutter sig sikkerhedsaftalen "<i>Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh</i>"</p> <p><i>at</i> påminde nordiske tekstilproducenter om ILO's konventioner nr. 138 og 182 vedrørende børnearbejde; nr. 29 og 105 forbud mod tvangs- og strafarbejde; nr. 100 og 111 diskriminering og nr. 87 og 98 forenings- og organisationsfrihed, og sikre at de aktivt bliver inddraget i virksomhedernes policy, værdisæt og virksomhedsplaner</p>	

**Rekommandationer vedtaget på sessionen
oktober 2014**

Rek. 17/2014**Nordisk Ministerråds samlede budget 2015
(B 297/præsiediet)**

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at Nordisk råd etter budsjettreformen vil bli inndratt i budsjettprosessen på et tidligere tidspunkt enn før.

at reduisering av matavfall fortsatt er en prioritet for NMR. Samlet øremerkes det 2,4 MDKK til formålet, herunder 400.000 DKK under post 1-8007 (Biøkonomi) for å skape viten om og finne innovative løsninger for å redusere matavfall.

at det arktiske samarbeidet fortsatt er et prioritert område og at det i 2015 vil bli en økning i budsjettet til dette formålet når man også ser hen til at det danske formannskapsprogrammet vil ha fokus på "Det blå Arktis".

at arbeidet med Ny nordisk mat går videre i en ny fase gjennom at det settes av 894.000 DKK for å styrke nettverksbygging på strategisk nivå blant sentrale institusjoner. I tillegg kommer det danske ordførerskapet til å fokusere blant annet på Ny nordisk mat innen rammen for programmet «Verdier» (post 1-8010).

at det under post 5-6610 adresseres at fiskerisamarbeidet fortsatt vil fokusere på kystsamfunnsutvikling, arktiske områder og de utfordringer som forandring i utbredelsen av viktige kommersielle arter, herunder pelagiske arter i Nord-Atlanteren, innebærer. Videre kommer det danske formannskapet blant annet til å fokusere på å øke bæredyktigheten i ressursutnyttelsen i Nordøst-Atlanteren innenfor rammen av programmet «Vekst».

at satsningen på biøkonomi er en viktig del av arbeidet med grønn økonomisk vekst og holdbarhet. Innenfor biøkonomi streves dette etter å optimere minimeringen av avfall i verdikjeden og trykket på miljøet samt maksimere verdien i verdikjeden. Målet er også å gjøre de nye generasjonene oppmerksomme på viktigheten av grønn vekst og holdbarhet samt å adressere matsikkerhet og klimaendringer.

at målene for arbeidet med biologisk mangfold under budsjettposten 8-3311 (miljøsektorens arbeidsgrupper), ytterligere tydeliggjøres med:

- at de nordiske landbaserte økosystemer har en god miljøstatus;
- at en bra balanse mellom beskyttelse og holdbar anvendelse av økosystemene, landskaps-, kultur- og bymiljøer er en ressurs som den nordiske befolkningens velferd, trivsel og friluftsliv er sikret at arbeidet bidrar til
- at både FNs klimakonvensjon og Konvensjonen om biologisk mangfold, oppfyller målene.

at Nordisk råd blir holdt orientert om de bilaterale prosessene mellom landene for å forsøke å løse problemet med pant og at NMR for øvrig avventer resultatet fra prosessen

at NMR, utover å øremerke 400.000 DKK til HELCOM for å implementere Baltic Sea Action Plan (BSAP), gjennomfører gjennom HAV-gruppen og NEFCO prosjekter med formål å forbedre Østersjøens miljøtilstand. Innsatsene spenner over et bredt felt, for eksempel analyser, implementering av innovative løsninger, seminarer og utviklingsprosjekter.

at det settes av 400.000 DKK til gjennomføring av Nordisk råds prisuddeling.

at det settes av 1 MDKK til Nordisk journalistsenter i 2015. Midlene tas fra strategiske satsninger (post 4-2208)

at inntil annet er besluttet, skal Nordisk sommeruniversitet (NSU) kunne fortsette sitt aktivitetsnivå, og at NordForsk i 2015 maksimalt kan redusere midlene til NSU med den 2,4 % besparelse som NordForsk selv er pålagt.

at det settes i gang en utredning om hvorvidt det finnes synergier og økonomiske fordeler gjennom et felles nordisk bibliotekprosjekt.

at barn og unge er et særskilt prioritert område når Nordisk ministerråd støtter film- og tv-produksjoner gjennom sitt samarbeidsorgan Nordisk film- og tv-fond.

at det settes av midler i budsjettet for 2015 til å konkretisere det nordiske samarbeidet om anbefalingene i Bo Könbergs rapport om det fremtidige nordiske helsesamarbeidet, herunder bekjempelse av den voksende antibiotika resistens. Videre avholdes et årlig møte vedrørende One Health (antibiotika resistens innenfor veterinær- og humanmedisin).

at det undersøkes hva som kan gjøres for å forhindre at nordiske barn og enslige forsørgere havner i fattigdom.

at det i forlengelsen av seneste års gode erfaringer, med uforminsket styrke forberedes et nytt tverrsektorielt program og en fornyet innsats i kampen mot menneskehandel.

at når konklusjonene fra Forbrukerkonferansen foreligger, vil NMR vurdere dem og undersøke mulighetene for videre arbeide innenfor tematikken; en giftfri hverdag¹.

Rek. 18/2014 **Nyt arktisk samarbeidsprogram**
(B 298/præsiediet)

Præsiediet foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at under hensyntagen til de synspunkter, som fremkommer i denne betænkning (B 298/præsiediet), gjennomføre retningslinjene for Nordisk Ministerråds arktiske samarbeidsprogram

Rek. 19/2014 **8-års regelens anvendelse**
(A 1616/kk)

Kontrollkomiteen foreslår, at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd,

å tillate de nordiske institusjoner å unnta et begrenset antall støttefunksjoner for eksempel vaktmestertjenester, fra 8-års regelen

å gi dispensasjon fra 8-årsregelen for barselpermisjon

å evaluere erfaringene med reglen om mulighetene til å forlenge ansettelsene i NordGen og Nordregio utover otte år, i stillinger som krever meget spesialisert kunnskap, samt undersøke om det er flere nordiske institusjoner som har samme behov som Nordgen og Nordregio

¹ Rapport "Hvordan sikre forbrukerne en giftfri hverdag", Forbrukerrådet, september 2014, er oversendt til Nordisk ministerråd.

Rek. 20/2014 Forvaltning av felles fiskebestander (A 1625/miljø)

Miljø- og naturressursutvalget foreslår at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd,

å utvikle og gjennomføre initiativ som forbedrer forutsetningen for langsiktig holdbar forvaltning av felles fiskebestander i Nord-Atlanteren

Rek. 21/2014 Energilagring som instrument i klimapolitikken (A 1620/miljø)

Miljø- og naturressursutvalget foreslår at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd,

å identifisere forskningsområder innenfor energilagring² hvor de nordiske land sammen har forutsetninger til å oppnå nyttige resultater

å utvikle, finansiere og gjennomføre et program for å styrke forskning og innovasjon om lagring av fornybar energi, inklusive demonstrasjonsprosjekt

å utrede hvilke endringer i regulering av el-markedet som er nødvendig for å kunne inkludere økt bruk av lagret energi

Rek. 22/2014 Langsiktig innsats for å hindre mårdhundens spredning (A 1595/miljø)

Miljø- og naturressursutvalget foreslår at Nordisk råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer,

å opprettholde, samordne og videreutvikle en langsiktig innsats for å hindre spredningen av invasive rovpattedyr i Norden, inklusive den pågående innsats for å stoppe spredningen av mårhunden

Rek. 23/2014 Tilslutning til hensiktserklæring om samarbeid for å hindre mårhundens spredning (A 1595/miljø)

Miljø- og naturressursutvalget foreslår at Nordisk råd rekommanderer Danmarks regjering,

å tilslutte seg Finlands, Norges og Sveriges hensiktserklæring om å utvikle landenes samarbeid for å hindre at mårhunden sprer seg innenfor og mellom landene

² Energilagringsteknologier kan defineres som teknologier, der brukes til å lagre energi i form av termisk, elektrisk, kjemisk, kinetisk eller potensiell energi og frigive denne energi når det er behov for det.

Rek. 24/2014	Videreutvikling og styrking av nordisk samarbeid om invasive rovpattedyr i Norden (A 1595/miljø)
Miljø- og naturressursutvalget foreslår at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd, å videreutvikle og styrke nordisk samarbeid om å samle og formidle kunnskap om invasive rovpattedyr i Norden, inklusive mårhunden, for å underbygge og utvikle effektiv regulering og kostnadseffektive tiltak for å bevare biologisk mangfold i Norden	

Rek. 25/2014	Hållbarhetscertifisering av turistdestinasjoner (A 1621/miljø)
Miljø- og naturressursutvalget foreslår at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd, å kartlegge mulighetene, avklare innretning og mål og skape klarhet om hvordan en felles nordisk ordning for å fremme bæredyktige nordiske turistdestinasjoner skal kunne forvaltes, og samarbeide her om med de aktører i Norden som er i gang med å utvikle tilsvarende nasjonale ordninger og <i>Nordiske miljømerking – Svanen</i> å opprette et forum for representanter for nordiske myndigheter for turisme, kulturmyndigheter, miljø- og naturvernmyndigheter samt miljø- og reiselivsorganisasjoner, med det formål å utvikle forslag om en felles nordisk referanse for begreper som «bæredyktig turisme» og «bæredyktig turistdestinasjon» og være rådgivende for utviklingen av et forslag om felles nordisk ordning for å fremme bæredyktige nordiske turistdestinasjoner	

Rek. 26/2014	Livslang læring (A 1627/kultur)
Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd, å gjennomføre et nordisk komparativt utviklingsstudie af mulighetene for at etablere en nordisk strategi inden for et universelt efter- og videreuddannelsesprogram og gerne med inspiration fra internationale initiativer som det skotske program <i>Individual Learning Accounts (ILA)</i> og under hensyntagen til de i forslaget anførte synspunkter	

Rek. 27/2014	Nordisk sport- og idrætssamarbejde (A 1628/kultur)
Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,	
<i>at</i> udarbejde et idekatalog med anbefalinger, der adresserer de i betænkningen anførte synspunkter og betragtninger med henblik på at kortlægge nye samarbejdsmuligheder inden for sport og idræt på tværs af de nordiske lande, således at Norden kunne få øget indflydelse og gennemslagskraft i sportsrelaterede sammenhænge, ikke mindst i internationalt regi	
<i>at</i> arrangere og gennemføre en konference, hvor ministre, parlamentarikere og idrætsaktører drøfter de nye anbefalinger med henblik på at gennemføre konkrete handlinger og initiativer	

Rek. 28/2014	Språkförståelsens betydelse för mobiliteten på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden (A 1632/näring)
Näringsutskottet föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet	
<i>att</i> ge de nationella arbetsmarknadsmyndigheterna i uppdrag att undersöka i vilken grad bristande språkkunskaper i danska, norska eller svenska, påverkar arbetssökandes benägenhet att söka ett ledigt arbete i ett annat nordiskt land	
<i>att</i> klariägga nationella offentliga arbetsgivares språkrav på personer som söker arbete hos sådana arbetsgivare och som använder ett annat nordiskt språk än myndighetslandets språk	
<i>att</i> kvantifiera den samhällsekonomiska kostnaden för arbets-sökandes obenägenhet att söka arbete i ett annat nordiskt land p.g.a. bristande upplevd eller reell språkförståelse, samt för arbetssökande som blir nekade arbete i det offentliga till följd av dennes oförmåga att uttrycka sig i tal och skrift på det aktuella landets språk	
<i>att</i> om behov förefinnes föreligga, ingå en nordisk överenskommelse som innebär att offentliga arbetsgivare i de delar av Norden där skandinaviska är samhällsbärande, ska acceptera danska, norska och svenska såsom varande likvärdiga inhemska språk, i samband med rekrytering av personal, och att detta bör framgå vid utannonseringen av tjänster	

Rek. 29/2014	Nytt samarbetsprogram för jämställdhetsarbetet 2015-2018 (B 299/medborger)
Medborgar- och konsumentutskottet föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet,	
<i>att</i> genomföra "Ministerrådsförslag: Samarbetsprogram för det nordiska jämställdhetssamarbetet 2015-2018: Tillsammans för jämställdhet – ett starkare Norden" under hänsyn till de synpunkter som framförs i betänkanDET	

Beslutninger truffet efter fremstilling i Præsidiets den 1. December 2014

Fremst. 30/2014	Förstärkning av barn- och ungdomsstrategi i det nordiska samarbetet (A 1629/medborgar)
Medborgar- och konsumentutskottet, kultur- och utbildningskottet samt välfärdsutskottet föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet,	
<i>att utse en minister i Nordiska ministerrådet till barn- och ungdomsansvarig med uppdraget att sakpolitiskt följa upp Strategin för barn och unga i Norden samt att säkra en barn- och ungdomspolitisk kompetens på alla nivåer i det nordiska samarbetet</i>	
<i>att stärka Nordiska barn- och ungdomskommitténs (NORDBUKs) mandat för att säkra barn- och ungdomspolitisk kompetens i det nordiska samarbetet, och bland annat inkludera en regelbunden dialog mellan NORDBUK och ovanstående minister/barn- och ungdomsansvarig</i>	
<i>att förstärka och säkra barn- och ungdomspolitisk kompetens genom kunskapshöjande insatser för de olika sektorerna samt möjliggöra en nordisk plattform för erfarenhetsutbyte mellan barn- och ungdomspolitiska aktörer i Norden</i>	
<i>att utsedd minister håller en årlig dialog med Nordiska rådet och Ungdomens nordiska råd kring genomförandet av Strategin för barn och unga i Norden</i>	

Fremst. 31/2014	Markering af nordisk friluftsliv 2015 (A 1638/kultur)
Kultur- uddannelsesudvalget foreslår, at Nordisk Råd rekommenderar Nordisk Ministerråd,	
<i>at markere det Nordiske Friluftsliv i 2015 ved at gennemføre en nordisk konference om urbant friluftsliv i 2015 – og gerne i Kristiansand – som har særligt fokus på barn og unge, natur, bevægelse og sundhed. Konference kan med fordel planlægges i samarbejde med det nordiske friluftslivnetværk, der kan bidrage med omfattende erfaring, ekspertise og kundskab på området. Målet for konferencen bør være at etablere en holdbar nordisk strategi for friluftsliv og børn og unge i hele Norden</i>	

Fremst. 32/2014	Justitiesektorens samarbejdsprogram 2015-19 (B 300/medborgar)
Medborgar- och konsumentutskottet föreslår, att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet,	
<i>att genomföra Ministerrådsförslag om justitiesektorns samarbetsprogram B 300/medborgar, som det beskrivs i ministerrådsförslaget och under beaktande av de synpunkter som framförs i betänkandet</i>	

Beslut om ikke at foretage sig yderligere**1 Medlemsforslag om et øget fokus på arbejdstageres rettigheder, A 1607/næring****Liste over sager i numerisk rækkefølge**

A 1570/næring	Medlemsforslag om ett smart nordiskt elnätverk	Rek. 3/2014
A 1583/næring	Medlemsforslag om kriterier för en hållbar nordisk gruvnäring	Rek. 1/2014
A 1590/medborger	Medlemsforslag om att förstärka barnrättsperspektivet i det nordiska samarbetet	Rek. 8/2014
A 1594/næring	Medlemsforslag om fiskodling i recirkulationsanläggningar	Rek. 5/2014
A 1595/miljø	Medlemsforslag om fortsatt nordiskt samarbete för att stoppa mårhundens spridning	Rek. 22/2014 Rek. 23/2014 Rek. 24/2014
A 1606/medborger	Medlemsforslag om oversyn af nordisk skatteaftale	Rek. 6/2014 Rek. 7/2014
A 1607/næring	Medlemsforslag om et øget fokus på arbejdstageres rettigheder	ikke foretage sig yderligere
A 1608/medborger	Udvalgsforslag om et kvalitetsmærke om ligebehandling og ligestilling i børnehaver og skoler	Rek. 9/2014
A 1609/miljø	Udvalgsforslag om anvendelse av den beste teknologi (BAT) i vannrensningsanlegg	Rek. 2/2014
A 1610/næring	Utskottsforslag om mode och branding av Norden	Fremst. 11/2014
A 1611/næring	Utskottsforslag om Norden som turisdestination	Fremst. 12/2014 Fremst. 13/2014
A 1612/miljø	Medlemsforslag om Norden som brobygger mellom i- og u-land i de globale klimaforhandlinger	Rek. 4/2014
A 1613/medborger	Udvalgsforslag om nordiske tekstilproducenter i lavtlønslande	Fremst. 15/2014 Fremst. 16/2014
A 1614/medborger	Udvalgsforslag vedr. nordisk konvention af 14. juni 1994 om social bistand og sociale tjenester i et mere integreret Europa	Fremst. 14/2014
A 1617/kultur	Udvalgsforslag om friluftsliv for børn og unge i Norden	Rek. 10/2014
A 1618/kk	Komitéforslag om 8-års regelens anvendelse	Rek. 19/2014
A 1620/miljø	Udvalgsforslag om energilagring som instrument i klimapolitikken	Rek. 21/2014

A 1621/miljö	Medlemsförslag om hållbarhetscertifiering av turistdestinationer	Rek. 25/2014
A 1625/miljö	Utvalgsförslag om forvaltning av felles fiskebestander	Rek. 20/2014
A 1627/kultur	Utvalgsförslag om livslang læring	Rek. 26/2014
A 1628/kultur	Utvalgsförslag om nordisk sport- og idrætssamarbejde	Rek. 27/2014
A 1629/medborger	Förstärkning av barn- och ungdomsstrategin i det nordiska samarbetet	Fremst. 30/2014
A 1632/näring	Utskottsförslag om språkförståelsens betydelse för mobiliteten på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden	Rek. 28/2014
A 1638/kultur	Markering af nordisk friluftår 2015	Fremst. 31/2014
B 297/præsidiat	Nordiska ministerrådets samlede budget for 2015	Rek. 17/2014
B 298/præsidiat	Ministerrådsforslag om nytt arktiskt samarbeidsprogram	Rek. 18/2014
B 299/medborger	Ministerrådsforslag om Nytt samarbeidsprogram for jämställdhets-samarbetet 2015-2018	Rek. 29/2014
B 300/medborger	Ministerrådsforslag om justitiesektorns samarbeidsprogram 2015-19	Fremst. 32/2014

BILAGA 3

Conference Resolution

Adopted by the 23rd Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC)

The participants, elected legislators from the Baltic Sea Region States*, assembling in Olsztyn, Poland, 24-26 August 2014,

- a. discussing Co-operation in the Baltic Sea Region, Environmental Legacy, Baltic Sea Cultural Heritage, A Sustainable Future for the Baltic Sea Region, and Innovation in Social and Health Care,
- b. asserting that the parliamentary dimension constitutes an integral part of cooperation in the Baltic Sea Region, which can both reinforce the democratic legitimacy of cooperation and provide it with concrete political contributions and support,
- c. reiterating their support to the CBSS, welcoming the new long-term priorities of the CBSS, as well as the efforts by the Finnish CBSS Presidency to improve coherence in Baltic Sea regional cooperation, and acknowledging the progress and achievements of CBSS in fields such as sustainable development, clean shipping, labour market mobility, cultural heritage, trafficking in human beings, and civil security,
- d. deeply concerned over the crisis in Ukraine, and welcoming all steps that can contribute to a peaceful solution of the crisis;

call on the governments in the Baltic Sea Region, the CBSS and the EU,

Regarding Co-operation in the Region, to

1. stress the importance of continuing and developing cooperation in the Baltic Sea Region, including Northern Dimension, and of perpetuating the open, broad and trust-building dialogue within existing networks and institutions;
2. make concerted efforts to strengthen the coherence between the overarching strategies for the Baltic Sea Region, such as the EU Strategy for the Baltic Sea Region and the Russian Strategy for Social and Economic Development of the North-West Federal District (NW2020);

3. make full use of the EU Strategy for the Baltic Sea Region and other regional initiatives to deliver on a sustainable Blue growth agenda in the Baltic leading to growth and jobs from the maritime economy;
4. take concrete steps to enhance synergy, efficiency, coherence and the combined output of Baltic Sea Region cooperation, by improving information exchange, division of labor and actual coordination of activities, i.a. through the further development of a structured dialogue between relevant organizations and formats; by encouraging e.g. the launching of inter-organizational Task Forces to target issues of common interest; and by working towards a visa-free future of the Baltic Sea Region, providing as many possibilities for people-to-people-contacts and for cross-border-cooperation of the civil society, cultural, economic and scientific sector as possible;
5. consider supporting a "Baltic Sea Think Tank" comprising all member states of the BSPC, aiming at creating a broad basis for research on the common history and future of the Region;
6. pursue concrete measures to facilitate unhampered people-to-people-contacts and cross-border cooperation of the civil society and the cultural, scientific and business sectors throughout the entire Baltic Sea Region, e.g. by reducing or removing visa restrictions and by facilitating NGO contacts as well as their possibilities to make their views known;
7. support the Baltic Sea Youth Secretariat in Kiel and its efforts to launch a Baltic Youth Forum in order to establish and maintain a permanent institution for exchange among youth in the Baltic Sea Region;

Regarding Environmental Legacy, to

8. fully honour all commitments made under the HELCOM Baltic Sea Action Plan in order to restore good ecological status of the Baltic marine environment by 2021, without any exception or postponement of agreed decisions, as well as the revised country-wise nutrient reduction requirements adopted at the HELCOM 2013 Copenhagen Ministerial Meeting;
9. make efforts to mobilize resources for the implementation of the Baltic Sea Action Plan and the 2013 HELCOM Copenhagen Ministerial Declaration and reflect or prioritize the Action Plan's targets in the country specific and co-operation programmes;
10. support undertakings that create synergy between strategies and programmes for the Baltic Sea Region and their equivalents for other regions;
11. pursue intensified and continuous joint efforts to identify and remove sources of pollution and eutrophication, such as the newly discovered gypsum waste dumps resulting from the production of fertilizers;
12. support efficient enforcement of environmental requirements for ships recognizing that this is a vital precondition for the promotion of environmental sustainability;

13. proceed with strong efforts and dedicated resources for the continued improvement and modernization of the waste water treatment capacity throughout the entire Baltic Sea Region, in compliance with the stricter threshold values agreed by HELCOM, and to ensure continuous work to upgrade reception facilities for sewage in passenger ports in line with the Special Area Status of the Baltic Sea under MARPOL Annex IV of the International Maritime Organization;
14. develop environmentally-friendly cultivation methods and best agricultural practices, e.g. by more precise fertilization practices, closed-circuit manure handling, and recycling of nutrients;
15. Support the joint HELCOM-VASAB Regional Baltic Maritime Spatial Planning Roadmap 2013-2020 and make every effort to draw up and apply maritime spatial plans throughout the Baltic Sea Region by 2020 which are coherent across borders and apply the ecosystem approach;

Regarding Baltic Sea Cultural Heritage, to

16. strengthen the role of cultural heritage as an enabler and promoter of sustainable development of society, economy and environment, thereby enhancing connections between cultural heritage policy and regional development policy at regional as well as national level; by e.g. promoting sustainable cultural and ecological tourism throughout the region
17. develop regional cooperation, including teaching, academic research, scientific cooperation and support to joint activities such as the Monitoring Group on Cultural Heritage, Northern Dimension Partnership on Culture, EUSBSR Priority Area Culture and Ars Baltica, on the safeguarding and promotion of the cultural diversity as a regional asset and a basis for an inclusive society and regional development, underlining the significance of art and culture for the economic, social and sustainable development;
18. acknowledge the cultural variety of the Baltic Sea Region and of its national minorities as an added value and as an identity feature of this region and to maintain and promote this asset, to strengthen minorities, to preserve regional languages, and to support cultural exchange in the region;
19. promote and support the preservation, documentation and dissemination of maritime cultural heritage in museums and by other heritage actors and initiatives; when crafting new regulations and requirements it is important to mind the preservation of traditional shipping, including a close dialogue between the organizations of the owners of traditional shipping as well as support for transboundary cooperation between their organizations;
20. support projects which capture and provide traditional knowledge and skills, to promote education and its application as well as to develop educational programs for the future preservation of traditional boat building;
21. support projects and activities aimed at protecting architectural monuments, including those which increase energy efficiency in historic buildings without destroying their heritage values;

22. encourage dialogue and cooperation in the fields of contemporary culture and creative industries and support cultural operators in innovation and cross-sectoral cooperation;

Regarding Innovation in Social and Health Care, to

23. develop and implement strategies and action plans to promote innovation and entrepreneurship in social and health care, based on a preventive philosophy and closely involving the health economy, and to consider the social welfare and health care dimension also in the innovative health economy when developing growth strategies;

24. strengthen and systematize cooperation within the Baltic Sea Region on social welfare and health care, including e.g. the exploration of the possibilities of elaborating and implementing joint strategies for social welfare and health care, transferable models for the provision of social welfare and health care, public procurement models and quality standards, and joint research and development endeavours;

25. further strengthen measures to ensure equitably available health care services, e.g. between urban and rural areas and between socio-economic groups; the development and application of modern communication technologies such as telemedicine is especially relevant in this regard;

26. provide continued support to the Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-being;

Furthermore the Conference Decides to

27. welcome with gratitude the kind offer of the Parliament of Mecklenburg-Vorpommern to host the 24th Baltic Sea Parliamentary Conference in Rostock-Warnemünde on 30 August – 1 September 2015.

*Parliaments of

Denmark,
Estonia,
Finland,
Federal Republic of Germany,
Free and Hanseatic City of Hamburg,
Iceland,
Kaliningrad,
Latvia,
Lithuania,
Mecklenburg-Vorpommern,

Norway,
Poland,
Council of Federation of the Federal Assembly of
the Russian Federation,
State Duma of the Federal Assembly of the
Russian Federation,
City of St. Petersburg,
Schleswig-Holstein,
Sweden,
Åland Islands,
Baltic Assembly,
Nordic Council.

BILAGA 4

11th Conference of Parliamentarians of the Arctic Region
Whitehorse 9-11 September 2014

CONFERENCE STATEMENT

We, the elected representatives from Canada, Denmark/Greenland, Finland, Iceland, Norway, Russia, Sweden and the United States of America;

In collaboration with the indigenous peoples of the Arctic;

Meeting to discuss Sustainable Infrastructure Development, Governance Models and Decision-Making Processes, Enhancing Northern Economies: Responsible Resource Development and Capacity Building, and Environmental Challenges;

Considering the transformative change now occurring in the Arctic driven by the forces of climate change and globalization resulting in tighter economic and geopolitical links;

Underlining the positive development of Arctic cooperation and with a view to promote even closer and deeper cooperation;

Emphasizing the role of the parliamentarians in the Arctic Region to advise and contribute to the work of the Arctic Council;

Ask the governments in the Arctic Region, the Arctic Council and the institutions of the European Union, where appropriate:

Regarding Sustainable Infrastructure Development to:

1. Promote closer cooperation among coastguards in the Arctic countries and work towards getting a common operational picture for ships operating in the Arctic;
2. Support cross-border and trans-border economic and human cooperation in the Arctic Region;
3. Improve cooperation and coordination when developing sustainable infrastructure and domain awareness in the Arctic Region, such as satellite surveillance, Unmanned Aircraft Systems, communications, maps and marine infrastructure and look for financial solutions that encourage a regional and international approach;
4. Support the development of renewable energy suitable for the Arctic Region to drastically reduce black carbon emissions;
5. Promote new technological innovation and research that supports sustainable energy generation pilot projects in the Arctic for affordable electricity production and heating,

11th Conference of Parliamentarians of the Arctic Region
Whitehorse 9-11 September 2014

- and to create efficient waste disposal and reduce emissions in order to establish self-supporting energy production for Arctic communities;
6. Promote the creation of infrastructure to support food security, such as local processing and incentives supporting Arctic traditional livelihoods, fisheries and agriculture;
 7. Support the creation of infrastructure, such as roads, ports and airports, that support and assist in the development of tourism, local economies and other environmentally sustainable economic activities;
 8. Continue and strengthen cooperation in the International Maritime Organization to ensure the finalization of the Polar Code and its effective implementation.

Regarding Governance Models and Decision-Making Processes to:

9. Support the development of training and research programs through the University of the Arctic which encourage sustainable development, cultural activities and circumpolar mobility;
10. Promote a human rights approach to development in the Arctic and enhance knowledge of basic human rights on all levels of governance;
11. Exchange best practices on how to nationally involve local and regional governments in decision-making processes in the Arctic Council;
12. Explore new ways to involve regional and local stakeholders in Arctic decision-making processes, such as the outreach events established under the Canadian Chairmanship;
13. Secure the role and participation of the Permanent Participants in the Arctic Council and provide mechanisms to increase their financial and human resources to participate fully in all the activities of the Arctic Council;
14. Address the issue of the growing number of Observers in the Arctic Council, and the possibility for these observers to speak and interact directly with states and Permanent Participants at relevant Arctic Council meetings;
15. Exchange best practices on national governance models to include the views of the indigenous peoples in the national decision-making processes;
16. Explore new areas for legally binding agreements between the Arctic countries;
17. Support initiatives such as the forthcoming EU Arctic Information Centre and the Canadian High Arctic Research Centre as vital tools to supplement existing structures for Arctic research, education and information collaboration;
18. Hold an Arctic Summit, on the occasion of the 20th anniversary of the Arctic Council in 2016, involving heads of state and governments of the Arctic Council member states, as well as the heads of the Permanent Participants.

11th Conference of Parliamentarians of the Arctic Region
Whitehorse 9-11 September 2014

Regarding Enhancing Northern Economies, Resource Development and Capacity Building to:

19. Establish an Arctic innovation system which links the scientific community, the business sector, political society and local populations, for instance through an Arctic mentorship and mobility program;
20. Support relevant capacity building, particularly through education and training, to ensure that local communities will continue to benefit from economic development;
21. Share and utilize existing technologies and affordable energy generation and deployment practices, particularly in remote communities, as a way to reduce the cost of energy, reduce carbon emissions, support infrastructure development, and contribute to the well-being of residents of the Arctic, and the viability of communities across the Arctic;
22. Exchange experiences and best practices about how industrial projects and traditional industries can coexist and benefit from one another;
23. Promote a Circumpolar Mobility Program to encourage the mobility of students as well as scientists among the Arctic countries with a focus on mutual understanding, collaboration, innovation and sustainable economic development;
24. Support the ongoing work with the International Polar Partnership Initiative to facilitate improved cooperation on future polar research;
25. Promote sustainable resource development in the Arctic by assessing the impacts of development on the environment, societies and cultures, including resilience assessments;
26. Promote cooperation in order to develop new technological solutions that improve the capabilities of the mining industry in challenging Arctic conditions;
27. Recognize the importance of tourism and examine the possibilities of eco-tourism and geo-tourism in the Arctic while developing joint guidelines for sustainable land- and sea-based tourism;
28. Continue to explore the possibilities of ensuring Corporate Social Responsibility – CSR - in the Arctic Region and assess if the principles of the UN Global Compact initiative can be applied when developing activities in the Arctic;

11th Conference of Parliamentarians of the Arctic Region
Whitehorse 9-11 September 2014

29. Promote the role of a business-driven Arctic Economic Council as one of many partners in the development of a diverse, sustainable and prosperous economy for the Arctic Region;
30. Encourage mutual understanding of the rights of the peoples of the Arctic to utilize their resources in a sustainable way, and the importance of securing their livelihoods by expanding the markets for traditional products, such as seal products, where applicable;
31. Support the value added and innovation in Arctic indigenous societies to strengthen their adaptive capacity to change, including initiatives such as the Arctic Indigenous Peoples' Culinary Institute, the Arctic Council Indigenous Youth Engagement Leadership Program for Local Adaptation, and the EALLIN Reindeer Herding Youth Project.

Regarding Environmental Challenges to:

32. Develop overall strategies for assessing environmental, social and cultural benefits and impacts when developing natural resources in the Arctic, to ensure that any such development is based on principles of sustainability;
33. Initiate joint research on challenges related to oil drilling and transportation of oil and other hazardous goods in Arctic waters in order to prevent accidents and improve capacity in the event of oil spills and other environmental accidents;
34. Establish closer cooperation on challenges related to oil drilling and transportation of oil and other hazardous goods in Arctic waters;
35. Examine how closer Arctic cooperation can promote the use of renewable resources in the region;
36. Develop comprehensive adaptation strategies to prepare Arctic societies for the consequences of climate change;
37. Enhance the health and growth of forests through the sustainable management and use of forest resources while facilitating adaptation to climate change;
38. Continue the work of identifying particularly vulnerable Arctic areas that require special management to secure biodiversity;
39. Raise a strong Arctic message to communicate the consequences of climate change in the Arctic at the UNFCCC COP 20 in Lima in 2014 as well as at the COP 21 negotiations in Paris in December 2015.

Ask the Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region to:

40. Explore the possibility of arranging annual Conferences of Parliamentarians of the Arctic Region;

11th Conference of Parliamentarians of the Arctic Region
Whitehorse 9-11 September 2014

41. Continue to promote an active dialogue between the Arctic Council and the Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region to secure mutually beneficial cooperation;
42. Further explore and strengthen the possibilities for increased cooperation in the field of culture in the different parts of the Arctic region, and thereby build capacity in communities to deal with environmental, economic, cultural and social challenges for the benefit of sustainable development in the Arctic region.

Furthermore the Conference:

43. Acknowledges the interest and presence of parliamentary observers and representatives from governments and non-governmental agencies at this Conference, and recognizes their important role in relaying the messages and supporting the actions herein discussed;
44. Acknowledges the importance of, and supports, the active participation of indigenous peoples throughout all ongoing and future activities and processes in the Arctic Region;
45. Welcomes the forthcoming US Chairmanship of the Arctic Council and looks forward to continued cooperation with the Arctic Council;
46. Welcomes and accepts the invitation of the Parliament of Russia to host the twelfth Conference in 2016.

BILAGA 5

Norden i Världen – Världen i Norden

Ramprogram för Nordiska rådets verksamhet

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten.

Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland. Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är en viktig partner i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa. Det nordiska samarbetet vill stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld.

Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska rådet har tidigare utarbetat ettåriga arbetsprogram. Från och med nu presenteras ett ramprogram, som gäller tills vidare. Ramprogrammet kompletteras av ett årligt ordförandeprogram, som det land som fungerar som ordförande för Nordiska rådet utarbetar.

Utöver detta har de fem fackutskotten sina egna årliga arbetsprogram. Avsikten är att ge större möjligheter för ordförandelandet att sätta sin prägel på den nordiska agendan under ordförandeåret.

Vår vision för det nordiska samarbetet

De nordiska länderna samarbetar för att driva frågor av gemensamt intresse för nordborna. Samarbetet bygger på den värdegemenskap som finns i de nordiska samhällena. Samarbetet skall stärka integrationen mellan länderna och främja regionens inflytande i EU och internationellt. Nordiska rådet lägger agendan för det nordiska samarbetet. Detta skall ske i nära samverkan med de nationella parlamenten och de självstyrande områdena, samt med Nordiska ministerrådet. Nordiska rådet skall hålla hög profil i de parlamentariska samarbetsorganen och utveckla sitt samarbete med EU-parlamentet och dess relevanta utskott.

Kulturen har ett värde i sig. Kultursamarbetet är en av hörnstenarna i det nordiska samarbetet. Med konst och kultur kan man öka kännedomen om de nordiska länderna också utanför Norden och därmed skapa bättre förutsättningar för internationellt samarbete och globala

satsningar. En gemensam satsning på konst och kreativa kompetenser har stor betydelse för Norden som global föregångsregion. Det nordiska samarbetet förutsätter som regel konsensusbeslut. Detta gäller utan undantag för Nordiska ministerrådet. En konsekvens av detta är att det nordiska land som vill minst, bestämmer mest. Nordiska rådet vill se mera dynamik i det nordiska

samarbetet och rekommenderar därför att Nordiska ministerrådet går in för ”optingout”- principen, dvs., de länder som vill kan gå vidare trots att ett land motsätter sig.

Vi vill stärka den nordiska välfärden

Den nordiska välfärdsmodellen har gett många goda resultat. Den har skapat trygga och solidariska samhällen. Välfärdsmodellen är en väsentlig förklaring till att de nordiska länderna placerar sig i världstoppen både då man jämför internationell konkurrenskraft och hållbar utveckling. Nordiska rådet vill utveckla den nordiska välfärden och stärka medborgarsamhället. Vi måste klara av de utmaningar som globaliseringen medför och bidra till att dess frukter fördelas så rättvist som möjligt.

Den nordiska välfärdsmodellen skall fortsättningsvis värna om grundläggande värden såsom demokrati, frihet, rättvisa, jämlikhet, tolerans och pluralism.

De nordiska länderna skall utveckla stabila och flexibla arbetsmarknader som garanterar en hög sysselsättningsgrad och goda möjligheter till fortbildning och omskolning.

Vi vill arbeta för god utbildning på alla nivåer. Bildning och kunskap är viktiga både för individens självförverkligande och för att Norden skall klara sig i den globala konkurrensen.

Vi vill utveckla våra samfundsstrukturer så att de bidrar till att reducera sociala och ekonomiska olikheter. Vi skall utveckla våra samhällen så, att kvinnor och män har jämlika möjligheter att besätta ledande poster i sådana branscher och fack som nu är könsuppdelade. Detta förutsätter bl.a. bättre möjligheter för papporna att ta ut föräldraledighet.

En ökad immigration av arbetskraft är nödvändig för att vi skall kunna producera de varor och tjänster våra välfärdssamhällen behöver. Vi vill arbeta för en god integration av invandrarna i våra samhällen. Vi vill arbeta för att våra invånare får en god och människovärdig vård i livets alla skeden.

Vi vill påverka globaliseringen

Många av de utmaningar och möjligheter globaliseringen innebär kan inte lösas av ett enskilt nordiskt land. Ett ännu mera integrerat och fördjupat samarbete mellan de nordiska länderna skall därför ges högsta prioritet.

I samarbete skall de nordiska länderna utnyttja den internationella konkurrensen till att stärka den nordiska välfärdspolitiken. Satsningar på utbildning, forskning och utveckling, innovation och förnyelse samt flexibilitet skall skapa en stabil och hållbar ekonomisk tillväxt. De nordiska länderna skall aktivt påverka processen så att fördelarna fördelas globalt så rättvist som möjligt. De nordiska länderna skall fortsatt spela en aktiv roll för att minska utsläppen av växthusgaser. Ökade satsningar på klimat- och energiforskning, höjd energieffektivitet och ökad användning av förnyelsebara energikällor skall vara

prioriterade områden. Det globaliseringsprojekt som Nordiska rådet initierat och som Nordiska ministerrådet har satt igång skall förverkligas.

Vi vill öka mobiliteten i Norden

Vi vill värna om individens och näringslivets fria rörlighet i Norden. Vi vill ha ett gränslöst och dynamiskt Norden, som kan möta globaliseringens utmaningar och trygga de nordiska ländernas konkurrenskraft och välfärd.

Vi vill avskaffa existerande gränshinder mellan de nordiska länderna och förhindra att nya uppstår. Vi förutsätter en bättre koordinering och harmonisering av lagstiftningen i de nordiska länderna. Vi driver på Nordiska ministerrådets pågående arbete med avskaffandet av gränshinder och förväntar oss konkreta och snabba resultat.

Vi vill rädda havsmiljön

Vi vill arbeta för att de nordiska haven blir rena med en rik biologisk mångfald, anpassade till de enskilda havens särförhållanden. Vi vill att alla näringar – både land- och havsbaserade – skall ha goda möjligheter att utöva sin verksamhet så, att de respekterar den övergripande ekologiska målsättningen för havsområdena. Vi vill att såväl invånare som turister med hjälp av en välplanerad infrastruktur skall ha goda möjligheter till berikande upplevelser i de nordiska havsmiljöerna. Vi vill att utsläpp av farliga kemiska ämnen skall stoppas och att radioaktivt avfall inte leds ut i haven.

Vi vill aktivt bidra till att HELCOM's handlingsplan för Östersjön genomförs. Detta förutsätter bl.a. stärkta möjligheter för projektutveckling och finansiering av miljöinvesteringar i samtliga Östersjöländer. Vi vill påverka EU:s Östersjöstrategi så att den fokuserar på hållbar utveckling i regionen för att garantera en gynnsam utveckling av Östersjöns miljö. EU:s marina och maritima planer skall implementeras så att de är

skräddarsydda för förhållandena i Östersjön, Nordsjön m.m. Vi vill ha restriktiva regler för fartygstrafik och offshore verksamhet i de nordliga områdenas sårbara havsmiljöer.

De nordiska länderna skall arbeta för en bättre miljö i havsområdena och besluta om nödvändiga skyddsåtgärder, enskilt, tillsammans och i regionala och internationella fora.

Klimatförändringarnas inverkan på havsmiljöerna skall analyseras och inarbetas i skyddsprogram och i ramvillkoren för näringar såsom fiskeri, jord- och skogsbruk. Klimatförändringarna skall beaktas i den fysiska planläggningen och vid utbyggandet av infrastrukturen vid havsområdena. Mottagningsfaciliteter för fartygens toalettavfall bör etableras i Östersjöns hamnar. Den ökande fartygstrafiken skall göras säker genom teknologisk utveckling av fartyg och navigationssystem. Havsområdenas miljötillstånd och biodiversitet skall kontinuerligt granskas och rapporteras, så att utvecklingen till ett rent hav med ett rikt växt- och djurliv kan följas.

Vi vill ge nordliga dimensionen innehåll

Den nordliga dimensionen är en gemensam politik för fyra jämbördiga parter: EU, Ryssland, Island och Norge. Den nordliga dimensionen skall fungera som en politisk plattform för att främja samarbete för hållbar utveckling, välstånd och säkerhet i Nordeuropa. Samarbetet med Ryssland, särskilt nordvästra Ryssland, skall ha en viktig roll i den nordliga dimensionen. Den nordliga dimensionen skall kunna fungera som ett både politiskt och praktiskt ramverk för en skärpt samordning och samverkan mellan olika slags aktörer i Nordeuropa. Vidare skall det ske en nära samordning mellan den nordliga dimensionen och EU:s strategi för Östersjöregionen.

Vi vill stärka vidareutvecklingen, konkretiseringen och den politiska förankringen av den nordliga dimensionen, t ex genom att stärka kontakter och samarbete med relevanta utskott i Europaparlamentet. Vi vill vidareutveckla det praktiska samarbetet med parlamentariska organ och andra politiska aktörer i Ryssland, särskilt nordvästra Ryssland, kring frågor inom den nordliga dimensionens långsiktiga prioriteringar. Vi vill att samarbetet inom den nordliga dimensionen ska medverka till ökad samordning och minskad överlappning mellan aktörer verksamma inom Nordeuropa. Vi vill att det sker en nära och konkret samordning mellan den nordliga dimensionen och EU:s strategi för Östersjöregionen.

Vi vill ha ett effektivare nordiskt språksamarbete

I skenet av den växande internationaliseringen vill vi ha en språkpolitik som stärker de nordiska språken. Vi vill att de nordiska språken skall vara starka och levande. Vi vill att alla nordbor skall kunna kommunicera på något av de tre skandinaviska språk som lärs ut i samtliga nordiska länder. Vi vill därför främja internordisk språkförståelse och språkkunskap. Bättre språkförståelse gör det nordiska samarbetet effektivare och mera intressant.

Deklarationen om nordisk språkpolitik, antagen den 1.9 2006, måste följas upp och implementeras. De nordiska undervisningsministrarna bör utarbeta en handlingsplan som skall garantera en samlad, långsiktig och effektiv insats gällande språkpolitiken. Regeringarna

i Norden verkställer planen och arbetar för att förbättra den nordiska språkgemenskapen.

Det nya Nordplus Nordiska Språk- och Kulturprogrammet utformas så, att elevernas och lärarnas grannspråksförståelse stärks och att intresset och förståelsen för den nordiska kulturen och de nordiska språken stimuleras. Projektet ”Nordiska språkpiloter i skolan/läraryrket i Norden” skall fortsätta och byggas ut så, att språkpiloterna kan handleda lärarkollegor och vara pådrivare av utvecklingen mot en bättre och effektivare undervisning i grannspråken. Undervisningen i grannspråk i skolan förstärks och inleds tidigare. Tyngdpunkten i undervisningen läggs på att lära sig tala. De samhällsberedande nordiska språken skall vara synliga i det offentliga livet, såsom TV och film. Internordiska ordböcker, också i elektronisk form, skall utarbetas.

BILAGA 6

Norden i Europa – Europa i Norden

Program för Sveriges presidentskap i Nordiska rådet 2014

Nordiska rådet har valt medlemmar av den svenska delegationen att som rådets president och vice president leda arbetet under 2014. Detta program redovisar några sakområden som det svenska presidentskapet vill sätta i fokus under året. Programmet anknyter till, och bygger vidare på, det arbete som gjorts inom Nordiska rådet 2013 under Norges presidentperiod, liksom på det regeringssamarbete som genomförts under svenskt presidentskap.

Programmet ”Grokraft – livskraft”, som Islands statsminister presenterade vid Nordiska rådets session, är en god grund för Nordiska ministerrådets arbete under Islands ordförandeskap och för ett nära samarbete mellan Nordiska rådet och Ministerrådet det kommande året.

Nordiska rådets verksamhet omfattar många sakområden. I många fall är det fråga om arbete som är av grundläggande betydelse för gemenskapen mellan våra länder, och som därför alltid måste drivas vidare. Ett exempel på det är arbetet för att förebygga och avskaffa gränshinder för både personer och företag. Ett annat är att främja kulturutbytet – i vidaste mening. I det nordiska samarbetet står miljöfrågorna alltid centralt.

Under den samlande rubriken *Norden i Europa – Europa i Norden* vill det svenska

presidentskapet 2014 lägga särskild vikt på tre huvudområden:

- Den nordiska arbetsmarknaden
- Hållbar utvinning av naturresurser
- 200 år av fred mellan Nordens länder

Norden i Europa – Europa i Norden

När det svenska presidentskapet i Nordiska rådet inleds har EES-avtalet varit i kraft i exakt 20 år. När presidentskapet avslutas är det 20 år sedan antalet nordiska medlemsstater i EU växte från en till tre. Under de senaste två decennierna har EU utvidgats från 12 till 28 medlemsstater. Samarbetet inom EU har fördjupats samtidigt som det breddats till nya sakområden. Det är av största vikt att vi i Norden tar det europeiska samarbetet på allvar och utnyttjar vår position till fullo.

Under det svenska presidentskapsåret kommer ett nytt Europaparlament att väljas, och en ny kommission att tillsättas. Vi vill ta tillvara den möjligheten att ytterligare stärka relationerna, och verka för ett effektivt nordiskt samarbete inom och med EU. Ett Norden som för en aktiv dialog och har ett nära samar-

bete med EU och andra europeiska samarbetsorganisationer eller stater kommer att ha större möjligheter till inflytande. Tillsammans kan vi skapa mer intresse, förståelse och utrymme för nordiska ståndpunkter än om vi agerar var för sig.

Den nordiska arbetsmarknaden

År 2014 markerar 60-årsjubiléet av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Den har sedan starten varit mycket framgångsrik. Vi har under åren sett hur medborgare flyttat och arbetat där efterfrågan på arbetskraft varit som störst. Denna möjlighet stärker vårt näringsliv och innebär ökad frihet för enskilda medborgare. Trots framgången finns fortfarande många problem att lösa när det gäller rörligheten inom Norden.

Vi ser idag företag över hela världen som söker efter rätt kompetens för att klara av den globala konkurrensen, så även i Norden. Ofta räcker inte den nationella arbetsmarknaden till. Men tillsammans har de nordiska länderna 25 miljoner invånare. Vi vill under presidentskapet verka för att ytterligare steg tas mot en gemensam nordisk arbetsmarknad. Det ökar möjligheten för både enskilda och företag att växa och utnyttja sin fulla potential.

Ungdomsarbetslösheten har i stora delar av Norden bitit sig fast vid höga nivåer och påverkar i många fall de ungas livssituation även utanför arbetslivet, och deras tro på framtiden. Nordiska rådet – och ministerrådet – har vid ett flertal tillfällen de senaste åren visat sitt engagemang i denna fråga. Under det svenska presidentskapet vill vi att Nordiska rådet och ministerrådet ska bygga vidare på den kunskap och de idéer som utvecklats, och se till att utbytet av erfarenheter också leder till praktiska åtgärder. Presidentskapet vill under 2014 föra samman de nordiska länderna och skapa ett forum för erfarenhetsutbyte där varje land får möjlighet att både berätta och lyssna till framgångsrika metoder när det gäller bekämpningen av ungdomsarbetslöshet.

Utbildningsområdet är centralt i den nordiska välfärdsmodellen. För att behålla och utveckla den krävs att alla kan få en bra utbildning och bra yrkeskunskaper. När det gäller utbildning och certifiering av utbildningar saknas i många fall nordiska överenskommelser om godkännande av examina. Därför går de inte alltid att använda i de nordiska grannländerna. Både för den enskilde studerandens skull och för att den gemensamma arbetsmarknaden ska fungera vill vi lyfta denna fråga och verka för att fler av de utbildningar som finns idag blir giltiga i hela Norden.

Ett naturligt utvecklingssteg för den nordiska välfärdsmodellen är gemensamma social- och arbetsförsäkringar. Sverige vill under sitt presidentskap belysa de problem som drabbar gränspendlare. Det är ett misslyckande att vi, 60 år efter den gemensamma arbetsmarknadens införande, inte har tydliga och klara regler för de nordiska arbetspendlarna. Osäkerhet kring dessa frågor kan i praktiken vara ett stort hinder för personer som funderar på att söka jobb i ett annat nordiskt land.

Hållbar utvinning av naturresurser

Norden som region behöver ett utökat samarbete kring våra naturresurser. Ett ökat globalt välbefinnande har stegrat efterfrågan på de mineraler som finns i vår region. Det är troligt att vi i framtiden kommer att få se en ytterligare ökad efterfrågan i takt med att fler länder får ekonomiska resurser till det.

Det skapar fler arbetstillfällen, ofta i områden som under många år fått se antalet arbetsplatser minska med ökad utflyttning som följd, och det ger betydande tillskott till de nordiska statskassorna. Efterfrågeökningen gäller gas, olja och malmer, men också skogen, vattnet och jorden fortsätter vara viktiga resurser idag och inför framtiden. Detta är på många sätt en angenäm situation, men det finns även problem och målkonflikter knutna till utnyttjandet av våra naturresurser. Det är viktigt att Nordiska rådet arbetar fram konstruktiva lösningar och förslag på hur de problemen kan minimeras.

Trots att nyttjande och utvinning av naturresurser ökar är det ofta så att de orter där exempelvis mineralbrytning sker inte ser en motsvarande ökning av antalet invånare. Många av dem som arbetar inom branschen pendlar, och har sin bostad, familj och fritid på annat håll. Det är viktigt att se till att de städer och orter som berörs kan leva upp och utvecklas i takt med att fler arbetstillfällen skapas. Naturtillgångarna måste komma även det lokala samhället och regionen till godo. Det är viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv att både män och kvinnor känner att de har en naturlig plats och kan vara delaktiga i denna samhällsutveckling.

För att vi i Norden ska ha en effektiv mineralnäring krävs också att det finns en tillräckligt bra och sammanbunden infrastruktur mellan våra länder. Särskilt i de nordliga delarna av Norden finns brister i det avseendet. Det finns både tid och pengar att spara på mer nordiskt och mindre nationellt tänkande i planeringen.

Mineralnäringarna innebär ofta risker för miljön. Risker för föroreningar är stora, och det är ofta stora arealer som berörs. Ökad utvinning kan komma i konflikt med friluftsentressen och en växande turistindustri. I de norra delarna av Norden berörs områden som även används i de nordiska urfolkens traditionella näringar, som renskötsel, säljakt och fiske. Både miljöaspekten och den växande turistnäringen gör att det krävs en väl avvägd balans mellan mineralbrytning och bevarande av naturvärdena i de områden som berörs.

Sverige kommer under presidentskapet att verka för att Norden utvecklar gemensamma satsningar och strategier kring användningen av våra naturresurser, där vi tillgodoser starka miljökrav och sociala aspekter, och där såväl urfolkens kultur som turistnäringen kan utvecklas.

200 år av nordisk fred

I januari 2014 är det 200 år sedan freden i Kiel slöts. Därmed inleddes en period av regional fred som i många avseenden är världsunik. Vikten för vart och

ett av våra länder och för hela Norden av denna långa tid av inbördes fred kan inte överskattas.

En solid nordisk samhörighet har byggts upp. Efter århundraden av krig har vi lyckats lösa de konflikter som uppstått mellan de nordiska länderna med fredliga medel. Mycket talar för att dessa 200 år av fred varit en viktig förutsättning det framgångsrika och nära samarbete de nordiska länderna har idag. Ett tecken på vår framgång är att andra ländergrupper vänder sina blickar mot Norden för att ta del av våra erfarenheter, inte minst när det gäller hur man kan komma över gamla konflikter och bygga upp ett fruktbart samarbete över nationsgränser. Vi har ett gemensamt ansvar att bidra där vi kan det, och ett gemensamt intresse av att lära av andra.

Nu ser vi också ett snabbt växande nordiskt samarbete på det försvars- och säkerhetspolitiska området. Nordiska rådet tog 2013 initiativ till ett rundabordssamtal med försvarsministrarna om det samarbetet. Detta lyckade initiativ ska följas upp under Sveriges presidentskap, och vi bör på liknande sätt inleda en diskussion om det utrikespolitiska samarbetet.

Den långa freden har möjliggjort många och förtroendefulla kontakter över våra gränser, med omfattande kontakter och samarbete på alla nivåer. Det har bidragit till språkförståelsen men också, och lika viktigt, att vi har kunskap om varandras kultur, tänkesätt och samhällsinstitutioner. Detta utbyte ska vi värna och utveckla. Det är viktigt för att vi ska kunna fortsätta lära av varandra, fortsätta samarbeta och i sista hand för att vi ska kunna lösa också framtidens konflikter genom samtal och överenskommelser mellan goda grannar.

I den andan vill det svenska presidentskapet att Nordiska rådet uppmärksammar de 200 åren av fred mellan våra länder.